

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ**

**ULUSAL İNSAN KAYNAKLARI'NIN GELİŞTİRİLMESİ
AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ ÜSTÜN YETENEKLİ
ÇOCUKLARIN EĞİTİMLERİNİN PAYDAŞLAR
PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Metin YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : İnsan Kaynakları Yönetimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ

MAYIS – 2019

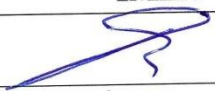

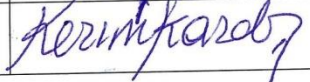
T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ

ULUSAL İNSAN KAYNAKLARI'NIN GELİŞTİRİLMESİ
AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ ÜSTÜN YETENEKLİ
ÇOCUKLARIN EĞİTİMLERİNİN PAYDAŞLAR
PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Metin YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : İnsan Kaynakları Yönetimi

“Bu tez 13/05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Tuncay YILMAZ	BAŞARILI	
Doç. Dr. Yasemin ÖZDEMİR	BAŞARILI	
Doç. Dr. Kerim KARABACAK	BAŞARILI	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	METİN YILMAZ
Öğrenci Numarası	:	Y156058016
Enstitü Anabilim Dalı	:	İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ
Enstitü Bilim Dalı	:	İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Ulusal İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Açısından Türkiye'deki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinin Paydaşlar Perspektifinden Değerlendirilmesi
Benzerlik Oranı	:	%14

İŞLETME ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi İŞLETME Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

13/05/2019
Metin YILMAZ

Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere gsbttez@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ

Tarih:13/05/2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

10 yıllık psikolojik danışmanlık görevim sırasında birçok öğrenci tanılması yaptım. Bu çocukların hepsi kuşkusuz çok özel çocuklardı. Ancak ülkemizin eğitim sistemini ve eğitim sonrası istihdam olanaklarını düşündüğümde beni en çok düşündüren grup üstün yetenekli çocukların durumu olmuştur. Zira bu çocukların eğitimleri de eğitim sonrası istihdamları da yeterli ilgi ve alakayı görmemektedir. Eğitim sürecinde son 10 yılda iyi niyetli çalışmalar olsa da yeterli düzeyde değildir. Eğitim-öğretim sonrası istihdama yönelik ise herhangi bir çalışma ise mevcut değildir. Bu durum çocukların kendisi ve aileleri gibi ülkemiz için de büyük bir eksiklik. Bu düşüncelerle başladığım tez çalışmam boyunca, farklı bir alanda yüksek lisans yapmama rağmen ilgi ve desteği ile bana yeni ufuklar açan tez danışmanım Doç. Dr. Tuncay YILMAZ hocama teşekkürü bir borç bilirim. Veri toplama ve yorumlama sürecinde desteklerini gördüğüm Dr. Osman AKTAN, Kenan GÖKTEPE ve Sezgin UYSAL'a da çok teşekkür ederim.

Bu süreçte yazdıklarımı kontrol ederek ve manevi destek sunarak bana desteğini esirgemeyen sevgili karım Merve YILMAZ ve tez çalışmam sırasında doğan ve bazen yeterince ilgi sunamadığım kızım Yağmur Rüveyda YILMAZ'a anlayışlarından dolayı minnettarım. İyi ki varlar.

Çalışmanın, ülkemizin sahip olduğu üstün yetenekli bireylerin kazanılmasına katkı sunması dileklerimle.

Metin YILMAZ

13.05.2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
TABLolar LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM1: ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	6
1.1. Zeka ve Zeka Testleri.....	6
1.1.1. Zeka Testleri ve Zeka Bölümü.....	8
1.1.2. Türkiye’de Kullanılan Zeka Testleri.....	8
1.2. Üstün Yetenek ve Üstün Yetenekli Çocuk Kavramları.....	10
1.2.1. Üstün Yeteneklilerin Sınıflandırılması ve Tanılanması.....	12
1.2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri.....	15
1.2.2.1. Üstün Yetenekli Çocukların Yetenek Alanına Göre Özellikleri.....	17
1.2.2.1.1.Zihinsel Alandaki Yetenek Özellikleri.....	17
1.2.2.1.2.Sosyal Alanındaki Yetenek Özellikleri.....	18
1.2.2.1.3.Müzik Alanındaki Yetenek Özellikleri.....	19
1.2.2.1.4. Resim Alanındaki (Görsel Sanatlar) Yetenek Özellikleri.....	19
1.2.2.1.5.Matematik Alanındaki Yetenek Özellikleri.....	20
1.2.2.1.6.Fen Alanındaki Yetenek Özellikleri.....	20
1.3. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Eğitim Modelleri.....	21
1.3.1. Hızlandırılmış Programlar.....	22
1.3.2. Zenginleştirilmiş Programlar.....	25
1.3.3. Gruplama	27
1.3.4. Mentörlük.....	28
BÖLÜM 2: ULUSAL İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ BAĞLAMINDA ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİMİ	30

2.1. Ulusal İnsan Kaynaklarını Geliştirme.....	31
2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Etkili Bir İnsan Kaynağına Dönüştürülmesi.....	33
2.3. Bir İnsan Kaynağı Olarak Üstün Yetenekliler Eğitim ve Geliştirilmesinde Fırsatlar ve Riskler.....	35
2.4. Dünyada Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	37
2.4.1. ABD’ de Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	38
2.4.2. Rusya’ da Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	40
2.4.3. İngiltere’ de Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	40
2.4.4. Çin’ de Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	41
2.4.5. Avrupa’ da Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	42
2.5. Türkiye’ de Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	43
2.5.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yetenekliler Eğitimi	43
2.5.2. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	44
2.5.2.1. İlkokul ve Ortaokullar.....	46
2.5.2. 2.Ortaöğretimler.....	46
2.5.2. 3.Üniversiteler.....	48
2.5.2.4. Özel Kuruluşlar ve STK’ler.....	49
2.5.2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM).....	50

BÖLÜM 3: ULUSAL İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN TÜRKİYE’DEKİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMLERİNİN PAYDAŞLAR PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

62

3.1. Yöntem.....	62
3.1.1.Araştırmanın Modeli.....	62
3.1.1.1. Evren ve Örneklem.....	62
3.1.1.2. Veri Toplama Aracı.....	66
3.1.2. Verilerin Toplanması.....	66
3.1.3. Verilerin Çözüm ve Analizi.....	67
3.1.4. Geçerlik ve Güvenilirlik.....	67
3.2. Bulgular.....	68
3.2.1. Birinci Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular.....	69

3.2.2. İkinci Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular.....	81
3.2.3. Üçüncü Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular.....	91
3.2.4. Dördüncü Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular.....	106
3.2.5. Beşinci Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular.....	129
3.3. Sonuçlar.....	148
3.3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	150
3.3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	151
3.3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	152
3.3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	154
3.3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	157
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	159
KAYNAKÇA.....	164
EKLER.....	170
ÖZGEÇMİŞ.....	176

KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
ARGEM	: Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi
ASİS	: Anadolu Sak Zeka Ölçeği
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
BYFP	: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı
f	: Frekans
IB	: Uluslararası Bakalorya Programları
İK	: İnsan Kaynakları
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖRGM	: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÖYGP	: Özel Yetenekleri Geliştirici Program
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
s	: Sayfa
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
vb.	: ve benzeri.
WNV	: Weschler Nonverbal Yetenek Testi
WISC-R	: Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1	: Değerlendirme Kriterleri Tablosu.....	53
Tablo 2	: Sözlü Sınav Değerlendirme Kriterleri Tablosu.....	56
Tablo 3	: Öğrenim Gören Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Demografik Bulgular.....	63
Tablo 4	: Mezun Üstün Yeteneklilere İlişkin Demografik Bulgular.....	64
Tablo 5	: Velilere İlişkin Demografik Bulgular.....	64
Tablo 6	: Öğretmenlere İlişkin Demografik Bulgular.....	65
Tablo 7	: Yöneticilere İlişkin Demografik Bulgular.....	65
Tablo 8	: BİLSEM'deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması.....	70
Tablo 9	: BİLSEM'den Mezun Olduktan Sonra Ne Yapmak İstediklerine İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması	73
Tablo 10	: BİLSEM'de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması	75
Tablo 11	: BİLSEM'lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması	77
Tablo 12	: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması.....	79
Tablo 13	: BİLSEM'deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması.....	82
Tablo 14	: BİLSEM'den Mezun Olduktan Sonra Ne Yaptıklarına ve Yapmak İstediklerine İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması.....	84
Tablo 15	: BİLSEM'de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması.....	86
Tablo 16	: BİLSEM'lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması.....	88
Tablo 17	: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması.....	90
Tablo 18	: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Veli Farkındalık Düzeyi Teması.....	93

Tablo 19	: BİLSEM’lerde Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Veli Farkındalık Düzeyi Teması.....	95
Tablo 20.	: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Veli Düşünceleri Teması.....	97
Tablo 21	: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Veli Düşüncesi Teması.....	99
Tablo 22	: BİLSEM’in Fiziksel Alt Yapısının ve Yeterliliklerinin Üstün Yeteneklilerin Akademik ve Sosyal İhtiyaçlarına Cevap Vermesine İlişkin Veli Düşünceleri Teması.....	102
Tablo 23	: İyi Bir BİSEM Modeline İlişkin Veli Düşünceleri Teması.....	104
Tablo 24	: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyleri Teması.....	107
Tablo 25	: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması.....	110
Tablo 26	: BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özelliklere İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması.....	112
Tablo 27	: BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	115
Tablo 28	: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	117
Tablo 29	: BİLSEM’lerde Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyi Teması.....	119
Tablo 30	: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	121
Tablo 31	: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	123
Tablo 32	: BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	126
Tablo 33	: İyi Bir BİSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması.....	128
Tablo 34	: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Yönetici Farkındalık Düzeyleri Teması.....	130
Tablo 35	: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması.....	132

Tablo 36	: BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması.....	134
Tablo 37	: BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	136
Tablo 38	: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	138
Tablo 39	: BİLSEM’lerde Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Yönetici Farkındalık Düzeyleri Teması.....	140
Tablo 40	: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	142
Tablo 41	: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	143
Tablo 42	: BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	145
Tablo 43	: İyi Bir BİSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması.....	147

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: BİLSEM'e Öğrenci Seçim Süreci.....	51
Şekil 2: BİLSEM İşleyiş Şeması.....	52
Şekil 3: BİLSEM'deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu.....	69
Şekil 4: BİLSEM'den mezun olduktan sonra neler yapmak istediklerine İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu.....	72
Şekil 5: BİLSEM'de uygulanan faaliyetlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu.....	74
Şekil 6: BİLSEM'de yaşanan problemlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu.....	76
Şekil 7: İyi bir BİLSEM Modeline İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu.....	78
Şekil 8: BİLSEM'deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu.....	81
Şekil 9: BİLSEM'den Mezun Olduktan Sonra Ne Yaptıklarına ve Yapmak İstediklerine İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulut.....	84
Şekil 10: BİLSEM'de uygulanan faaliyetlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu.....	86
Şekil 11: BİLSEM'de yaşanan problemlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu.....	87
Şekil 12: İyi bir BİLSEM Modeline İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu.....	89
Şekil 13: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	92
Şekil 14: BİLSEM'de Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	94
Şekil 15: BİLSEM'de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	96
Şekil 16: Türkiye'de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	98
Şekil 17: BİLSEM'in Fiziksel Alt Yapısının ve Yeterliliklerinin Üstün Yeteneklilerin	

Akademik ve Sosyal İhtiyaçlarına Cevap Vermesine İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	101
Şekil 18: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu.....	103
Şekil 19: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	106
Şekil 20: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	109
Şekil 21: BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	111
Şekil 22: BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	114
Şekil 23: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	116
Şekil 24: BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	118
Şekil 25: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	120
Şekil 26: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	122
Şekil 27: BİLSEM’lerin Fiziksel Alt yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu.....	125
Şekil 28: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu....	127
Şekil 29: Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	129
Şekil 30: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	131
Şekil 31: BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	133
Şekil 32: BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	135
Şekil 33: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	137
Şekil 34: BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	139

Şekil 35: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	141
Şekil 36: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	143
Şekil 37: BİLSEM’lerin Fiziksel Alt yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	144
Şekil 38: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu.....	146

Tezin Başlığı: Ulusal İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Açısından Türkiye'deki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinin Paydaşlar Perspektifinden Değerlendirilmesi	
Tezin Yazarı: Metin YILMAZ	Danışman: Doç. Dr. Tuncay YILMAZ
Kabul Tarihi: 13.05.2019 Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 169 (tez) + 6 (ek)	
Anabilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi	Bilim Dalı: İnsan Kaynakları Yönetimi
<p>İlk çağlardan beri insanlar bir arada yaşama ve medeniyet kurma eğilimindedir. Medeniyetlere baktığımızda ise medeniyetini çağının ilerisine taşıyabilen toplumlar diğer toplumları ya yönetmiş ya da onları etkilemişlerdir. Bunu yaparken de teknolojiyi, sanatı, bilimi üretecek nitelikli insan yetiştirmeyi başarmışlardır. Bu kapsamda yerleşmiş köklü bir eğitim anlayışı olan bu toplumların bilim, sanat, müzik, siyasi ve askeri alanlarda eşsiz bireyler yetiştirdikleri görülmüştür. Bu eşsiz bireylerin çoğu üstün yetenekli diyebileceğimiz çocuklardan çıkmaktadır. Bu bağlamda üstün yeteneklilerin iyi yetiştirilmesi gerekliliği toplumların ortak konusu olmaktadır.</p> <p>Literatüre baktığımızda Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri üzerine birçok araştırma vardır. Ancak hiçbir araştırmada üstün yeteneklilere ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi bağlamında bakılmamıştır ve üstün yeteneklilerin eğitim aldığı Bilim ve Sanat Merkezlerinden mezun olan çocuklarla ilgili herhangi bir araştırma yoktur. Bu çalışmada Türkiye'deki üstün yetenekli çocukların eğitimi ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi bağlamında ele alınmıştır. Üstün yetenekli çocukların eğitimlerine BİLSEM'ler bağlamında paydaşların perspektifinden bir değerlendirme yapılmıştır.</p> <p>Çalışma nitel bir durum çalışmasıdır. Açık uçlu anketlerle ulaşılan verilerin analizinde NVIVO Pro 12 nitel veri analizi yazılım programı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ülkemizde zorunlu eğitim çağının dışına çıktıktan sonra üstün yetenekliler ile ilgili herhangi bir devlet politikasının olmadığı görülmektedir. Toplumun fark yaratacak insan kaynağı olan üstün yetenekli çocuklar lise eğitimine kadar bir programa tabidir. Yüksek öğrenim ve istihdamlarına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Yetenek, Üstün Yetenek, Zeka, Üstün Zeka, BİLSEM.	

Title of Thesis: National Human Resources Development in terms of Turkey's Gifted Evaluation from Stakeholders Perspective of the Education of Children

Author of Thesis: Metin YILMAZ **Supervisor:** Assoc. Prof. Tuncay YILMAZ

Accepted Date: 13.05.2019 **Number of Pages:** xii (pre text) + 169 (main) + 6 (app.)

Department: Human Resources Management

Subfield: Human Resources Management

From the earliest times people tend to live together and establish civilization. When we look at civilizations, societies that can carry civilization beyond their age have ruled or influenced other societies. In doing so, they have managed to raise qualified people who will produce technology, art and science. In this context, it is seen that these societies, which have a deep-rooted educational understanding, have produced unique individuals in science, art, music, political and military fields. Most of these unique individuals come out of the children we can call gifted. In this context, the necessity of good education of gifted people becomes a common subject of societies.

When we look at the literature in Turkey, there are many research on the education of gifted students. However, no research has been conducted in the context of the development of national human resources for gifted persons, and there is no research on children who graduate from the Science and Art Centers where the gifted are educated. The education of gifted children in Turkey in the study are discussed in the context of the development of national human resources. An evaluation was made from the stakeholders' perspective in the context of BILSEMs for the education of gifted children.

The study is a qualitative case study. NVIVO Pro 12 qualitative data analysis software program was used to analyze the data obtained through open-ended surveys. As a result of the study, it is seen that there is no state policy in relation to the gifted people after being out of the compulsory education age in our country. The gifted people who make a difference to the society are subject to a program of high school education. No study on higher education and employment was found.

Keywords: Ability, Giftedness, Intelligence, Intelligence, BILSEM.

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümde araştırmanın amacı, problem durumu, problem cümlesi, problemin alt problemlerini, varsayımlarını, sınırlamalarını, tanımları, araştırmanın önemi ve ilgili konulara yer verilmiştir.

Problem

Toplumların gelişiminde hiç şüphesiz eğitim en önemli faktörlerden biridir. Eğitimin ana amaçlarından birisi de çocukları ilgi ve yeteneklerine göre yetiştirmektir ve bu durum toplumları ileriye götürecek unsurlardandır. Bundan dolayı her ne kadar genel bir eğitim politikası ve sistemi yürütülse de bireysel farklılıklar kesinlikle dikkate alınmalıdır. Çünkü her çocuk bir dünyadır ve dünyasını yanında taşımaktadır. Nitekim Riley'e (2011) göre her birey bir diğerinden farklıdır ve öğrenciler derse kendileriyle birlikte kültürlerini, yeteneklerini, dinlerini, yaşadıkları güçlükleri, sosyo-ekonomik düzeylerini, deneyimlerini, geçmişlerini, öğrenme stillerini, beklentilerini de getirmektedir. Hemen hemen bütün gelişmiş ülkelerde eğitimde bu bakış açısına uygun olarak bireylerin farklılıkları dikkate alınıp eğitilmesi yönündedir. Hiç şüphe yok ki üstün yetenekli öğrenciler de farklılıkları ile en dikkat edilmesi gereken gruptan biridir. Üstün yetenekli bireyler toplumun geneline göre farklı düşünürler ve var olan bilgiyi sorgulayarak yeni bilgileri oluşturma çabasındadırlar. Bu durum da onları özel kılan özelliklerindedir. Çünkü gün geçtikçe fen ve sosyal bilimlerde, teknikte, sanatta, eğitimde sürekli bir değişim ve gelişim söz konusudur ve toplumlar açısından bu değişimleri ve gelişimleri sağlayan kişiler toplumun bünyesinden çıkardığı üstün yetenekli bireylerdir. Üstelik bu bireyler her toplumda belli oranda mevcuttur. Topluma öncülük edecek bu bireyleri bulup yetiştirmek de hayati bir öneme sahiptir. Bundan dolayı üstün yetenekli bireylerin doğuştan gelen üstün yeteneklerini ortaya çıkararak geliştirmelerini sağlamak kapasitelerinden en yüksek düzeyde yararlanılmasına ve ülkemizin bugünü ve geleceğini daha ileri taşımaya katkı sağlayacaktır. Ancak Ataman'a (2004) göre de üstün yetenekli çocuklar özel eğitim alanında en çok ihmal edilen ve yeterince eğitilemeyen çocuklardır. Kamuoyunda engelli bireylere uygun eğitimin sağlanmasının gelişmiş bir toplum olmanın ön koşulu olduğu konusunda fikir birliği bulursa da üstün yetenekli çocuklar konu olunca, aynı

kamuoyu bu çocukların eğitilmesinde olması gereken tepkileri gösterememektedir. Üstün yetenekli çocukların başarılı olacağına olan inanç öyle güçlüdür ki başarısız olmaları akla dahi gelmemektedir. Bunun nedenine baktığımızda üstün zekanın her engeli yeneceği ve muhakkak başarıya ulaşabileceği kanısının toplumda hakim bir kanı olduğu görülmektedir (Çağlar, 2004). İnanılanın tam aksi olan durumlar da görülebilmektedir. Üstün yetenekli olup çok başarılı olanlar olduğu kadar yeteneklerini fark edemediğimiz birçok birey toplum içinde kaybolmaktadır. Bu durum toplumlar açısından ciddi bir insan kaynağı israfına ve kaybına yol açmaktadır. Toplumun en seçkin insan kaynağı olan üstün yetenekli bireylerin zamanında tespit edilmesi ve yeteneğine uygun bir eğitim programına alınıp eğitilmesi gerekmektedir. Çünkü geleneksel yaklaşım ile üstün yetenekli bireyleri geliştirmek mümkün olmamaktadır. Bir durup düşündüğümüzde; çok hızlı öğrenen ve bir eğitim öğretim yılı içinde kazanılacak becerileri önceden kazanmış olan bu çocuklar için farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş öğretim imkanları sunulmazsa, bu bireylerin eğitim gereksinimleri gerçek anlamda karşılanmamış olur (Levent, 2011). Bu öğrencilerin tespit edilerek ilgilerinin fark edilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması için etkili programlar geliştirilerek eğitimleri gelişim düzeylerine göre verilmelidir. Ancak bunlar yapılırsa toplum açısından bu seçkin insan kaynağından yararlanılmış olacaktır. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmanın temel problemi üstün yetenekli öğrencilere verilen eğitimin irdelenmesi ve değerlendirilmesidir.

Çalışmanın Amacı

Bilimsel anlamda dünyada gelişim her geçen gün sürmektedir. Eğitim alanında da gelişim ve değişim her alanda olduğu gibi hızlıdır. Eğitimin bir alt başlığı kabul edebileceğimiz üstün yeteneklilerin eğitiminde de yenilikçi yaklaşımlar ve eğitim politikaları ortaya atılmaktadır. Ancak ülkemizin son elli yılına bakıldığında, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılan çalışmaların ve girişimlerin, bu alanda bütüncül bir bakışa ulaşamadığı ve işlevsellikten uzak olduğu görülmektedir (Bakioğlu ve Levent, 2013). Hem genel eğitimde karşılaştığımız engeller, hem de alanın kendine özgü zorlukları bu konuya gereken önemin geç kalınmadan verilmesini gerekli kılmaktadır (Akarsu, 2004a: s. 443). Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitiminin başlangıç çalışmaları çok eskilere dayansa da gerek eğitimin niteliği gerekse niceliği

bakımından hala yetersiz seviyededir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bünyesinde eğitim veren Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ve Anadolu Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi'nde uygulanan programlar mevcuttur. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Eğitim Yönetmeliği'ne göre üstün yetenekli öğrenciler için okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) ve kaynak oda hazırlanması gerekliliğine binaen (MEB, 2006) okullarda üstün yetenekli öğrencilere yönelik Destek Eğitim Odası uygulamaları mevcut olsa da bunlar henüz istenilen nitelik ve niceliğe sahip değildir. Bu uygulamaların hemen hepsi destekleme bağlamında yapılmakta olup çocuk açısından süreklilik kazanamamaktadır. Sadece lise düzeyinde devletin fen liselerinin kısmen de olsa bu kitleye yönelik olarak çalışmalar yaptığı söylenebilir (Sak, 2011). Öğretmenler açısından baktığımızda da öğretmenlere üstün yetenekli çocuklara program hazırlama anlamında üniversitede eğitimlerin verilmediği görülmektedir. Bütün bu bileşenler bir araya geldiğinde ülkenin bir insan kaynağı israf edilmiş olmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı ulusal insan kaynaklarının (İK) geliştirilmesi açısından Türkiye'deki üstün yetenekli çocukların eğitimlerine, BİLSEM'ler bağlamında, paydaşlar perspektifinden bir değerlendirme yapmaktır. Çalışma nitel bir durum çalışması olup verilere ulaşmak için açık uçlu anket formları kullanılmıştır. Bu formlar ile ulaşılan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çalışma alana katkı sağlamak ve bundan sonraki çalışmalara ışık tutmak açısından önemlidir.

Çalışmanın Problem Cümlesi

Ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından bakıldığında, Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği ne düzeydedir?

Alt Problemler

1. Üstün yetenekli öğrencilerin; ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?

2. Mezun üstün yeteneklilerin; ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?
3. Üstün yetenekli çocuğu olan velilerin; ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?
4. BİLSEM'lerde görevli öğretmenlerin; ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?
5. BİLSEM'lerde görevli Yöneticilerin; ulusal İK'nın geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?

Varsayım

Öğrenciler, öğretmenler ve veliler çalışmamıza katılmakta beyan ettikleri gibi gönüllü oldukları, yapılan görüşmelerde samimi ve yansız olarak cevap verdikleri, düşüncelerini paylaşırken kendilerini rahat ve özgür hissederek etki altında kalmadan duygu ve düşüncelerini paylaştıkları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Çalışmada “üstün yetenekli çocukların eğitime”, ulusal insan kaynakları bağlamında bakılacaktır. Bunun için üstün yeteneklilerin ayrı bir insan kaynağı olarak değerlendiriliyor olması ve buna göre istihdam edilip onlardan bu çerçevede istifade ediliyor olması önemlidir. Ülkemizde üstün yeteneklilerin bu çerçevede değerlendirilmiyor olması bir sınırlılıktır.

Verilere ulaşmak açısından da, çalışma Doğu Marmara'da bulunan 5 BİLSEM ile sınırlandırılmıştır. BİLSEM öğretmenlerine ulaşmakta zorluk yaşanmıştır.

Araştırma üstün yetenekli öğrenciler açısından BİLSEM'de öğrenim gören 6.,7. ve 8. sınıflar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Üstün/Özel Yetenekli: Zeka, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarında yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireye denir (MEB, 2016).

Bilim ve Sanat Merkezi: Bilim ve sanat merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007).

Yönerge: Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi

BÖLÜM 1

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

Çalışmanın bu bölümünde zeka, zeka testleri ve zeka bölümü, zeka sınıflaması, Türkiye’de kullanılan zeka testleri, üstün yetenek ve üstün yetenekli çocuk kavramları, üstün yeteneklilerin sınıflandırılması ve tanılanması, üstün yetenekli çocukların yetenek alanlarına göre genel özellikleri, müzik alanındaki yetenek özellikleri, görsel ve gösteri sanatlarında yetenek özellikleri, sosyal bilimler alanındaki yetenek özellikleri, üstün yeteneklilere yönelik eğitim modelleri, dünyada üstün yetenekliler eğitimi, dünden bugüne Türk tarihinde üstün yetenekliler eğitimine değinilmiştir. Günümüzdeki uygulamalardan olan BİLSEM’lere çalışmanın genelinde ayrıntılı bakılmıştır.

1.1.Zeka ve Zeka Testleri

Zeka kavramının tanımına baktığımızda bilim insanlarının hepsinin ortaklaştığı bir tanımlı bulmak oldukça zordur. Zeka kavramını ilk defa çalışmalarında kullananın Sir Francis Galton olduğu görülmektedir. Galton insanlarda genel bir zihinsel yeteneğin olduğunu, var olan bilgilerin duyu organları aracılığıyla beynimize iletildiğini ve bundan dolayı algılamalarımızın farklılaştığını söylemiş, çevresel faktörlerin zeka üzerindeki etkisinin çok az olduğunu ifade etmiştir (Levent, 2014, s. 1). Galton’dan sonra da bu kavram için bir çok tanım yapılmıştır. Bergson’a göre zeka, alet yapma ve kullanma yetisi iken, Terman'a göre, soyut düşünebilme gücü, Binet' e göre, sağduyu ve karar verme yetisi, Stern'e göre ise karşılaşılan yeni durumlara uyabilme gücüdür. Sperman zekayı mental enerji, her alanda başarıyı sağlayan genel yetenek olarak tanımlarken, Thurstone içgüdüsel davranışları dizginleştirmek kapasitesini zeka ile örtüşürmüştür. Catell zekayı akıcı zeka ve kristalize zeka diye iki bölüme ayırmıştır. Akıcı zeka esnek düşünme ve soyut sonuçlara ulaşabilme yeteneği iken; kristalize zeka akıcı zekaya bağlı bir durumdur. Yani akıcı zekasını kullanan birey yaşamı boyunca kazanmış olduğu bilgi birikimidir. Birincisi doğuştan gelirken ikincisi ona bağlı olarak sonradan kazanılmaktadır. Stenberg de zekayı tek bir kavram olarak ele almamış ve analitik, sentezci ve pratik zeka olarak üzere üçe ayırmıştır. Analitik zeka, akıl yürütme,

mantıksal düşünme ve okuduğunu anlama gibi kavramları içermektedir. Bu kavramlar genel olarak zeka testlerinin ölçtüğü yeteneklerdir. Sentezci zeka yaratıcılığı ve karşılaşılan yeni durumlarla baş etmeyi, sezgileri içermektedir. Pratik zeka ise analitik ve sentezci zekanın hayata geçilmesi ve günlük yaşamın sorunlarını çözmeyi sağlamasıdır (Öznacar ve Bildiren, 2012, s. 3-5). Weschler'e göre zeka bireyin karşılaştığı durumlar ile etkin bir şekilde baş edebilmesini içeren genel bir yetenektir. Buna göre Weschler zekayı, dünyada olanları algılayabilme, düşünebilme ve karşılaşılan zorluklarla kendinde var olan kaynaklarını etkili bir şekilde kullanabilme becerisi olarak tanımlamıştır (Kulaksızoğlu, 2005; Akt. Levent, 2014, s. 2). Bütün tanımlara baktığımızda zeka için, karar vermemizi, akıl yürütmemizi, bilgiyi anlayıp yorumlamamızı sağlayan ve büyük çoğunluğunu doğarken yanımızda getirdiğimiz kişisel bir zenginliktir denilebilir.

Zekanın tanımı kadar türlerinin neler olduğu da tartışılan bir durumdur. Howard Gardner birçok yönünün olduğunu belirttiği zeka türlerini belirlerken; psikoloji, geleneksel psikoloji çalışmaları, biyoloji bilimi ve mantıksal analizlerden yararlanarak 1983 yılında "akılın çatıları" kitabında 7 diye belirlediği zeka türlerini 1999 yılında yazdığı "zeka yeniden çerçevelendi" kitabında 8 türe çıkarmıştır (Sak, 2017: s.45). Buna göre "Çoklu Zeka" adını verdiği bu kuramın türleri şunlardır (Sak, 2017):

- Sözel-dilsel zeka,
- Mantıksal-matematiksel zeka,
- Bedensel-kinestetik zeka,
- Sosyal zeka,
- Görsel-mekansal zeka,
- Müziksel-ritmik zeka,
- Kişisel-içsel zeka
- Doğacı zeka.

Hangi zeka türünden söz edersek edelim zekanın ölçümü ve bir sınıflandırılmasının yapılması zordur. İnsanları tanıma amaçlı zeka sınıflandırması yapma merakı günümüzde çeşitli testleri ortaya çıkarmıştır ve bu testlerle belirli düzeyde ölçme yapmak mümkündür.

1.1.1. Zeka Testleri ve Zeka Bölümü

Dünyada ilk kapsamlı zeka testini Sir Francis Galton (1869 -1883) geliştirmiştir. Galton'un ilgi alanı üstün zekalı bireylerdir. Galton en zeki insanı duyuları bakımından diğerlerine göre en iyi gelişmiş insan olarak tanımlamıştır, çünkü ona göre insanlar dış dünyadan duyuları aracılığıyla bilgi almaktadır (Çelikay, 2009). Galton zeka testinde duyusal ve motor işlevler belirlemiştir. Bu işlevlerin yerine getirilmesi ile ölçüm yapılmaktadır. Fakat bu işlevler girift zeka yapısını tam olarak ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Alfred Binet (1905) kendisinden önce geliştirilen bütün testleri basit; çok özel ve duyusal nitelikleri ölçmekte yetersiz bulmuştur. Zeka testlerinin girift nitelikler içinde boğulmadan genel nitelikleri ölçmesinin daha doğru olduğu belirtmiştir. Binet ve Simon Fransa' da bir okulda zihinsel yetersizliği ve öğrenme açısından sorunu olan öğrencileri belirleyecek bir test geliştirmişlerdir. Bu test 30 maddeden oluşmakta ve bellek, muhakeme, kaygı ve istek gibi kavramlar üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Zaman için sürekli değişiklikler yapılarak gelen ve Stanford binet zeka testi diye bilinen test günümüzde de etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Yine binet zeka yaşı ve zeka bölümü kavramlarını ortaya atmıştır. Zeka yaşı bireyin testte gösterdiği performansın karşılığı olan yaş iken zeka bölümü gösterilen performans ve alınan puanın bulunduğu puan aralığını ifade etmektedir.

Stanford-binet zeka testinden sonra David Wechsler 1930'lu yılların sonuna doğru ilk yetişkin zeka testini hazırlamıştır. Wechsler zeka testi, alt ölçeklerden oluşmaktadır ve sözel, performans ve genel zeka düzeyi olmak üzere üç puan türüyle yapılan ölçümü sayısal verilere dönüştürmektedir. Wechsler yetişkin zeka testi sonraki yıllarda, okul çocuklarına da uygulanacak şekilde düzenlenmiştir.

1.1.2. Türkiye'de Kullanılan Zeka Testleri

Zeka testleri bireysel testler ve grup testleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Ülkemizde bireysel zeka testleri olarak Stanford Binet zeka testi, Wechsler çocuklar için zeka ölçeği (WISC-R), Kaufman kısa zeka ölçeği, Merrillpalmer ölçeği, Wechsler sözel olmayan yetenek testi (WNV), Leiter uluslararası performans ölçeği ve Türk zeka testi olan Anadolu Sak zeka ölçeği (ASİS) kullanılmaktadır. Grup zeka ölçekleri olarak ise Otis Beta zihin yeteneği testi, Cattell zeka testi, Analitik zeka testi (Form A) yaygın

olarak kullanılmaktadır. Bunların içinde en yaygın olan ve Milli Eğitim Bakanlığının da kullandıklarına bakmak gerekirse; Stanford Binet zeka testi, Wechsler çocuklar için zeka ölçeği, Wechsler sözel olmayan yetenek testi ve Türk Zeka testi olan Anadolu Sak zeka ölçeğini ayrıca ele almak gerekmektedir.

Stanford Binet zeka testi Binet ve Simon tarafından Fransa' da bir okulda zihinsel geriliği ve öğrenme problemi olan öğrencileri belirlemek amacı ile geliştirilen ve zaman içinde güncellenerek kullanılmaya devam edilen en yaygın test olma özelliğine sahip olduğu görülmektedir. 2-16 yaş arasındaki çocuklara uygulanabilen bu test ile çocuğun; hem zihinsel seviyesi belirlenebilmekte hem de çocuğun dil, görsel motor, kavramsal düşünebilme, akıl yürütme, muhakeme, sosyal anlayış becerisi ve bellek kapasitesi ölçülebilmektedir. Stanford Binet zeka testine göre daha güncel olan ve geçerliliği daha sağlıklı kabul edilen WISC-R, 6-16 yaş arası çocuklara uygulanabilmektedir. Sözel bölüm ve performans bölümlerinden oluşan bu test BİLSEM'lerin ilk kurulmasından sonra uzun yıllar üstün yetenek tanılamalarında kullanılmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği Stanford Binet zeka testine göre daha iyi durumda olan bu test farklı kurumlarda da uygulandığından gizliliği tam korunamadığı için yıllar geçtikçe BİLSEM'ler açısından güvenilirliğini yitirmeye başlamıştır. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖRGM) 2016 yılında yeni bir zeka testini uyarlamış ve kullanmaya başlamıştır.

WNV 4-21 yaş aralığında olan bireylerin genel bilişsel yeteneklerini ölçmek için tasarlanmıştır. Klinik bir ölçek olup bireysel uygulanmaktadır. Wechsler ölçeklerinin önceki sürümlerinden farkı; genel yeteneği sözel gerekliliğin olmadığı ya da en aza indirildiği, bireysel olarak uygulanan alt testlerle ölçebilir şekilde geliştirilmiş olmasıdır. Bu durum, aracı, özellikle farklı dil, kültür ve sosyo-ekonomik temellerden gelen ya da dil bozukluğu, otistik bozukluk, işitme engeli ya da kaybı olan bireyler için kullanışlı hale getirmektedir (Wechsler ve Naglieri, 2006; Türkiye Standardizasyonu, Öktem ve Uluç, 2014). Bu ölçeğin en belirgin farklarından birisi yönergesinde resimli bölümlerin olmasıdır. Bu durum çocuğun hem uygulamaya adapte olmasını kolaylaştırmış hem de uzun süre dikkatini uygulamaya yoğunlaştırabilmesini sağlamıştır.

Üstün yetenekli araştırmalarında genel zihinsel düzeyin incelenmesi aşamasında ülkemiz için dönüm noktası olabilecek çalışmaların başında hiç şüphesiz ASİS'in geliştirilmesi gelmektedir. 1900'lü yılların başından beri devam eden zeka testi uyarlamaları yöntemi ile ithal etme geleneğine son verecek bir çalışma olması çok önemlidir. Uyarlama çalışmaları önemli birer çalışma olmakla birlikte tam anlamı ile Türk toplumunu yansıtan ve kültürel farklılık sorununu ortadan tamamen kaldırabilen çalışmalar olamamıştır. ASİS'i geliştirme sürecinde Türk toplumunun kültürel yapısı göz önüne alındığı için ülkemiz insanının bilişsel düzeyini ölçmede daha sağlıklı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. 4-12 yaş aralığında çocukların bilişsel düzeylerini ölçmek için geliştirilen bu ölçek de emsalleri gibi bireysel uygulanmaktadır. ASİS, 2015 yılı Türkiye geneli nüfus verileri temel alınarak 4-12 yaş aralığında 4641 çocuğun katılımı ile standardize edilmiştir. (Sak ve diğerleri, 2017). 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı içinde yapılan BİLSEM'e öğrenci seçimi sürecinin bireysel inceleme aşamasında 1. ve 2. sınıflara ASİS, 3. sınıflara WNV uygulanmasına karar verilmiştir. İki sınıf düzeyinde 115 çocuğa ASİS uygulanıp ve 51 çocuk üstün yetenekli olarak tespit edilirken, bir sınıf düzeyinde 36 çocuğa WNV uygulanmış ve 7 çocuk üstün yetenekli olarak tespit edilmiştir (Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü(RAM) Arşiv Bilgileri, 2017) . WNV ve ASİS ölçümlerinde orantısızlık görüldüğü için ASİS'in geçerli ve güvenilir ölçüm yapıp yapmadığı tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonucunda MEB ASİS'in puanlama kriterlerini değiştirmiş ve 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı içinde yapılan bireysel incelemelerde iki sınıf düzeyinde 51 çocuğa uygulanan ASİS sonucuna göre 12 çocuk, bir sınıf düzeyinde 19 çocuğa uygulanan WNV sonucunda 2 çocuk üstün yetenekli olarak bulunmuştur (Düzce RAM Arşiv Bilgileri, 2018). Bu durum tartışmaların yersiz olmadığı gösterir niteliktedir. Son değişikliklere rağmen ASİS' in geçerlik ve güvenilirlik tartışmaları devam etmektedir.

1.2. Üstün Yetenek ve Üstün Yetenekli Çocuk Kavramları

Üstün yetenek kavramı çoğu zaman üstün zeka kavramı ile karıştırlmaktadır ya da aynı durumu tanımlamak için kullanılmaktadır. Oysaki üstün yetenek kavramı üstün zeka kavramını da içine alan daha geniş bir kavramdır. Üstün zeka dediğimiz zaman, çocuğun geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış zeka testlerinde her defasında 130 ve daha yukarı zeka puanı alıp yaşıtlarının %98'inden üstün olmasını gerektirmektedir.

Bununla birlikte bir de üstün özel yetenek kavramı vardır. Üstün özel yetenekli çocuklar ise kendilerine uygulanan zeka testlerinden 110-120 ve daha yukarı zeka puanı almaktadırlar ve güzel sanatlar, fen, teknik ve matematik gibi alanlarda akranlarının %-99'undan daha üstün olan çocuklar olarak sınıflandırılmaktadır (Özsoy ve diğerleri, 1988; Akt. Ömeroğlu, 2004: s. 276).

MEB tarafından düzenlenen Birinci Özel Eğitim Konseyi (1991) çalışma sonrası yayımladığı raporda “üstün zeka” ve “üstün özel yetenek” kavramlarını “üstün yetenek” başlığı altında toplamıştır. Üstün yetenekli kavramını da “genel veya özel yetenekleri bakımından, akranlarına göre daha yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından ölçülüp ortaya çıkarılmış kişilerdir” şeklinde tanımlamıştır. Aynı raporda üstün yeteneklilerin, sahip olduğu yeteneklerini geliştirmede uygulanan normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, bu çocukların ilgi ve yetenekleri kapsamında farklılaştırılmış programlara gerek olduğuna da değinilmiştir (Akt. Levent, 2014: s. 7-8). Milli Eğitim Bakanlığı BİLSEM Yönergesinde (2016) ise üstün/özel yetenekli çocuk, “Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey,” olarak ifade edilmiştir.

Akarsu (2004a: s. 440) üstün yetenekli çocukları, normal akranlarından daha erken ve çabuk, daha iyi ve farklı şekillerde öğrenen çocuklar olarak tanımlamaktadır. Davis (2014) üstün yetenekli zeki çocukların normal akranlarına kıyasla daha çabuk ve fazla öğrendiğini, bilgiyi daha iyi hatırladığını ve bu bilgiyi uygun alanlarda daha etkili şekilde kullandığı belirtmektedir. Baykoç Dönmez (2011) üstün ve özel yetenekliliği; kişinin, genetik özelliklerle var olan ve çevresel uyaranlarla etkileşime geçerek gelişen; fiziksel büyüme ve gelişim, hareket gelişimi, algı ve dikkat kontrolü, analiz ve sentez yapabilme, problem çözebilme gibi bilişsel gelişim, dili anlama ve ifade etme yeteneği, sosyal, duygusal ve estetik gelişim alanlarının birinde veya birkaçında farklı ölçme araçlarıyla uzman kişiler tarafından belirlenen, akranlarından yüksek düzeyde olma durumu olarak tanımlanmaktadır.

Renzulli 3 alanda bu çocukları farklı görmektedir. Bunlardan birincisi yetenek olup sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak

anımsanması gibi genel yetenekler, resim, dans, müzik, tiyatro, oyunculuk gibi sanatsal ve fen, matematik, kimya, fizik gibi teknik alanlardaki özel yeteneklerdir. İkinci olarak yaratıcılık, yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde uygulayabilme yeteneğini içermektedir. Üçüncü olarak da motivasyonda, kişinin yaptığı bir işi yarım bırakmadan sonuna kadar götürmesi, kararlı, azimli, sabırlı olması, kendini bir amaca adayarak çok çalışması, kendisine olan inancı, güveni, başarıma güdüsüne sahip olması kastedilmektedir (Renzulli, 1986; Akt. Davaslıgil, 2004b: s. 211).

Yapılmış bütün tanımlara bakıldığında üstün yetenekli çocukların zeka testlerinden yüksek puan almalarının yanında, normal akranlarından daha çabuk öğrenen, yaratıcı, motivasyonunu kendisi arttırabilen, sorun çözme beceri kapasiteleri yüksek, duyguları anlama ve empati kapasiteleri güçlü bireyler olarak değerlendirilmeleri gerekmektedir.

1.2.1. Üstün Yeteneklilerin Sınıflandırılması ve Tanınması

Bir toplumu ileriye taşıyacak ve fark yaratacak insanların sayısı azdır. Az olan bu insan kaynağının verimli kullanılması o toplum için hayati bir önem arz etmektedir. Bunun için de toplum içindeki bu özel bireyleri bulmak ve tanılamak onların eğitimleri için çok önemlidir. Tanılanan ve durumu ortaya çıkarılan bu özel bireylere uygun eğitim ortamlarının sağlanması onların hem toplumla daha iyi uyum kurup mutlu olmasını hem de topluma sağlayacakları katkıların artmasını sağlayacaktır. Bunların ışığında üstün yetenekli bireylerin tanınmasının önemini sıralamak gerekirse (Akarsu, 2004, s. 128):

- Geç olmadan fark edilip erken yaşta yönlendirme yapıldığında gelişimlerini hızlandırılabilir.
- Günümüzün bilgiye ve yaratıcılığa dayalı rekabet dünyasına katkıda bulunabilir.
- Yönlendirme yapılmadığında, kendini tanıyıp gerçekleştirme ve ürün ortaya koyup yaratma fırsatını bulamadığında yıkıcı olabilir, kendisine ve çevresine zarar verici hale gelebilir.
- Her çocuğa olduğu gibi eğitimde fırsat eşitliği sağlanarak, her bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun, zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim ortamları oluşturularak, öğrencilerin yeteneklerinin dikkate alınmadığı uygulamaların getirdiği haksızlıklardan uzak tutulabilir.

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların tanınması için kullanılan çeşitli yöntemler vardır. Her sene MEB tarafından belirlenen takvim doğrultusunda ve tanılama yaşı veya sınıf seviyesi esas alınarak ve genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar ile müzik alanlarında üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrenciler sınıf öğretmenleri tarafından e-okul sistemine işlenmektedir. E-okul üzerinden doldurulan gözlem formları ile öğretmenlerden bu çocuklar ile ilgili bütün bilgiler alınmaktadır. Daha sonrasında bu öğrenciler belirlenen ölçekler ile 20 kişilik gruplar halinde tablet üzerinden grup taramasından geçirilmektedir. Tanılama takvimi süreci içerisinde, grup taramasında belirlenen ölçütte ya da üzerinde performans gösteren öğrenciler MEB tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda, objektif ve standart ölçme araçları ile incelenmektedir. Genel zihinsel yetenek alanında bireysel incelemelerde standart zeka testleri kullanılmaktadır. Zeka testlerinin zekadan çok anlık ürünü ölçtüğüne dönük eleştiriler olsa da standart ve objektif oldukları için tercih edilmektedir. Bunun yanında görsel sanatlar (resim) ve müzik alanında tanılmalarda resim ve müzik öğretmenlerinden oluşturulan komisyonlar çocukları değerlendirmektedir. Bunun için de çocuklara uygulama yaptırarak resim ve müziğe olan yeteneği ölçülmeye çalışılmaktadır. Müzik ve resim alanındaki tanılamaların genel zihinsel yetenek alanındaki tanılamalara göre daha zor olduğu görülmektedir. Zira resim ve müzik alanında genel zihinsel yetenek alanındaki gibi standart ve objektif bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu durum, ülke genelinde bir standardı yakalamayı zorlaştırmaktadır. Bütün bunların yanında üstün yeteneklileri tespit etmek zordur. Bu zorluktan dolayı üstün yetenekli çocukları tanılamada çeşitli yöntemler sunanlar olmuştur. Örneğin; Çağlar (1972) üstün yetenekli bireyleri tanılamak amacı ile uygulanan yöntemleri şu şekilde sıralamıştır:

- Standart Bilgi ve Başarı Testleri
- Kişilik Testleri ve Envanterleri
- Sosyal Olgunluk Testleri
- Çeşitli kişisel kayıtların incelenmesi
- Takip araştırmaları
- Ana baba, öğretmen, öğrenci ve öğrenci yakınları ile yapılan mülakatlar
- Anketler
- Gözlemler

- Çeşitli Grup ve Bireysel Zeka Testleri
- Sosyometrik Teknikler
- Vaka incelemeleri (Çocuğun gelişim tarihçesi ve aile geçmişi incelenerek)
- Çeşitli özellikleri ölçen ölçekler.

Üstün yetenekli çocukları tanılamada öğretmenler kilit bir roldedir. Ancak kalabalık sınıflar bu anlamda öğretmenlerin işini zorlaştırmaktadır. Kalabalıkların içinde çoğu zaman cevheri görmek zor olmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar toplumun neredeyse %98'inden farklı oldukları için bazen sorunlu çocuk olarak da kodlanabilmektedir. Bu duruma kendi karşılaştığım ve muhatabından dinlediğim iki örnek ile vererek açıklık getirmek gerekirse:

I. hikaye 2014'te karşılaştığım bir vakadır. 2. sınıf sonlarına doğru okumaya zor geçmiş bir çocuğun çalıştığım RAM'a yönlendirilmiştir. Bu çocuk sınıfta uyum sorunu yaşamaktadır ve öğretmen çocuğun ailesine çocuklarının sorunlu olduğunu söylemektedir. Ancak eğitim seviyesi yüksek olan anne ve baba çocuklarını tanıdıkları için öğretmenin yanlış düşündüğünü düşünmektedirler. Bununla birlikte içlerine kurt düşmüştür. Zor bir karar verme sürecinden sonra çocuklarını RAM'a götürüp incelemeye karar verirler. RAM'da çocuk uzman psikolojik danışmanlar tarafından incelenir ve tanılır. Yapılan incelemeler sonucunda çocuğun dahi seviyesine yakın bir zihinsel seviyesinin olduğu görülmüştür. Ancak bununla birlikte çocuğun özel öğrenme güçlüğü (disleksi) yaşadığı görülmüştür. Bu hikayede görüldüğü gibi çocuğun üstün yeteneğini yaşadığı özel öğrenme güçlüğü gölgelemekte ve öğretmen onu görmekte zorlanmaktadır.

II. hikaye 1970'lerde geçmektedir. Muhatabından dinlediğim hikayede, ilkokulu bitirmek üzere olan çocuğun babasını öğretmeni okula çağırıştır. Babasına çocuğu ortaokula göndermemesini, gerekirse hayvan satın alıp hayvancılığı öğretmesini önermektedir. Çünkü öğretmene göre çocuk okuyabilecek seviyede değildir. Hatta öyle ki öğretmeni, menenjit hastalığı olan ağabeyinin ona göre daha başarılı olacağını bile düşünmektedir. Öğretmene saygının üst seviyede olduğu bir dönem olduğunu düşündüğümüzde babanın öğretmeni dinleyip çocuğunu ortaokula kayıt ettirmemesi sürpriz olmayacaktır! Çoğu zaman işten dolayı uzun süre il dışında olan babanın olmadığı bir gün yüzbaşı rütbesinde asker olan kapı komşuları onun ortaokula kayıt

olup olmadığını sorar. Henüz kayıt olmadığını öğrenince kendi çocuğu ile birlikte onu da kayıt ettirir. Günü dolup da baba eve gelince durumu öğrenir ve çocuğunun okula gitmesine izin verir. Yıllar geçtikçe okulları sırası ile bitiren bu çocuk ülkemizin tanınmış profesörlerinden birisi olur.

Bu iki örnek bize şunu söylemektedir ki; üstün yetenekli çocukları tespit edip tanılamaları doğru yapılmaz ise ciddi bir insan kaynağı israfı ortaya çıkabilmektedir. Üstün yetenekli çocukların kendini gerçekleştirme imkanına kavuşması ve toplum içinde kaybolmamaları için üstün yetenek tanısının doğru ve zamanında yapılıp kritik zamanların kaçırılmaması gerekmektedir. Bu hem üstün yeteneklilerin bireysel gelişimi hem de toplumun gelişimi için hayati bir durum olmaktadır.

1.2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklarla ilgili yapılan araştırmalar sonucunda bu çocukların akranlarından farklı özellikler taşıdığı ortaya çıkarılmıştır. Bu farklılık çocuğun içinde yaşadığı ailenin sosyo-ekonomik yapısına, genetik farklılığına, kişilik yapısına, okuduğu okula göre değişse de ortak bazı özellikler belirlenmiştir. Bates ve Munday (2005'ten akt. Özdemir G. 2017) üstün yetenekli çocukların ortak genel özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Çok erken yaşta cümle kurmaya başlama
- Akranlarına göre geniş kelime dağarcığına sahip olma
- Hızlı okuma becerisi
- İlgisini alanına giren konularda uzun süre konsantre olma
- Soyut düşünebilme becerisi
- Kendinden büyüklerle etkili iletişim kurabilme
- İyi bir hafızaya sahip olma
- Soyut kavramları ilişkilendirebilme
- Güçlü hayal kurabilme becerisi
- Liderlik özelliği.

Yapılan araştırmalarla sonucunda ortaya konan bu ortak özellikler, araştırmayı yapan kişilere göre farklılık gösterebilir. Fakat yine de üzerinde anlaşılabilir ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilmektedir (Ataman, 2004: s. 138):

- En az bir yetenek bakımından akranlarının üstünde performans
- Dile hakim olma, akranlarına göre erken ve çok iyi dil gelişimi
- Merak etme ve bazı konulara daha yoğun ilgi
- Hızlı öğrenme becerisi
- Güçlü hafıza
- İyi bir duyarlılık seviyesi
- Kendine özgün ifade şekilleri
- Yeniliğe açık olma ve zoru sevme
- Kendisinden büyüklerle arkadaşlık kurma
- Akademik açıdan başarılı olma
- Yaratıcılık ve hayal gücü
- Çok geniş ilgi alanları
- Öğrendiği bilgiyi karşılaştığı yeni durumlarda kullanma
- Sosyal konulara ilgi
- Karşısına çıkan yeni durumlara uyum sağlama
- Değişik konularda okumaya düşkünlük
- Bir konu üzerinde uzun süre dikkati toplama
- Çocukluk dönemindeki gelişmelerde hızlı ilerleme
- İstekli gözlemler yapma
- Aşırı bir merak duygusu
- Akranlarına göre çok iyi hafızaya sahip olma
- Soyut, karmaşık konularda bile düşünebilme becerisi
- Duyusal hassasiyet ve duyarlılık
- Hemen her konuda mükemmeliyetçilik
- Özeleştiri becerisi.

Üstün yetenekli çocukların genel özellikleri biliniirse çok ayrıntıya boğulmadan da fark edilmeleri ve gözden kaçırılmamaları sağlanmış olacaktır. Bunun yanında üstün yetenekli çocukların yetenek alanlarındaki özelliklerinin de bilinmesi önemlidir.

1.2.2.1. Üstün Yetenekli Çocukların Yetenek Alanına Göre Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar her alanda aynı düzeyde yüksek performans göstermeyebilmektedir. Her üstün yetenekli çocuk aynı alanlarda aynı performansı da göstermemektedir. Ancak bazı yetenek alanlarında ortak özelliklerinden söz edilebilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Daire Başkanlığı hazırlamış olduğu bilgilendirme sunumunda üstün yeteneklilerin ortak özelliklerini bir kaç başlıkta ele almıştır. Bunlar; zihinsel, sosyal, müzik, resim (görsel sanatlar), matematik ve fen bilimleri alanındaki özellikleridir (MEB, 2015, 10.05.2018)

1.2.2.1.1. Zihinsel Alandaki Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanı özellikleri çocukların bilişsel dünyasını içermektedir. Bu özellikler aşağıda liste halinde şu şekilde sıralanmaktadır (MEB, 2015, 10.05.2018):

- Çok çeşitli alanlarda özel yetenekleri vardır.
- Akranlarına göre yoğun motivasyon gösterebilirler.
- Gelişim basamaklarını akranlarından çok önce tamamlarlar.
- Meraklı oldukları için diğer insanlara sürekli soru sorarlar.
- Bütünün ayrıntılarına dikkat edebilirler.
- İlgi duydukları konularda ve de konuyu kendisi seçerse bağımsız çalışabilirler.
- Akranlarına göre çabuk ve kolay öğrenirler.
- Kavrayıp akılda tutma süreleri uzundur.
- Ardışık konular, olaylar dizisinde bir sonraki adımı tahmin edebilirler.
- Çok derin ve geniş bir ilgi alanları vardır.
- Öğrendiği farklı konular arasında akılcı ve yatkın ilişkiler kurabilirler.
- Sözcük dağarcıkları çok zengindir.
- Sözcükleri doğru ve yerinde kullanırlar.
- Anlaşılır ve akıcı bir konuşmaya sahiptirler.
- Kendilerini akranlarına göre daha iyi ifade ederler.
- Okudukları ya da dinledikleri bir hikayenin vermek istediği ana fikri akranlarından daha çabuk bulurlar.
- Neden sonuç ilişkilerini kolay kurarlar ve benzerlikleri akranlarından daha çabuk ayırt ederler.
- Karışık ve zor problemleri sever ve akranlarının çözemediği problemleri çözebilirler.
- Akademik başarıları akranlarından yüksektir.

- Eleştirel bakabilme yetenekleri akranlarından yüksektir.
- Orijinal fikirleri vardır.
- Girişken ve yaratıcıdırlar.
- Başarılı oldukları alanda yüksek performans gösterirler.
- Kendilerinde olan kabiliyetlerini tek başına veya birleştirerek kullanabilirler.

Zihinsel alandaki özellikler çocuğun doğuştan getirdiği zeka düzeyi ile de ilişkilidir. Ancak sadece doğuştan gelen zeka düzeyini ele almak tam olarak yeterli olmayacaktır.

1.2.2.1.2. Sosyal Alandaki Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanı çocukların sosyal, duygusal yanını kapsamaktadır. Ayrıca üstün yetenekli çocuğun sosyal ilişkilerine de yön verebilmektedir. Üstün yeteneklilerin sosyal alandaki özellikleri aşağıda şu şekilde sıralanmaktadır (MEB, 2015, 10.05.2018):

- Özgüvenleri yüksektir ve sorumluluk alabilirler.
- Karşılaştıkları yeni ve değişik durumlara çabuk uyum sağlarlar.
- Sosyal faaliyetlere katılmaktan hoşlanırlar.
- Çevresindekilere karşı duyarlıdırlar ve empati yetenekleri gelişmiştir.
- Genellikle grubu yönlendiren lider olurlar.
- Akranlarının ilerisindedirler; kendilerinden büyükler ile iletişime girmeyi tercih ederler.
- Başka insanlar ile kolay iletişim sağlarlar.
- Genelde alçak gönüllüdürler; diğer insanlara yardım etmekten hoşlanırlar.
- Akranları tarafından bilgi kaynağı olarak görülürler ve grubun lideri olarak görülürler.
- Genellikle okula seyerek giderler.
- Amaçlarına ulaşmak için çok çalışırlar.
- Güçlü bir dikkate sahiptirler.
- Azimli ve sabırlı olurlar.
- Sorumluluk almak için öne atılırlar.
- Espritüel bir yanları vardır ve bu yetenekleri geliştirmiştir; fıkra gibi insanları güldürecek şeyleri anlatmaktan hoşlanırlar.
- Yaratıcıdırlar ve hikaye anlatır veya yazarlar.
- Çok farklı konularda ve zor metinleri okumaktan keyif alırlar.

- Sosyal konularda araştırma yapıp hipotez oluşturma, anlamlı sonuçlar çıkarma, sözlü veya yazılı sunuların sonuçlarını etkili bir şekilde düzenleme yeteneğine sahiptirler.

Üstün yetenekli çocukların sosyal ve zihinsel özellikleri genelde bütün üstün yetenekli çocuklarda benzerlik göstermektedir. Ancak müzik, resim gibi yetenek alanları ortak özellik olmamaktadır. Bazen sadece resim alanında üstün yetenekli olabilirken bazen de sadece müzik alanında olabilmektedirler.

1.2.2.1.3. Müzik Alanındaki Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanı sesi, ritmi, müziği kapsamaktadır. Bu alanda üstün yetenekli olan çocukların genellikle akademik olarak normal düzeyde oldukları görülmektedir. Üstün yeteneklilerin müzik alanındaki özelliklerini şu şekilde sıralanmaktadır (MEB, 2015, 10.05.2018):

- Melodi ve ritme akranlarına göre fazla tepkide bulunurlar.
- Beste yapabilirler ve bunun için çaba gösterirler.
- Şarkı söyleyenlere eşlik etmekten zevk alırlar.
- Müziği duygu ve düşüncelerini karşısındakine aktarmak için araç olarak kullanırlar.
- Çok farklı müzik enstrümanı ile ilgilenir ve çalmayı denerler.
- Dinlediği bir şarkıyı çok kısa zamanda öğrenirler ve istedikleri zaman anlamlı bir şekilde söylerler.

Çocukların müzik yeteneğini gözlemlemek ve ayırt etmek diğer yetenek alanlarına göre daha kolaydır. Bu çocuklar bu alandaki özelliklerini kendiliğinden göstermektedirler.

1.2.2.1.4. Resim Alanındaki (Görsel Sanatlar) Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanı görselliği, estetiği, şekil uzak ilişkisini kapsamaktadır. Bu alanda da üstün yetenekli olan çocukların yine genellikle akademik olarak normal düzeyde oldukları görülmektedir. Üstün yeteneklilerin resim alanındaki özelliklerini şunlardır (MEB, 2015, 10.05.2018):

- Çok farklı konularda ve akranlarından farklı çizimler yaparlar.
- Yaptıkları resimlere derinlik verir ve resimdeki parçalar arasında uygun oranlar kullanırlar.

- Resim yapmayı önemser, buna zaman ayırırlar ve bundan zevk duyarlar.
- Diğer insanların yaptığı resimler ile ilgilenir ve onları incelerler.
- Eleştirileri önemser ve kendisini yenileyebilirler.
- Yaptıkları resimler aracılığı ile yaşantılarını ve duygularını ifade edebilirler.
- Çamur, sabun gibi yumuşak gereçleri kullanarak üç boyutlu figürler yapmaya özel bir ilgileri vardır.

Resim yeteneği de aile ve öğretmenlerin en çok dikkatini çekecek özelliklerdendir. Somut olarak bir ürün ortaya çıkarıldığı için gözlemlenmesi daha kolay özelliklerdendir.

1.2.2.1.5. Matematik Alanındaki Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanı sayıları kullanabilme becerisi ile ilgilidir. Mantık yürütme, muhakeme ve problem çözme matematik alanında görülen becerilerdendir. Üstün yeteneklilerin matematik alanındaki özellikleri aşağıda liste halinde sıralamaktadır (MEB, 2015, 10.05.2018):

- Kullanılan verilerin ele alınıp düzenlenmesinde gözle görünür bir yeteneğe sahiptirler.
- Farklı yorumlar yaparlar.
- Sözlü iletişimi yazılı iletişime tercih ederler.
- Bir problemi değişik yöntemlerle çözebilirler.
- Farklı matematiksel işlemler yapar, çaba gerektiren farklı sorular sorarlar.
- Verilen bir problemi kısa zamanda çözer, uygulamaya, analize, senteze ve değerlendirmeye geçebilirler.
- Matematiği hayatın farklı yerlerinde kullanabilirler.
- Doğru ve yanlış seçebilirler.
- Farklı konular arasında dahi bağ kurabilirler.

1.2.2.1.6. Fen Alanındaki Yetenek Özellikleri

Bu yetenek alanında da matematik alanında olduğu gibi sayıları kullanabilme becerisi, mantık yürütme, yorumlama ve muhakeme gerekmektedir. Üstün yeteneklilerin fen alanındaki özelliklerini aşağıda liste halinde sıralamaktadır (MEB, 2015, 10.05.2018):

Hipotezleri ve ortaya atılan fikirleri denerler.

- Fen ve teknik araçları kullanabilirler.

- Verileri yeterince ve yerinde seçerek bunlardan çıkarımlar yaparlar.
- Ortaya attıkları fikirleri hem nicelik hem de nitelik bakımından ifade edebilirler.
- Fen bilgisini sosyal değişim için kullanırlar.
- Veri toplayarak bilimsel gözlem ve yorum yapma becerileri vardır.
- Problemlerin çözümüne yönelik fikirler üretip değerlendirme yapma yeteneğine sahiptirler.
- İyi bir mekanik düşünme yeteneğine sahiptirler, şekil uzay ilişkilerine ilgi duyarlar.
- Fen bilgisi konularında kaynakları tararlar, fen alanında tutulmuş raporları yorumlayarak bir ilgi alanı oluştururlar.

Zihinsel, sosyal, özel ve genel yetenek alanları belirlenen üstün yeteneklilerin eğitim programlarının özelliklerine göre hazırlanması ve uygulanması önemlidir. Bu kapsamda ülkemizde de dünyada da uygulanan birçok eğitim modeli mevcuttur.

1.3. Üstün Yeteneklilere Yönelik Eğitim Modelleri

Üstün yetenekli çocuklar tespit edildikten sonra gelişimlerini destekleyecek en uygun eğitim programının belirlenip uygulamaya konulması bu çocukların eğitiminde çok önemlidir. Üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim programlarını ve stratejilerini farklı başlıklar altında toplayanlar olmuştur. En çok kullanılan üç başlık; hızlandırılmış, zenginleştirilmiş ve gruplama programlarıdır (Ersoy ve Avcı, 2004). Ancak bu üç başlığa Sak (2017) dördüncü bir başlık olarak mentörlük programını eklemiştir. Mentörlük kavramını da ele aldığımızda dört başlıkta toplayabileceğimiz bu programlar şunlardır:

- Hızlandırılmış Program,
- Zenginleştirilmiş Program,
- Gruplama,
- Mentörlük.

Bu programların hangilerinin uygulanıp hangilerinin uygulanmayacağı üstün yetenekli çocukların eğitim aldıkları ortam ve imkanlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu bağlamda öncelikle bu programların iyi bilinmesi önemlidir.

1.3.1. Hızlandırılmış Program

Üstün yetenekli çocuğun okulda göstermiş olduğu başarısına göre, sınıf atlatılması yolu ile uygulanan programdır. Bu programı uygularken çocuğun öğrenme seviyesine uygun bir hızlandırma çalışması yapılmalıdır (Ataman, 2004: s. 165). Programın yararları vardır ancak sakıncalı olabilecek yanları da vardır. Bu programın en sakıncalı olabilecek tarafı; çocuğun sadece zihinsel gelişimini, düzeyini ve bilgisini ele alarak onu kendi akranlarından ayrı ve kendinden daha büyüklerin, bedensel gelişim bakımından ve duygusal gelişim açısından daha farklı olan çocukların arasında eğitmeye zorlamasıdır (Ataman, 1998). Bizde de hızlandırılmış programa ilişkin uygulamalar mevcuttur. Bu uygulamalar Kanlı (2011) tarafından 15 maddede toplanmıştır:

- Anaokulun/birinci sınıfa erken başlama; devletin belirlediği yaştan daha erken bir yaşta anaokuluna ya da birinci sınıfa başlamayı kapsamaktadır.
- Sınıf atlama; çocuğun bulunduğu sınıf düzeyinden daha üst sınıflara geçirilmesini içermektedir. Bu uygulama okulun hemen başında da yapılabilir ilerleyen zaman diliminde de gerçekleştirilebilir.
- Sürekli ilerleme; öğrencinin her bir öğrenme bölümünü tamamladığında bir sonraki öğrenme bölümüne geçirilmesini kapsar.
- Kişiyeye göre hızlandırılmış öğretim; burada çocuk kendi öğrenme hızına göre konu alanlarında ilerler. Önemli noktası şudur ki, hızlandırma gerektirecek bütün kararları çocuk verir.
- Konuya göre kısmi hızlandırma; çocuğun sınıf atlatılmadan bazı konularda üst sınıflara giderek dersi orada takip etmesi veya üst sınıf materyalinin çocuğa içinde bulunduğu kendi sınıfında sunulmasıyla uygulanabilmektedir. Kısmi hızlandırma yaz okulları, okul sonrası çalışma programları gibi eğitim öğretim zamanları dışında da gerçekleştirilebilmektedir.
- Birleştirilmiş sınıflar; aslında ilk ortaya çıkışında hızlandırma için tasarlanmış değildir. 4 ve 5. sınıfların aynı ortamda eğitim görmeleri gibi daha sonra hızlandırma uygulamaları içerisinde de uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulama ile üstün yetenekli çocuklar akademik ve sosyal açıdan daha büyük olan çocuklarla birlikte eğitim alma fırsatını yakalamaktadırlar.

- Müfredat daraltmada uygulamasında, çocuklar bazı konulardan ya da bölümlerden sorumlu tutulmazlar. Ayrıca yürütülen normal programda bulunan hedeflerde bazı değişiklikler yaparak hedef azaltılabilir ve arta kalan zaman ileri düzeyde içerik öğretimi veya zenginleştirme uygulamaları için kullanılabilir.
- Müfredatın sıkıştırılması; çocuğun 2 senelik müfredatı 1 senede görmesini içermektedir.
- Müfredat dışı programlar; ileri düzeyde öğretim ya da kredi alma imkanı sunan okul sonrası programlara veya yaz okulları gibi uygulamalara katılımı içermektedir. Çocuklar bu programlar çerçevesinde gördükleri derslerden sınavlara girerek okudukları okulda bu derslerden muaf tutulabilmektedirler.
- Çevrimiçi dersler; çocuğun okul saatleri dışında ve sanal bir ortamda eğitim alması sonrası aldığı bu derslerin örgün eğitim sürecinde kredi olarak sayılmasını içermektedir.
- Erken mezun olma; çocuğun lise veya üniversiteden normal eğitim öğretim süresinden daha kısa zamanda mezun edilmesini içermektedir. Ders yükü arttırılabilir ya da ek ders alma ve ikili programlara kayıt ettirme şeklinde olabilmektedir.
- Çiftli yerleştirme; çocuğun aldığı bir ders ile iki ayrı seviyede kredi kazanmasını içermektedir. Ortaokulda gördüğü cebir dersinin hem ortaokul hem de lisede kredi olarak sayılması gibi.
- İleri yerleştirme; genellikle lisede uygulanan bu uygulamada çocuğun üniversite düzeyinde ders alması ve uygun bir testle başarısı ölçüldükten sonra bu dersten üniversitede de kredi almasını içermektedir.
- Sınavla kredi alma; çocuğun lise düzeyindeyken üniversite düzeyinde derslere kredi alabilmek için bir öğretimden geçmeden uygun testlere girmesini içermektedir.
- Uluslararası Bakalorya Programları (IB); bu program dünyanın çeşitli yerlerinde okuyan çocuklar için ortak bir program oluşturarak farklı öğrencileri bir araya getirmek için oluşturulmuştur. Programın temel felsefesi, öğrenci üniversiteye başlamadan üniversitede ilk sene okutulan ayrıntılı bir müfredatla öğrencileri zorlayarak kapsamlı bir öğrenme yaşantısı oluşturmaktır. IB programlarına

alınan öğrenciler hem akranları ile olan sınıfında hem de IB için oluşturulan sınıflarda eğitim öğretim görmekte ve aldıkları derslerden üniversitede sorumlu olmamaktadırlar.

Bu hızlandırma çalışmalarının üstün yetenekli çocuğa birçok yararı olmaktadır. VanTassel-Baska (2005'ten akt. Özdemir G. 2017) bu çalışmaların, üstün yetenekli çocuklarda bilişsel ve duyuşsal becerileri geliştireceğini, öğrenmeye olan ilgi ve motivasyonu arttıracığını belirtmiştir. Literatüre bakıldığında farklı yararların ele alındığını görmek mümkündür. Levent (2014) çalışmasında hızlandırmanın yararlarını aşağıdaki gibi listelemiştir:

- Hızlandırma programından geçmiş çocukların lisans eğitimini akranlarından daha başarılı bitirip lisansüstü eğitimi de alma oranları akranlarına nazaran daha yüksektir.
- Hızlandırmanın her türü genellikle çocuğun sosyalleşmesini engellediği düşünülerek önerilmiyor olsalar da, bu konuda yapılan araştırmalar bu uygulamaların çocuğun sosyalleşmesine ve sosyal gelişimine yararlı yanlarının olduğunu göstermektedir.
- Üniversite eğitimine akranlarından erken başlayan üstün yetenekli çocukların, kendilerine sunulan bilimsel çalışma ortamında başarılı çalışmalar ortaya çıkardıkları görülmüştür.
- Akranları nezdinde kabul görmeyen üstün yetenekli çocuklara kendileri gibi zihinsel seviyesi yüksek akranlarıyla aynı ortamda oynama ve çalışma yapma fırsatı sunulursa, bu çocukların yaşadıkları yalnızlık duygusu ve sosyal ayrışmaları azalmaktadır.
- Yapılan araştırmalar incelendiğinde uygulanan hızlandırma programlarıyla üstün yetenekli çocukların yaşadıkları duygusal ve sosyal sorunları arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Bütün bunların yanında hızlandırma çalışmaları yapılmadığında üstün yetenekli çocukta aşağıdaki davranışlar gözlemlenebilir (Smutny ve diğerleri, 2007'den akt. Özdemir, 2017):

- Çocukların çabuk öğrenmesinden dolayı bildiklerini tekrar etmeleri çocuklara sıkıcı gelebilir ve sonucunda bu çocuklar potansiyellerine göre daha düşük bir akademik başarı gösterebilir
- Çocukların merak duyguları azalıp öğrenme arzuları yok olabilir
- Çocuklar var olan potansiyellerini kendilerinin sebep oldukları bir hata gibi algılayıp kendilerine duydukları saygıları azalabilir
- Buldukları sınıftaki akranlarından farklı olmak bu çocukları yalnızlığa itebilir.
- Çocuklar sıkılıp yalnızlığı seçebilirler ya da buldukları sınıf ortamının huzurunu ve düzenini sabote edecek davranışlara yönelebilirler
- Çocuklar notlarının yüksek gelmesi kaygısı ile risk düzeyi yüksek ve zor eğitsel faaliyetlerde sorumluluk almak istemeyebilirler.

Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için üstün yetenekli çocuklar sosyal, duygusal, zihinsel, ve fiziksel açıdan uygun olduklarında hızlandırma çalışmaları uygulandığında bu çocukların gelişim süreçlerine olumlu katkısı olacaktır.

1.3.2. Zenginleştirilmiş Program

Eğitim sistemi öğrenme hızı normal düzeyde ilerleyen çocuklara göre şekillendirilmiştir. Bu sistemin içinde üstün yetenekli çocuklara da aynı programlar ile eğitim vermek üstün yetenekli çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu çocuklar verilenleri daha hızlı öğreneceği için zaman ilerledikçe bildiklerini dinlemekten sıkılma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda çocuk dinlemeyeceğinden dolayı içinde bulunduğu zaman diliminden kopmasına ya da aykırı davranışlar göstermesine sebep olabilmektedir. Bunların sonucunda da çocuk, öğretmen ve arkadaşları tarafından yadırganabilmektedir. Üstün yetenekli çocukların bunları yaşamamaları için eğitim sistemimiz içinde en çok tercih edilen metotlardan birisi de yürütülen programın üstün yetenekli öğrencilere göre zenginleştirilmesi yöntemidir. Zenginleştirme uygulamalarında, üstün yetenekli çocuk akranları ile aynı sınıfta eğitim öğretime devam etmekte, normal programından başka ilgi alanlarına ve sahip olduğu yeteneklere uyan alanlarda ileri düzeyde öğrenme yaşantıları fırsatı bulmaktadır (Enç, 2004). Programın sonucunun başarılı olması öğretmenin de ilgili olmasına ve çocuk ile iletişimin iyi olmasına bağlı olmaktadır. Uygulama boyunca çocukların görevinin ne olduğunun belirli olması, çocukların her yönü ile tanınması ve çocuklarla iletişim

halimde olunarak programın ilerlemesinin denetlenmesi programın başarılı olması bakımından hayati bir durumdur (Cutts, 2001'den akt. Özdemir, 2017).

Davis (2014:122) genel olarak zenginleştirilmiş programın faaliyetlerinin hedeflerini şu şekilde sıralamıştır:

- Farklı alanlarda ve konularda var olan kapsamı çoğaltma.
- Yürütülen programın ilerisinde bilimsel kuramlar, ileri düzeyde konular ve bunları destekleyici bilimsel kaynaklar sunma.
- Çocuğun kendi isteği ile seçmiş olduğu konularda derinlemesine incelemeler yapılması.
- Çocuğun yaratıcı yönünü desteklemek ve problemlere çözümler üretebilme becerilerini geliştirmek.
- Üst düzeyde ve kritik düşünme becerilerinin geliştirilmesi.
- Kütüphanede, internet ortamında araştırma yapabilme becerilerinin geliştirilmesi.
- Çocuğun kendini tanıyıp anlamsı ve ahlaki gelişimini de kapsayan duygusal gelişimini desteklemek.
- Çocuğun akademik açıdan güdülerinin arttırılarak kariyer beklentilerinin yüksek seviyeye çıkarılması.

Farklı zenginleştirilmiş program çeşitlerini ülkemizde ve yurt dışı uygulamalarda görmek mümkündür. Bu anlamda dünyada en çok modelin geliştirildiği ve birçok uygulamanın görüldüğü ülkeler ABD ve Kanada'dır (Akarsu, 2004: s. 140). California eyaletinde okullarda uygulanan zenginleştirilmiş programın esasları şunlardır (Enç, 2004: s. 27):

- Zenginleştirme eğitim kurumlarındaki bütün disiplinler için uygulanabilir
- Zenginleştirilmiş programda normal müfredata göre işlenmekte olan konuya ilişkin gereksiz tekrarlar yapılmamalıdır
- Zenginleştirme için seçilecek konular, çocuğun tek başına inceleme yapmasına, gözlem yapmasına ve araştırma faaliyetleri yapmasına olanak tanınmalıdır

- Çocuklara ortak çalışma yapacakları, seminer hazırlayacakları, araştırma ve inceleme yaparak herhangi bir konuda durum değerlendirmesi yapacakları çalışma fırsatları sunulmalıdır
- Çocuklara verilen özel öğrenme üniteleri, bunları kendilerinin çabaları ile işlemesine ve geliştirmesine olanak tanınmalıdır
- Çocuklara yerinde gözlem yapabilmeleri için fabrika, müze, çeşitli bilim ve teknoloji merkezlerine geziler organize edilerek yeteneklerine göre inceleme ve gözlemler yaptırarak bunları raporlaştırması sağlanmalıdır
- Zenginleştirilmiş programın verimli bir şekilde uygulanmasında çocuğun öğrenirken yararlandığı ders araç ve gereçlerin elinde olması çok önemlidir.

Türk Eğitim sistemi içinde de zenginleştirme çalışmaları öğretmenler tarafından çok kolay bir şekilde yapılabilir. Bunun için öncelikli olarak üstün yetenekli çocuklar belirlenip iyi tanınmalıdır. Hatta sınıftaki diğer çocuklar da iyi tanınırsa uygulanacak etkinlikler onların düzeyine göre de tasarlanabilir. Burada önemli olan çocukların iyi tanınması, ihtiyaçlarının iyi belirlenmesi ve uygun etkinliklerin seçilmesi olmaktadır.

1.3.3. Gruplama

Bu modelde belirlenen yetenekleri bakımından benzerlik gösteren çocuklar sınıf içinde ve dışında bir araya getirilmektedir. Yetenekleri benzer olan bu çocuklar bazen uzun sürecek bazen kısa sürecek grup çalışmalarında bulunmaktadır. Aşağıda verilen uygulamalar bunlara bir örnek olarak verilebilir (Baykoç Dönmez, 2011: s. 368):

- Tam Gün Homojen Sınıflar: Okullarda açılan özel sınıflar ve özel okullar bu grubun içinde sayılabilmektedir. Buralarda sanat, matematik, fen, iş ve ticaret alanlarında uzmanlık düzeyinde eğitim-öğretim yapılmaktadır.
- Tam Gün Heterojen Sınıflar: Bu yöntem çocuğun normal sınıfından ayrılmadan oluşturulacak seviye gruplarında eğitim-öğretim almasını öngörmektedir.
- Yarım Gün ya da Geçici Gruplamalar: Uygulanan bu yöntem, üstün yetenekli çocukların, haftada bir kere 3-4 saatliğine normal sınıfından alınıp, üstün yeteneklilerin eğitilmesi konusunda uzman bir eğitimcinin gözetiminde zenginleştirilmiş faaliyetlere katılması ile uygulanmaktadır.

- Yarım Gün Özel Sınıflar: Üstün yetenekli çocuk için oluşturulacak özel sınıflar tam olabileceği gibi, yarım gün ya da daha fazla zamanın ayrıldığı sınıflar olarak planlanabilmektedir.
- Okul İçinde Okul: Okulun tamamının okul içinde okul kapsamında düzenlenmesini öngörmektedir. Buna göre, yerleşim yerinde bulunan üstün yetenekli çocuklar, normal akranlarının da eğitim öğretim aldığı bir okulda eğitim öğretim görmektedirler. Ancak günlerinin belli bir zamanını özel eğitim uzmanlarının eğitim verdiği özel sınıflarda, bir kısmını gelişimleri normal olan akranları ile beden eğitimi gibi dersleri birlikte alarak geçirirler.

1.3.4. Mentörlük

Mentörlük, tecrübeli ve bilgili birinin daha az tecrübeli ve daha az bilgi sahibi olan bir kişinin hedeflerine ulaşabilmesi için onunla birebir ilişki içinde olarak ona yol göstermesi olarak tanımlanabilir (Goff ve Torrance, 1999, Akt. Sak, 2017: s.163). Mentörlük kavramı rol model olmayı, rehberlik etmeyi, koçluk etmeyi, akıl hocalığı ve arkadaşlık etmeyi kapsayan geniş bir kavramdır. Mentör, üstün yetenekli çocuğun zaten var olan potansiyelini ortaya çıkarmasında, ilgilerini arttırıp motive olmasında ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmasında yardımcı olmaktadır.

Mentörlüğün üstün yetenekli çocukların eğitimindeki rolü çok önemli olduğu ve yararları yapılan araştırmalar neticesinde de ortaya konmuştur. Yapılan çeşitli araştırma sonuçlarına bakıldığında, mentöre sahip olan çocukların mentöre sahip olmayan çocuklara nazaran eğitim-öğretim hayatında daha başarılı oldukları, devamsızlığı daha az yapıp daha katılımcı oldukları, okula karşı tutumları olumsuz olmayıp daha olumlu tutum gösterdikleri, kendilerine olan güvenlerinin daha iyi düzeyde olduğu ve üniversiteyi kazanıp lisans eğitimlerini alma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Nash, 2001; Siegle, 2005; Torrance, 1984, Akt. Sak, 2017: s.163)

Mentörlük programının temel amacı, üstün yetenekli çocuğun psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek, var olan potansiyelini akademik olarak ortaya çıkarmak ve her anlamda donanımlı bir insan olmasına katkı sağlamak olmalıdır. Mentörlük programı uygulanırken çocuk her yönü ile ele alınıp aşağıdaki hedefler gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır (Siegle, 2005, Akt. Sak, 2017: s. 164) :

- Çocuklara uzman kişiler ile çalışma fırsatı sunmak.
- Sahip oldukları özel yeteneklerin gelişmesini sağlamak.
- Çocukların mesleki anlamda ilgilerini keşfetmesini sağlayarak tercihlerini daha sağlıklı yönlendirmesini sağlamak.
- Çocukların ilgi haznelerinde yer alan ancak okulda yer verilmeyen alanlarda araştırma olanakları sunmak.
- Çocukların karakterlerini iyi yönde geliştirecek şekilde desteklemek.

Üstün yetenekli çocukların özelliklerini bilmek ve bu özelliklerini geliştirmeye en uygun olan programı bulmak bu çocuklar için kritik önemdedir. Yukarıda açıkladığımız programlar tek tek kullanılabilceği gibi bunların bir karmasını da uygulamak mümkündür.

BÖLÜM 2

ULUSAL İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ BAĞLAMINDA ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİMİ

Ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesine bakmadan önce eğitim ve geliştirmenin tanımlarının yapılması gerekmektedir. Eğitim; “çevre düzenlemesi yoluyla bireyde istendik davranış değişikliği oluşturma süreci” olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre birey, içinde bulunduğu durumuyla yeterli bulunmuyor, istendik davranışlarla donatılmak isteniyor. İstendik davranışlar, öğrenme süreci ile kazanılmaktadır. Öğrenme süreci ise öğrenciler üzerinde yoğunlaşmaktadır (Sönmez, 1986: s.49).

Örgütler bağlamında eğitime baktığımızda; eğitim bir kişinin yeni bir bilgi, beceriler ya da tutumlar kazanmasını sağlamak amacı ile planlanmış bir süreçtir (Man, 2013: s.15) Eğitim bireylerin sosyal, zihinsel ve fiziksel olarak gelişimini içermektedir (Bingöl, 2010: s.290).

Geliştirme “bir insanı veya bir takımı bir yeterlilik düzeyinden diğerine atlatma süreci” diye tanımlanabilir. Geliştirme; daha kapsayıcı olması, sadece bir veya bir takım beceriyi değil daha genel becerileri (liderlik gibi...) kapsamaması, daha uzun vadeli olması gibi nedenlerden dolayı eğitimden ayrılmaktadır. Geliştirme birkaç süreçten oluşan ve her sürecinde çeşitli eğitimler gerektiren bir durumdur (Grundy ve Brown, 2003: s.13).

Örgütler açısından da geliştirme, bir meslekte ya da hizmette çalışmakta olan personelin bilgi ve becerilerinin arttırılmasıdır (Bingöl, 2010: s.290).

Eğitim ve geliştirme ile nitelikli hale getirilen insan kaynağının ekonomik gelişime katkı sağlayacağı yönünde ekonomistlerin ortak bir görüşü vardır. İngiliz ekonomist Alfred Marshall eğitime yapılan yardımları milli yatırım, insan kaynağını geliştirmeye ayrılan sermayeyi ise en kıymetli sermaye olarak görmektedir (Serin, 1972). Harbison’a göre de yetişmiş insan kaynağı toplumların refahının kaynağıdır (Doğan, 1973). İyi yetişmiş insan kaynağının sermaye ve doğal kaynakları birleştirerek ortaya çıkaracağı ürünler ekonomik açıdan toplumlara refaha giden yolu açmaktadır. Refah seviyesi yüksek olan ülkelerin hepsinde eğitim sisteminin oturmuş olduğu görülmektedir. Günümüzde ekonomik anlamda refahın en bariz göstergesi de hiç kuşkusuz büyüme

oranlarıdır. Bu bağlamda da eğitimin ekonomik büyümeye etkisini öncelikli olarak incelemek önemlidir. Ekonomik büyüme, bir ülkenin milli gelirlerinde meydana gelen yükselme olarak tanımlanabilir. Bu yükselişin oluşması için temel şart üretimde kullanılan üretim etkenlerinin toplam miktarının artırılmasıdır (Hesapçioğlu, 1984). 1960'lı yıllarda eğitim ekonomisi alanında yapılan çalışmalar göstermektedir ki, eğitim bir üretim etkenidir ve insan kaynağının beceri ve üretkenliğini geliştirerek milli gelirin büyümesine katkı sunmaktadır. Korkmaz özetle ekonomi ve eğitim arasındaki ilişkiyi şu şekilde sıralamıştır (Korkmaz, 2006):

1. Eğitim, ekonominin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştirir (üretim katkısı),
2. Eğitim hizmetinin yürütülmesi sırasında ve hizmetten yararlanma aşamasında belli bir maliyeti oluşur (eğitim maliyeti),
3. Eğitime yapılan harcamalar,
4. Eğitimin mikro ve makro düzeyde gelir yaratma etkisi vardır,
5. Eğitim arzının ekonomi ile ilişkisi vardır,
6. Eğitim talebinin ekonomiyle ilişkisi vardır,
7. Eğitimin verimlilik ile ilişkisi vardır,
8. Eğitim hizmetinin mal olma özelliği vardır,
9. Eğitim-finansman açısından ilişki vardır.

Eğitimin ekonomik büyümeye yaptığı katkı, 1960'lı yılların başında büyüme rakamlarını belirleme yöntemi aracılığı ile yapılan çalışmalar, ekonomik büyümede meydana gelen artmanın ciddi bir kısmının insan kaynağındaki eğitim düzeyinin yükselmesinden dolayı arttığını göstermektedir. Ülkeden ülkeye oranlar değişse de eğitim düzeyi yükseldikçe büyümenin arttığı görülmektedir. Mesela; İngiltere'de %7 olan büyüme rakamları Belçika'da %14, ABD'de %15 ve Kanada'da ise bu oran %25'e ulaşmaktadır (OECD, 2005).

2.1. Ulusal İnsan Kaynaklarını Geliştirme

Ulusal insan kaynakları geliştirme, ulusal insan kaynaklarının verimli bir şekilde geliştirilmesi ve kullanılması amacıyla eğitim, öğretim, kültürel faaliyetler ve ulusal ve toplumsal seviyelerde kurumsal gelişim gibi her türlü çabadır (Mutamba, 2014, 20.05.2019).

Ulusal insan kaynakları geliştirme araştırmalarında en sık kullanılan makro göstergelerden birisi insani gelişme endeksidir ve üç alt göstergesi vardır: Sağlık, eğitim ve yaşam süresidir (Ardichvili, Zavyalova ve Minima, 2012).

Rusya 2000 yılında uzun vadede gelişimi için hayata geçirdiği ulusal insan kaynakları geliştirme stratejisinde öncelikli konuları şöyle belirlemiştir (UNDP, 2005, 25.05.2019):

- Bölgeler arasındaki mevcut eşitsizliğin giderilmesi,
- Özel eğitim gerektiren öğrenciler dahil ilk ve ortaöğretim göstergelerinin izlenmesi,
- Eğitim sürecinden dışlanma durumlarını ortadan kaldırmak için stratejilerin geliştirilmesi,
- Eğitim sisteminin, yönetiminin ve finansmanının iyileştirilmesi.

Hindistan 1985’te ulusal insan kaynaklarını geliştirmek amacı ile öncelikli çalışma konularını şöyle belirlemiştir (Rao ve Varghese, 2009):

- Eğitime yapılan yatırımın artırılması,
- Eğitim kurumu sayısının artırılması,
- Mesleki ve özel eğitimin genişletilmesi,
- Kaliteye odaklanması,
- Devlet destekli eğitime erişimin artırılması.

Eğitim’in ülkeleri refaha ulaştırması ve ekonomik olarak büyümesine katkı sunabilmesi ihtiyaca göre verilmesi ile de ilişkilidir. Eğitim ihtiyaçlarını belirleyip ona göre geliştirme faaliyetlerinin yapılması sadece şirketlerde insan kaynakları faaliyeti olarak görmek ulusal çapta bir hata olacaktır. İnsan kaynağının eğitilmesini ve geliştirilmesini çok daha önceden ele almak önemlidir. İş başında eğitim gerekli bir durum olsa da iş başına gelecek insan kaynağını donanımlı yetiştirerek iş başına getirmek daha önemli bir durumdur. Bunun için de çocukluk çağlarından beri insanların gelişim düzeylerine göre eğitim süreçlerinin planlanması önemlidir. Hiç kuşku yok ki üstün yeteneklileri de bu kapsamda değerlendirmek ve eğitim ve geliştirme süreçlerini buna göre planlamak onları etkili bir insan kaynağına dönüştürmek için önemlidir.

2.2. Üstün Yetenekli Çocukların Etkili Bir İnsan Kaynağına Dönüştürülmesi

Ulusal İnsan Kaynaklarının geliştirilmesi bağlamında üstün yeteneklilerin etkili bir insan kaynağına dönüştürülmesi ve kullanılabilmesi çok önemlidir. Çağlar'a (2004) göre tarih boyunca insanların yaşamlarını değiştiren, medeniyetin gelişmesini sağlayanlar üstün yetenekli insanlardır. Ancak üstün yeteneklilerin toplum içindeki oranı yüksek olmadığı için gözden kaçırılmamaları çok önemlidir. Yapılan araştırmalara göre toplumların % 2'sini (Marland Raporu (1972) oluşturduğu sonucuna varılan ve üst düzey zihinsel işleve sahip olan üstün yetenekli çocuklardan en üst seviyede yarar sağlanması için onların tespit edilerek yeteneklerine uygun eğitim verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda ülkemizde son yıllarda önemli çalışmalar mevcuttur. Örnek vermek gerekirse; Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimine bakacağımız bölümde ele alacağımız BİLSEM'ler üstün yetenekli çocukların etkili bir insan kaynağına dönüştürülmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Yaptığı çeşitli çalışma ve projeler ile üstün yetenekli çocukların teknoloji üretmesine çabalayan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) çeşitli büyük şirketleri de bu konuda BİLSEM'leri desteklemesi yönünde teşvik etmektedir. Örneğin; MEB ve Turkcell işbirliği ile gerçekleşen Zeka Küpü Projesi kapsamında 2016'dan bu yana 30 bin öğrenciye ulaşan, 4 bin 500 çocuğa yüz yüze ve online eğitim verilirken, yıl sonunda 50 bin çocuğa ulaşmış, 7 bin çocuğa eğitim verilmesi planlanmaktadır (Zeka küpü projesi, 2018, 24.08.2018). Bu çalışmaların devamı sayılabilecek bir çalışma ile MEB 2017 yılında başlattığı BİLSEM Festivali ile üstün yeteneklilerin çalışmalarını uluslararası camiaya duyurmaya başlamıştır. İlgili festivalde BİLSEM'lerde eğitim alan 1200 öğrenci ilgi alanları göz önünde bulundurularak güzel sanatlar, yaratıcı yazarlık, edebiyat, yazılım, yabancı dil, liderlik, mekatronik, astronomi ve uzay bilimleri, yenilenebilir ve sürdürülebilir enerji, havacılık, akıl ve zekâ oyunları, düşünce eğitimi, arkeoloji, şehir kültürü ve benzeri alanlarda ürettiklerini paylaşmaları, deneyim kazanmaları ve bu alanlarda iş birliğini artırmaları amaçlanmıştır (MEB, 2017). Bu çalışmalar üstün yeteneklilerin teknoloji üretmesine ve bir insan kaynağı olarak onlardan en üst seviyede katma değer üretilmesine katkı sunacak çalışmalardandır. 2018 yılına baktığımızda Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 4004, 4005 ve 4007 Programları için 2018/2 Çağrı Dönemi'nde toplam 611 proje başvurmuş ve bunlardan 130' u kabul edilerek desteklenebilir bulunmuştur. Kabul edilen projelere baktığımızda; 4004 Doğa Eğitimi

ve Bilim Okullarında kabul edilen 85 projenin 18'i, 4005 Yenilikçi Eğitim Uygulamalarında kabul edilen 19 projenin 1'i, 4007 Bilim Şenliklerinde kabul edilen 26 projenin 15'i, BİLSEM öğrencileri tarafından geliştirilmiştir. Yani toplamda 130 projenin 34'ünü BİLSEM' de öğrenim gören üstün yetenekli öğrenciler geliştirmiştir.

Üstün yeteneklilerin doğru eğitilerek verimli bir insan kaynağına dönüşmesine alman matematikçi Carl Friedrich tam bir örnektir. Carl Friedrich Gauss (1777:1855) üstün yetenekli biridir. Anne ve babasının eğitimi olmayan Gauss 3 yaşlarında kendi kendine hesap yapmayı öğrenince matematik alanında üstün yetenekli olduğu anlaşılmıştır. Babası hayatın içinde olan bazı günlük hesaplamaları yaparken Gauss onun hatalarını bulup onu düzeltmekteydi. Bunun yanında okuma yazmayı da kendi kendine öğrenmiştir. İlkokulda öğretmeninin de gözünden kaçmayan Gauss 8 yaşında, 1'den 100'e kadar olan sayıların toplamını birkaç saniyede bulmuştur. Öğretmen, öğrencilerin 1'den 100'e kadar olan sayıları yazıp toplamalarını istemiştir. Gauss, 1 sayısı ile 100'ün toplamı 101'dir, 2 ile 99'un toplamı 101, 3 ile 98'in toplamı da 101 olduğuna göre bu işlem 50 artı 51'e ulaşıncaya kadar sürdürülürse sonuç 101 çarpı 50, yani 5050'dir demiştir. Öğretmeni de Gauss' a evde de çalışması için matematik kitapları hediye etmiştir. Babasının işe başlamasını istediği Gauss, öğretmenin babasını ikna etmesi ile "Gymnasium" denilen ve üniversiteyi kazanabilecek çocukların kabul edildiği okula gitmiştir. Bununla birlikte Gauss'u Braunschweig Dükü himayesine alıp öğrenim giderlerini karşılamıştır. Burada üniversite hocalarının gözetiminde çalışmalarına devam eden Gauss matematik alanında dünyayı değiştirecek keşifler yapmıştır. Örneğin, sayıların karekökünü virgülden sonra 50 haneye kadar bulabilen yöntemi geliştirmiştir. Yine gezegenlerin dünyaya mesafesini hesaplamak için kullanılmakta olan Bode Yasası'nı, ondan bağımsız olarak keşfetmiştir (www.uralakbulut.com.tr, 13.02.2018). Gauss öğretmenlerinin dikkati ve sistemin kendisine sunduğu alternatif eğitim fırsatları ile toplumu değiştirecek bir insan kaynağına dönüşmüştür.

Bunun yanında alman fizikçi Albert Einstein ise yanlış eğitim sonucu üstün yetenekli bir insan kaynağının nasıl yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığına güzel bir örnektir. Konuşması geciken Einstein okula başladığı ilk yıllarda ezbere dayanan eğitime uyum sağlayamamıştır. Bunun sonucunda içine kapanmaya başlayan Einstein çocuklarla bile oyun oynamaktan hoşlanmıyordu. Öğretmenleri tarafından zihinsel

yetersizliği olduğu düşünölen Einstein ilk ve orta öğrenimini mutsuz ve başarısız geçirmiştir. Mühendis olan amcasının özel ilgisi olmasa belki de bütün hayatı uyumsuz, mutsuz ve topluma bir katkı sunamadan geçmiş olacaktı. Amcasının cebir ve geometri ile tanıştırması sonrası Einstein bu alanlara olan ilgisi sayesinde kendisini bulmuştur. Liseden sonra Zürih Teknik Üniversitesinden mezun olan Einstein iş bulmakta zorlanmıştır. Yakın bir arkadaşının yardımı ile Bern Patent Ofisi'nde sıradan bir çalışan olarak işe başlamıştır (<https://www.gelisenbeyin.net>: 13.02.2018). Bunun anlamı o gün için şuydu; dünyanın seyrini değiştirecek bir insan kaynağını Almanya kalifiye sayılmayacak bir insan kaynağı gibi kullanmaktadır! Buradan da anlaşılacağı gibi üstün yeteneklilerin eğitimi ve sonrasında nasıl bir insan kaynağına dönüştüröldükleri hayati önemdedir. Buradan hareketle günümüzde üstün yetenekliler eğitiminde fırsatların ve risklerin neler olduğunu bilmek önemlidir.

2.3. Bir İnsan Kaynağı Olarak Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitim ve Geliştirilmesinde Fırsatlar ve Riskler

Yapılan araştırmalara göre toplumların %2'sini (Marland Raporu, 1972) oluşturduğu sonucuna varılan üstün yetenekliler o toplumun en kritik insan kaynağı olabilecek zihinsel kapasiteye sahiptir ve eğitimleri toplumlar için çok önemlidir. Bununla birlikte üstün yeteneklilerin eğitimlerinin oluşturduğu fırsatlar ve taşıdığı riskler elbette ki mevcuttur. Bunların en baştan belirlenmesi ve buna göre planlamalar yapılması insan kaynağının verimli kullanılmasındaki ön koşuldur. Bu bağlamda uygulama sürecinde iyileştirilmesi gereken zayıf yönler ile karşılaşılabilecek risk faktörlerinin belirlenmesi, bunların iyileştirilmesi için kullanılabilir fırsatlar ve güçlü yönlerin değerlendirilmesi çok önemlidir. Bunların ışığında baktığımızda ölkemizin üstün yeteneklilerin eğitiminde güçlü yanları şunlar kabul edilebilir (MEB, 2013, Ankara.):

1. Ölkemizdeki genç nüfusun fazlalığı sebebiyle üstün yetenekli öğrenci sayısının fazlalığı,
2. Ülke genelinde 60 ilde toplam 66 Bilim ve Sanat Merkezinin üstün yeteneklilere yönelik eğitim hizmeti verebilme potansiyeli,
3. Eğitsel tanılamaya yönelik toplam 218 Rehberlik ve Araştırma Merkezinin ortam ve yetişmiş personel açısından üstün yeteneklileri objektif tanılama sürecinde hizmet verebilme potansiyelinin olması,

4. Her tür ve kademedeki okullarda rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin hizmet verebilmesi,
5. Üniversiteler bünyesinde üstün yetenekli çocuklar eğitim merkezlerinin açılması,
6. Bilimsel çalışmalara TÜBİTAK tarafından destek sağlanması,
7. E-okul veri tabanı,
8. Tüm branşlarda öğretmen yeterliliklerinin belirlenmiş olması.

Üstün yetenekliler eğitiminin zayıf yönleri de mevcuttur ve bunları da şu şekilde sıralayabiliriz (MEB, 2013, Ankara.):

1. Eğitsel değerlendirme ve tanılamada kullanılan yeterli ve güncel araçların (gözlem formları, zekâ/yetenek testleri, müzik, resim, yaratıcılık ve liderlik testleri vb.) eksikliği,
2. Ülkemizdeki üstün yetenekli öğrencilerin büyük bir bölümünün tanılanmamış olması,
3. Üstün yeteneklilerin eğitime yönelik farklılaştırılmış eğitim modellerinin ve programlarının olmaması,
4. Farklı eğitim modelleri içeren akademik çalışma sayısının azlığı ve lisans düzeyinde ilgili ders ve programların yetersizliği,
5. Üstün yetenekli öğrencilerle çalışabilecek eğitimcilerin nitelik ve niceliğinin yetersiz olması,
6. Üstün yeteneklilerin tanılanması sürecinde disiplinler arası (aile hekimi, çocuk doktoru, okul öncesi eğitim öğretmeni, psikolog vb.) işbirliği ve eş güdümünün yetersiz olması,
7. Kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, STK'ler arasındaki işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması,
8. Üstün yeteneklilerle ilgili yapılandırılmış bir aile rehberliği programının olmaması,
9. Eğitim kademeleri arasında geçişlerin sağlanamaması,
10. Üstün yeteneklilere ayrılan bütçenin yetersizliği,
11. Bilim, teknoloji ve sanayi entegrasyonu ile beceri geliştirme ve istihdam ilişkisinin sağlanamaması.

Güçlü ve zayıf yanların bağlamında baktığımızda üstün yeteneklilerin eğitiminin ülkemiz açısından taşıdığı fırsatları ve tehditleri de şu şekilde sıralayabiliriz (MEB, 2013, Ankara.):

Fırsatlar:

1. Ülkemizdeki üstün yetenekli öğrencilerin ailelerinin tanınamaya yönelik istekliliği ve üstün yetenekli bireylerin eğitiminin ülke politikası haline gelmesi için ailelerin, eğitimcilerin ve STK'lerin çaba göstermesi,
2. Üstün yetenekli bireylere yönelik politika ve eğitim uygulamaları konusunda toplumsal farkındalık düzeyinin artıyor olması,
3. Ülkemizde teknolojinin eğitimde aktif bir şekilde kullanılıyor olması,
4. Öğrenci değişim programları ile diğer ülkelerin tecrübe ve imkanlarından artan oranda faydalanma.

Tehditler:

1. Beyin göçünün durdurulamaması,
2. Üstün yetenekli bireylerin eğitiminin maddi kazanç temelli gelişim göstermesi tehlikesi,
3. Gelişmiş ülkelerin eğitim stratejilerine cevap verememek,
4. Yükseköğretim düzeyinde ülkelerin sunduğu fırsat ve kaynakların çeşitliliği,
5. Tam zamanlı araştırma personelinin azlığı,
6. Genel eğitim seviyesinin yetersizliği.

Üstün Yetenekli çocukların eğitiminin uzun vadede getirileri düşünüldüğünde risklere ile zayıf yanlara rağmen çalışmaların yürütülmesi ve güçlü olunan yanlar iyi kullanılarak üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin geliştirilmesi çok önemlidir. Bu bağlamda dünyada ve Türkiye' de üstün yeteneklilerin eğitimlerinin nasıl yapıldığına bakmak gerekmektedir.

2.4. Dünyada Üstün Yetenekliler Eğitimi

Dünyada üstün yetenekliler eğitiminde farklı çalışmaları ve uygulamaları olan birçok ülke bulunmaktadır. Hepsini ele almak ve incelemek bu çalışmanın ana amaçlarından

olmadığı için üstün yetenekliler eğitiminde öncü olmuş ve daha iyi durumda olan ülkelerin uygulamalarına aşağıda değinilecektir:

2.4.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde Üstün Yetenekliler Eğitimi

Akarsu (2001), üstün yetenekli çocukların eğitimini konu edinen çalışmaların en çok ele alındığı, üstün yetenekli çocuklara eğitim verecek kurumların ve eğitim-öğretimde uygulanabilecek yöntemlerin ortaya çıktığı ülke olarak Amerika Birleşik Devletleri'ni (ABD) işaret etmektedir.

ABD' de üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili kararlar alıp uygulama yetkisi kendi iç işlerinde bağımsız olan eyaletlere bırakılmıştır. Farklı testlerle belirlenen üstün yetenekli çocukların eğitimi sınıf içinde ya da sınıfın dışında etkinliklerle ya da özel sınıflar belirleme yolu ile uygulanmaktadır (Yıldız, 2010).

ABD 1958 yılında ilk defa üstünlerin eğitimiyle ilgili yasa çıkararak üstün yeteneklilerle ilgili atılım sağlamıştır (Çakın, 2005). Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile alakalı ilk hızlandırılmış programlar 1970'lerde başlatılmış ve dersten muaf tutarak ders atlatma, sınıf atlatma ve kredilendirme gibi uygulamaları ülkelerinin eğitim-öğretim sisteminin içerisine dahil etmişlerdir (Davaslıgil, 2004).

ABD' de üstün yetenekli çocukların eğitiminde, okulun bünyesinde matematik, bilim, sanat ve öğrenme merkezlerini kurup etkin hale getirme, hafta sonlarında kurslar açma, yazın farklı programlar geliştirme, müzik, dil, sanat ve bilgisayar gibi alanlarda çalışma kampları kurma gibi zenginleştirilmiş uygulamalar tercih edilmektedir (Çakın, 2005).

ABD' de okullar değişik eğitim modelleri uygulanır ancak ortaklaştıkları bir konu üstün yetenekli çocukları tanılamada doğru yöntem ve teknikleri kullanmaktadırlar. Öğrencileri tanılayıp ve ileri düzeyde akademik yetiştirme programlarına yerleştirme anlamında başarı gösteren okulların genel hatları ile; tanılama süreçlerinde tutarlı olup, çocuklara uygun müfredat ve verilen eğitimi doğru değerlendirme modellerine sahip oldukları görülmektedir (Callahan, 2001; Ford, 2003; Tomlinson, Gould, Schroth ve Jarvis, 2006). ABD' de üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanan bazı uygulamalar şunlardır:

- Okul hayatına normalden erken başlatma,
- Bazı sınıf düzeylerini atlatma,
- Bazı sınıf düzeylerini atlatmayıp bazı üst sınıf dersleri aldırma,
- Liseye normalden erken başlatma,
- Bazı dersleri almadan sadece sınavına sokup kredi aldırma,
- Daha lisede okurken üniversite programlarına katma,
- Üniversitede uzaktan öğretim programlarına katma,
- Üniversite öğrenimine normalden erken başlatma.

ABD’ deki bu uygulamalara baktığımızda hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş uygulamalara, ayrı sınıflar ve yetenek gruplarına ayrılmaya örnek uygulamalar olduğu görülmektedir.

ABD’ de yatılı üstün zekâlılar okulları, matematik alanında üstün yetenekli olanlara yönelik yetenek arama merkezleri, yine matematik alanında üstün yetenekli gençlerin incelenerek yetenek havuzlarının oluşturulması ve üstün yetenekli olan öğrencilerin belirlenmesi amacıyla John Hopkins Üniversitesin’de yetenekli gençlik merkezi (Center For Talented Youth) oluşturulmuş ve çalışmalarına günümüzde de yürütmektedir (Resch, 2008, Akt. Yıldız, 2010)

Illinois, Teksas, Indiana, Luisiana, Güney ve Kuzey Carolina’da matematik ve fen disiplinlerinin ağırlıklı olarak okutulduğu üstün yetenekliler okulları üniversite yerleşkelerinin içerisinde açılmıştır (Yıldız, 2010)

ABD’de bulunan bazı üniversitelerin içerisinde araştırma geliştirme yapan, eğitimcilere hitap eden ve çeşitli eğitimler veren merkezler kurulmuştur. Connecticut Üniversitesinde bulunan yüksekokullar ortaokul döneminde araştırma ve yetenek gelişimi çalışmaları, Washington Üniversitesi Yetenekli Gençler Merkezi, Prudue Üniversitesinde bulunan üstün zekâlılar araştırma enstitüsü, William & Mary kolejindeki Üstün Zekâlılar Eğitimi Merkezi bu programların bazılarıdır (Davashgil, 2004).

ABD ile Kanada’nın üstün yeteneklilerle ilgili uygulamaları hemen hemen aynı olduğu için Kanada ayrı bir başlıkta incelenmemiştir.

2.4.2. Rusya’da Üstün Yetenekliler Eğitimi

Rusya’nın üstün yetenekli çocukların eğitimine ayrı bir önem veren ilk ülkelerden olduğu görülmektedir. Bu anlamda 1900’lü yılların başında başlayan uygulamaların 1936’ da geçici de olsa durdurulduğu görülmüştür. Uygulanan müfredattan ayrı eğitim programlarının bir dönem kullanıldığı Rusya’ da 1990’lı yıllarda tekrar hazırlanan ayrı programlar günümüzde de uygulanmaktadır ve bu uygulamalara devam eden 30’dan fazla okul bulunmaktadır (Shcheblenova ve Shumakova, 2007, Akt. Yıldız, 2010)

1950’lerde dönemin Nobel ödüllü bilim insanlarının öncülüğünde 2 tür okul kurulur ve çalışmalarını şu şekilde yürütürler: birinci tür okullarda okulun bulunduğu bölgedeki ortaokulda okuyan çocuklara lise düzeyinde matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi disiplinlerde eğitimler verilmektedir. Üniversitelerin yerleşkesinde kurulan bu okullarda bilim insanları dersler verirken çevredeki bütün kurumlar bu çocuklara destek olmak için görevlendirilmişlerdi. İkinci tür okullarda ise müzik, folklor, felsefe, edebiyat ve yabancı dil gibi disiplinlerde eğitimler vermektedir ve ülkenin o yıllarda yetiştirdiği başarılı liderlerin çoğu bu okullarda yetişmiştir (Akarsu, 2004).

1996’ da normal çocuklar için uygulanan genel program olarak “Rusya’nın Çocukları” ve onun alt programı şeklinde tasarlanan “Üstün Zekâlı Öğrenciler” programı hayata geçirilmiştir ve günümüzde devam eden programla birlikte Rusya’da üstün yetenekli çocukların eğitiminde uygulanan çeşitli bölgesel programlar da mevcuttur (Yıldız, 2010).

2.4.3. İngiltere’de Üstün Yetenekliler Eğitimi

İngiltere de üstün yetenekli çocukların eğitimine önem vermektedir. Üstelik bu alandaki çalışmaları çok eskilere dayanmaktadır. Akkutay (1984), İngiltere’nin topraklarının büyümesi ve ülkenin gelişmesi ile birlikte elitler eğitimine 18. y.y.’dan bu yana önemle yaklaştığını belirtmiştir. Bununla birlikte İngiltere’de üstün yetenekli çocukların eğitilmesi ile alakalı devletin genel ve süreğen bir politikası bulunmamaktadır. Ancak eğitim sistemleri içerisinde bütüncül bir yaklaşımları mevcuttur. Mesela okullar öğrencilerinin farklı yanlarını tanıyıp ona göre müfredat hazırlayabilmektedir. Bu

bütüncül yaklaşım içinde her öğretmenin üstün yeteneklileri belirlemede yetkisi bulunmaktadır (Reid ve Boettger, 2015: 159).

İngiltere eğitim bakanlığı eğitim-öğretim ile ilgili işlerin devam ettirilmesini ülkenin özel şirketlerine belirli zaman dilimlerinde devrederek yürütülmesini sağlamaktadır. İngiltere’ de eğitim sistemi içinde hizmet veren özel okullar da mevcuttur. Bu özel okulların bazıları üstün yetenekli çocukları kendisi seçerek kabul etmekte, bu çocuklar için faklı ve hızlandırılmış programlar uygulamaktadır. Kuruluş amacı sadece üstün yetenekli çocukları eğitmek olan tam zamanlı hizmet veren iki okul bulunmaktadır (Durum tespit raporu 2004). Bunların yanında üstün yetenekli çocuklar için normal okulların içerisinde zenginleştirilmiş programları uygulayan sınıflar mevcuttur ve uygulanan lise tamamlama sınavlarına herkes girebilir. Bu sınavları geçenler üniversiteye başvuru yapabilir ve üniversiteye girmeye hak kazanan öğrencilere “siz üstün yetenekli birey misiniz?” sorusu yöneltilmektedir. Üstün yetenekli olan öğrenciler ve bununla ilgili çeşitli uygulamalardan geçenler bu soruya evet cevabı verirler ve kendilerine bu cevaba göre bir program uygulanmaktadır (Yıldız, 2010).

İngiltere’ de okullardan hariç STK’lerin de üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili çalışmaları olmaktadır. Örneğin üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin bir araya gelmesi ile kurulan “Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Ulusal Dernek” anne baba eğitimi, çocuklara yaz dönemlerinde kamplar ve hafta sonu uygulanan programlar organize etmektedirler. Bunun yanında “Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği” adlı STK öğretmenlerin niteliğini arttırıcı eğitimler, öğrenme etkinliklerinin ve üstün yetenekli çocuklar için yeni programların geliştirilmesi çalışmalarını yürütmektedir (Akarsu, 2001).

Yürütülen çalışmalar bakınca İngiltere’ de devlet ile özel kuruluşların ve de STK’lerin üstün yetenekliler eğitimi konusunda gayet uyumlu çalıştıkları söylenebilmektedir.

2.4.4. Çin’de Üstün Yetenekliler Eğitimi

Çin üstün yetenekli çocukların eğitim-öğretimi ile ilgili kanunları ilk defa 1984 yılında çıkarmıştır ve buna göre çocukların hangi okul türlerinde eğitim-öğretim göreceğine

çocukların, akademik başarısına, sosyal uyumuna, yetenek düzeyine ve ebeveynlerinin de tercihlerine göre karar vermektedirler (Yıldız, 2010).

Söz konusu yasa üstün yetenekli çocukların 3 ana başlıkta eğitim-öğretim yaşantısına tabi tutulmasını öngörmektedir:

- 1- Çocuğun akademik anlamda yetenek düzeyi,
- 2- Çocuğun genel yetenek düzeyi,
- 3- Çocuğun herhangi bir alanda özel yetenek düzeyi.

Bu başlıklardan ilk ikisine dahil olan çocuklar üstün zekalı diye adlandırılan sınıflara kabul edilirken, özel bir alanda yetenekli olan çocuklar ise şahsi yetenekleri dikkate alınarak sınıflara ayrılmaktadırlar. Buna göre üstün zekalı olan çocuklarını sınıflarında genel olarak matematik, ingilizce ve fizik alanlarında eğitim-öğretim yapılırken, şahsi yeteneğine göre ayrılan sınıflarda genel olarak resim, dans, müzik ve spor alanlarında eğitim-öğretim yapılmaktadır.

2.4.5. Avrupa’da Üstün Yetenekliler Eğitimi

Üstün yetenekli çocukların eğitimi konusu Avrupa’da ABD ile karşılaştırıldığında yavaş ilerlemektedir. Deneysel çalışmaların daha az olduğu Avrupa’da nüfus yoğunluğu az ancak ülkenin kişi başına düşen milli gelirinin çok olduğu İsveç, Norveç ve Danimarka gibi kuzey ülkelerinde eğitim-öğretim erken yaşlarda başlamaktadır. Çocuk yetiştirme açısından her anlamda iyi yetiştirilmiş öğretmenler ile bütün çocukların bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak eğitim-öğretim yapıldığından dolayı üstün yetenekli çocuklar için ayrı okul ya da programlar bulunmamaktadır (Akarsu, 2004: s.144). Bu durum üstün yetenekli çocukların kaybolması durumunu ortadan kaldırmaktadır.

Nüfus yoğunluğu çok olan İtalya, Portekiz, İspanya ve Fransa gibi ülkelerde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili yapılmış araştırma ve uygulamalar yok denecek kadar az olduğu görülmektedir (Freeman, 1992, Akt. Akarsu, 2004: s.144). Almanya, İngiltere’den sonra üstün yetenekli çocuklar ile ilgili çalışmalar yapan ve uygulamalarda bulunan en önce gelen Avrupa ülkesi görünmektedir. Almanya önceleri engelli çocuklar üzerinde yapılacak çalışmalara ağırlık verilirken sonraları üstün yetenekliler ile ilgili

çalışmaları arttırmıştır (Fischer ve Müller, 2014: s.31). Almanya doğu ve batı olarak ikiye parçalanmış olduğu 1978’li yıllarda bazı üstün yetenekli ebeveynlerin ve psikologları kurmuş olduğu Üstün Yetenekli Çocuklar Alman Derneği bu anlamda ilk adımdır. Bu dernek ilgiyi bu çocuklara çekerken okul sonrası zenginleştirilmiş faaliyetler uygulamaktadır. Sonraki yıllarda bir çok araştırma merkezi kurulmuş ve bu merkezler hükümetlerden, üniversitelerden, STK’lerden destekler görmüştür. Almanya’da seçilerek belirlenmiş üstün yetenekli çocukları kabul eden ilkokul 1981 yılında kurulmuş ve bu okulların sayısı doğu ve batının birleşmesi sonrası 11’e yükselmiştir (George, 1992, Akt. Akarsu, 2004: s.144).

2.5. Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitimi

Burada konuları cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası diye ele almak günümüze ışık tutması bakımından yararlı olacaktır.

2.5.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yetenekliler Eğitimi

Tarihimizde üstün yetenekliler ile ilgili çalışmalara baktığımızda Osmanlılar döneminde bu çalışmalara rastlamak mümkündür. Osmanlı deyince de Enderun Mekteplerine bakmak gerekmektedir. Günümüzün üstün yetenekliler okullarına benzer bir sistemde ve amaç ile çalışan bu okullarda; hıristiyan ailelerden seçilerek alınan yetenekli çocuklar iyi yetişmiş ve güvenilir birer devlet adamı ve asker yapma amacı ile eğitim verilmekteydi (Akyüz, 1994).

Sultan II.Murad tarafından kurulan (Akkutay, 1984) bu mekteplere çocuk seçimi iki şekilde olmaktadır. Kazanılan bir savaş sonrası esir alınan hıristiyan çocukların beşte biri Osmanlı hukukuna göre sultanına ait idi. Bu çocuklardan üstün yetenekli olduğu düşünülenler Enderun mekteplerine verilirdi. Devşirme denilen ikinci seçme şeklinde ise Osmanlı Devletinin kendi vatandaşları içinden ama yine hıristiyan ailelerin çocuklarından seçilerek alınmaktaydı. Bu seçimin nasıl olacağı kanun ile düzenlenmiş ve devletin ihtiyacına göre kaç çocuğun seçileceği sultan tarafından duyurulmaktaydı.

Enderun Mekteplerinde; günümüzün üniversiteleri düzeyinde yüksek düzeyde bir eğitim-öğretim verilmekteydi. Bu okullarda çocuklar; Türkçe, Arapça, Farsça, Tarih, Edebiyat, Matematik ve Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam gibi İslami

Bilimler dersleri almaktaydı (Akyüz, 1994: s.82). Din derslerine II. Murad zaman içinde Şiir, Musiki, Hukuk, Mantık, Felsefe, Geometri, Coğrafya ve Astronomi, Fatih Sultan Mehmed ise; Hat, Tezhip, Kaatı ve Resim, II. Bayezid de Silahşörlük, Okçuluk gibi askeri spor derslerini eklemişlerdi (İhsanoğlu, 1999).

Sanat ve beden eğitimi olarak; Enderun mekteplerinde çocuklara sahip oldukları yetenekleri göz önünde tutularak cirit ve ok atma, güreş, at binme vb.... sporlar ile eğitilir, şiir, musiki, resim, hat, minyatür, cilt vb... gibi de sanat dalları öğretilirdi” (Akyüz, 1994: s.82).

Osmanlı devletin asker ve devlet adamı yetiştirme amacı ile kurulan Enderun mektepleri yüz yıllarca Osmanlıya hizmet etmiş, birçok sanatçı, asker, bilim insanı, bürokrat yetiştirmiştir. Bunların çoğu da sadece ülke değil dünya siyasetini etkilemiş ve yön vermiştir. 20. Yüz yılın başlarına gelindiğinde tarihinin en zor ve karışık günlerini yaşayan Osmanlı devletinde bu okullar eskisi gibi işleyemez duruma gelmiştir. 1 Temmuz 1909 tarihinde kararname ve talimatname yayınlanarak Enderun mektebi lağvedilmiştir (Akkutay, 1984).

2.5.2. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekliler Eğitimi

Cumhuriyet kurulduktan sonra ülkemizdeki çalışmalara bakacak olursak; 1923’ten 1956 yılında yayınlanan 6660 sayılı kanuna kadar üstün yetenekli çocuklar ile ilgili bir çalışma görülmemektedir. 1956’ da çıkarılan kanun sonrası 1960 yılında özel sınıflar ile türdeş yetenek sınıfları ve 1964 yılında Ankara Fen Lisesi açılarak üstün yetenekli çocuklar ile ilgili ilk girişimler başlamıştır.

Akarsu’ ya göre (2001), Özel eğitimin zorunluluğunun farkına ilk 1956 yılında varılmış ve 6660 sayılı kanun ile güzel sanatlarda üstün yetenekli çocukların devlet tarafından eğitilmesi konusunda kanun çıkartılarak resim ve müzik alanında üstün yetenekli çocuklar belirlenerek kendilerine yurt dışında eğitim alma fırsatı verilmiştir. İdil Biret ve Suna Kan gibi sanatçılarımızın yetişmesine olanak sağlayan bu kanun 1977’de yürürlükten kaldırılmıştır.

Ülkemizde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili ilk kurumsal adım olarak 1960 yılında Ankara’da açılan özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıflarıdır. Özel sınıf uygulaması

Ergenekon İlkokulunda başlamış ve bu okulun çevresindeki okullardan belirlenip o tarihte uygulanan ölçme araçlarına göre zeka düzeyleri 125 puan ve üstü düzeyde olan çocuklar normal sınıflarından alınıp ayrı bir sınıfta bir araya getirilmiş ve bu çocuklara zenginleştirilmiş bir program ile eğitim-öğretim verilmiştir. Bu sınıflara seçilen çocuklara verilen eğitim-öğretimin ortaokul düzeyinde de devam edilmesi ön görülse de uygulama yarıda kesilmiştir. Bu sınıflarda eğitim-öğretim gören çocuklar, bünyesindeki öğrencileri seçerek kabul eden maarif kolejine aktarılmıştır. İlk defa denenen bu uygulamanın sonlanmasına neden olan sebebin, üst düzey bürokratların ve siyasilerin çocuklarının sahip olduğu yetenek ve zeka düzeyi bu sınıfların kriterlerini karşılamasa da bu sınıflarda eğitim-öğretim alması için yaptıkları baskıların olduğu söylenmektedir. Özel sınıflar ile aynı tarihlerde türdeş okullar çalışması da Ankara’da bulunan üç okulda faaliyete geçmiş, fakat beş yıl sonrasında bir değerlendirme dahi yapılmadan sebepsizce kapatılmıştır (Akarsu, 2001: s.41-42).

1961 yılında Ford Vakfı ile MEB arasında imzalanmış olan bir protokol vasıtası ile kurulan Ankara Fen Lisesi 1964 yılında kabul ettiği çocuklar ile eğitim-öğretime başlamıştır. Yatılı bir okul olan ve Matematik ile Fen Bilimleri alanlarında üstün yetenekli bulunan çocukları yetiştirmeyi gaye edinen Ankara Fen Lisesi eğitim-öğretim faaliyetlerine başladıktan dört yıl sonra, Ford Vakfının okula olan desteğini sonlandırması sonrası imkanları azalan okul özelliğini yitirmiştir (Akarsu, 2001: 47).

1990’lı yılların başlarında İstanbul ve Ankara’da açılıp sonrasında birçok yerde açılarak ülke genelinde yaygın hale getirilen Güzel Sanatlar Liselerinde resim ve müzik alanlarında özel eğitim verilmektedir.

1416 sayılı kanunla lise ve üniversite mezunu olup da yapılan sınavlarda başarılı olan öğrencilere yurtdışında eğitim-öğretim hayatına devam edebilmesi için öğrenimini MEB burslar ile maddi destek sunmaktadır.

Ülkemizde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili çalışmaların önemi sürekli bir gelişim göstermekte ve önemi artmaktadır. Devletin yapmış olduğu çalışmaların yanında özel girişimleri ile açılan eğitim kurumları da üstün yetenekli çocukların eğitimine önem vermeye başlamış ve marka olmuş kuruluşlar ülkemizde bu yönde çalışmalar yapmaya başlamışlardır. STK’ler de bu konu ile çok yakından ilgilenmektedirler.

2018’de günümüze baktığımızda ve bir fotoğraf çekmeye kalktığımızda şu an ülkemizde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili faaliyette bulunan kuruluşlar olarak; İlkokullar, Ortaokullar, Liseler, Üniversiteler, STK’ler ve BİLSEM’ler görülmektedir.

2.5.2.1. İlkokul ve Ortaokullar

MEB ile İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi arasında 30.06.2002 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol gereğince, Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu 2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren Üstün Zekalı öğrencilerin eğitim alabileceği Türkiye’deki tek İlköğretim kurumu olarak eğitim vermeye başlamıştır. Bu proje ile üstün yetenekli çocukları normal akranlarından tamamen koparmadan, onların duygusal, sosyal ve zihinsel gelişmelerine katkı sağlayacak ve bu toprakların kültürü ile uyum sağlayabilen farklı ve zengin bir program ile eğitim-öğretim yapılmak hedeflenmiştir. Bu programa göre, sınıfların mevcudu 24 olup bunların 12 tanesi üstün yetenekli, 12 tanesi normal düzeyde performans gösteren çocuklardır. Matematik ve fen bilgisi derslerinde, üstün düzey olan çocuklar kendi hızlarına göre eğitim-öğretim almak için normal akranlarından ayrılmaktadırlar. 11 yıl boyunca çalışmalarına devam eden bu okul 2013 yılında MEB kararı ile çalışmalarını durdurmuştur devam eden “Üstün Zekâlıların Eğitimi” programına son verilmiştir (<http://www.beyazit.k12.tr>, 18.12.2018).

Bu çalışmalardan başka günümüzde MEB eğitim-öğretim yılının ilk döneminde kasım ayı sonlarında 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri içerisinde üstün yetenekli çocuk taraması yapmaktadır. Bu taramalar sonrası tespit edilen üstün yetenekli çocuklar hem okullarında destek eğitim odalarında bireysel olarak desteklenmekte hem de BİLSEM’e kayıt hakkı verilerek gelişimlerine sevileri düzeyinde destek sağlanmaktadır. Bu seçme süreci ve sonrası BİLSEM başlığı altında daha ayrıntılı ele alınmaktadır.

2.5.2.2. Ortaöğretimler

MEB’ e bağlı Güzel Sanatlar Liseleri üstün yetenekli çocuklara göre eğitim-öğretim vermektedir. Bu okullarda özel yetenek alanlarında üstün yetenekli olan çocuklar yetenek sınavları ile bu liseler girmeye hak kazanmaktadırlar. Bu okullar yatılı olmaktadır ve çocuklar güzel sanatlar alanında yetenek ve ilgilerine göre eğitim-

öğretim görmekte ve alanına göre araştıran, sorgulayan ve üreten bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar.

MEB'e bağlı spor liseleri de mevcuttur. Bu liselere de spor alanında üstün yetenekli çocuklar kendilerine uygulanan yetenek sınavları sonrasında girmeye hak kazanmaktadırlar.

İstanbul Üsküdar Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi (ARGEM) MEB çatısı altında yeni kurulan ve BİLSEM'de öğrenim gören üstün zekalı olan çocukların seçilerek alındığı okuldur. Lise diye açılmış olsa da ortaokul kısmına da öğrenci seçilmektedir. Türkiye' de tek olan bu okula seçilen öğrencilerin yatılı kalması zorunludur. Öğrenci seçimlerinde iki kriter mevcuttur. Bunlar; dördüncü sınıfı bitiren BİLSEM öğrencilerinden 145 zeka düzeyinin üzerinde olan öğrenciler ve sekizinci sınıfı bitiren BİLSEM öğrencilerinden 140 zeka düzeyinin üzerinde olan üstün zekalı öğrenciler yaz kamplarına davet edilmektedir. Burada uygulamalı bir eğitim sürecinden geçen öğrencilerden ortaokula 30 asil 30 yedek, liseye 30 asil 30 yedek öğrenci seçilmektedir. Ara sınıflardan öğrenci seçimi yapılmayan bu okul 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında ilk öğrencilerini seçerek eğitim-öğretime başlamıştır. 2019-2020 eğitim öğretim yılında son kez sekizinci sınıfı bitiren BİLSEM öğrencilerinden öğrenci seçecek olan bu okul 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren sadece dördüncü sınıfı bitiren BİLSEM öğrencilerinden öğrenci seçip eğitim-öğretime devam edecektir.

Bunlarla beraber devlet liselerinde üstün (özel) yetenekli çocuklara ihtiyaç duydukları alanlarda destek sunmak için destek eğitim odaları odası açılmaktadır. (MEB, 2018) Bu destek eğitim odalarında üstün yeteneklilere bireysel destek verilmektedir. Ayrıca BİLSEM'ler lise düzeyinde de eğitim-öğretime devam etmektedir.

Devlet liselerinden başka TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi 1990'dan beridir ünlü üstün yetenekli çocuklar ile ilgili çalışmalarına devam etmektedir. Zaman içerisinde öğrenci sayıları azalsa da 2002'den beri Türk Eğitim Vakfının da desteğini de alan bu okul eğitim-öğretime halen devam etmektedir. Yoğun yabancı dil eğitimi veren bu okul Anadolu Lisesi müfredatı uygulamaktadır. TC vatandaşı ve sosyo-ekonomik durumu yetersiz olan üstün yetenekli çocuklar standart ölçekler ile değerlendirilerek okula girmeye hak kazanmaktadırlar. 2003'ten beridir şartları karşılayan sosyo-ekonomik

durumu iyi olan çocukları da ücretli olarak okula kabul etmeye başlamışlardır. Bu okul 2009 senesinde 10. dönem öğrencilerini mezun etmiştir ve bunların 71'i Harvard, Duke, Yale, Columbia, Williams, Stanford, MIT, Johns Hopkins, Swarthmore gibi saygın yüksek öğretim kurumlarına devam etmektedirler (<http://www.tevitok.k12.tr>, 13.02.2018).

2.5.2.3. Üniversiteler

Üstün yetenekli çocuklar hakkında ülkemizdeki çeşitli üniversitelerde çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar lisans düzeyinde eğitim-öğretim ve yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmalardır. Bunlardan birisi İstanbul Üniversitesi'dir. Bu üniversitenin Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümünün çatısı altında Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalı mevcuttur ve 2002'den beri Üstün zekâlılar öğretmenliği alanında lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapılmaktadır. 2004'ten beri Yüksek Lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapılmaya başlanan üniversitede 2007'den beridir de Doktora programında akademisyen yetiştirilmektedir.

İstanbul Üniversitesi MEB ile yaptığı protokolden sonra 2002'de üniversite bünyesinde ilk ve ortaokul düzeyinde de eğitim-öğretim yapacağı uygulama okulu açmış ve günümüzde de eğitim-öğretime devam edilmektedir.

Üstün yetenekli çocuklarla ilgili çalışmalarda bulunan diğer bir devlet üniversitesi Anadolu Üniversitesi'dir. TÜBİTAK tarafından da desteklenen Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapmaktadır. Bunun yanında altı ve yedinci sınıfta eğitim-öğretime devam eden öğrenciler arasında tarama yaparak üstün zekâlı çocukları tespit edip onlarla derslerinin dışında kalan zamanlarda yetenek ve ilgilerine göre fen ve matematik alanlarında destek eğitim çalışmaları yürütülmektedir.

Seçme yöntemi ile öğrenci kabul eden bu programa çocuklar 2 tane sınavdan geçtikten sonra birinci sınavın %70'i, ikinci sınavın %20'si ve öğrencinin okuduğu okulda o yıl içindeki not ortalamasının %10'u alınarak toplam puana göre sıralama yapılmaktadır.

Bunların yanında bir çok özel üniversitede de sonraki yıllarda üstün zekalılar öğretmenliği bölümü açılmıştır ve günümüzde de bu alanda lisans düzeyin eğitim-öğretime devam etmektedirler.

2.5.2.4. Özel Kuruluşlar ve STK' ler

Ülkemizde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili çalışmalarda bulunan özel kuruluş ve STK'ler de mevcuttur. Bunlardan birisi Türk Zekâ Vakfı'dır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde kurulan Teknokent'in içerisinde faaliyetlerine devam eden vakfın ana amacı; algılama, düşünme, akıl yürütme, karar alabilme ve çözüm üretme kabiliyetleri gelişmiş, sosyal çerçesine ve yeni koşullara çabuk uyabile, bilime, sanata, araştırmaya, üretmeye istekli insan kaynağının yetiştirilmesine katkı sunmak ve yardımcı olmaktır.

Türk Zekâ Vakfı belirlediği ana amaç doğrultusunda faaliyetler göstermektedir. En yaygın faaliyeti, her sene ülkenin ulaşabildiği her yerinde zekâ oyunları düzenlemektir. Türk zekâ vakfı'nın faaliyetlerini listelemek gerekirse (www.tzv.org.tr, 18.12.2017):

Etkinlik Alanları;

- Zekânın değerlendirilmesi amaçlı faaliyetler
- Bilgi toplumunu sağlama çalışmaları
- Eğitim faaliyetleri
- Yaratıcılık ve girişimcilik faaliyetleri
- Bilim ve Sanat kapsamlı faaliyetler
- Yapay Zeka çalışmaları
- Araştırma-geliştirme çalışmaları
- Yazılım çalışmaları
- Zeka Oyunları.

2009 yılında kurulan Üstün Yetenekliler Enstitüsü; üstün zekalı çocukları dünyada geçerlilik ve güvenilirliği bulunan ölçme araçları ile değerlendirme ve tespit ettiği üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin zenginleştirilmiş programlarla, gruplama modelleri ile desteklenmesine katkı sağlamaya çalışmaktadır. Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş yerleşkesinin içerisinde bulunan merkezlerinde ders dışı zamanlarda 3-4 ders saati

içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Enstitüde mucitlik, yaratıcılık, düşünce becerileri geliştirme, zeka oyunları, uzay ve astronomi bilimleri dersleri verilmektedir. Ayrıca üstün yetenekli çocukların ailelerine de çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. (<http://www.ustunzekâlilar.org>, 25.02.2018).

2.5.2.5. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

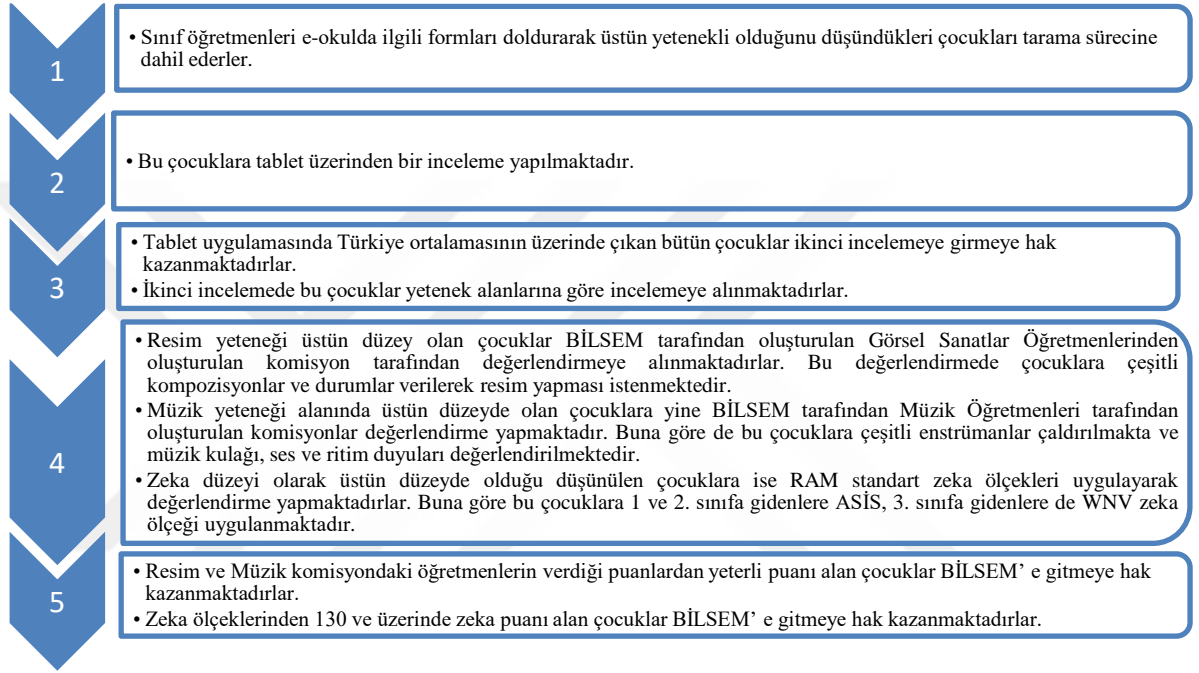
Günümüzde üstün yetenekli çocukların eğitimi denilince ülkemizde akla gelen ilk kurum BİLSEM'lerdir. MEB ÖRGM, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü çatısı altında bulunan bu devlet kurumlarının geçmişi çok eski değildir. 1993 senesinde ÖRGM çatısı altında üstün yetenekliler şube müdürlüğünü açan MEB günümüzdeki BİLSEM'lerin kurulması için ilk adımı atmıştır. 1995 yılında MEB ÖRGM ile bu kurum çatısı altında Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi kurulmuş, 1996'da İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi, 1997'de Bayburt Bilim ve Sanat Merkezi, 1998'de Isparta Bilim ve Sanat Merkezi, 1999'da Bursa Cevdet Nerse Bilim ve Sanat Merkezleri sırası ile açılmıştır. Günümüzde 81 ilde 136 BİLSEM bulunmaktadır.

MEB BİLSEM Yönergesi'nde (2016), Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda BİLSEM' in amaçlarını şu şekilde belirlemiştir:

- Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseyen; ailesini, vatanını, milletini seven, ülkesine karşı görev ve sorumluluklarını bilen, bunları davranış hâline getirmiş bireyler olarak yetiştirilmesi,
- Ülkesinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; lider, yapıcı, yaratıcı ve ülke kalkınmasına katkıda bulunan bireyler olarak yetiştirilip geliştirilmesi,
- Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetiştirmeleri, yetenekleri ve yaratıcılıklarını erken yaşta fark ederek en üst düzeyde kullanmaları,
- Öğrencilerin yaratıcı düşünce, keşif, icat, sosyal ilişkilerde başarı, inovasyon, liderlik, iletişim ve sanatsal beceriler kazanmaları,

- Özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini kazanmaları, disiplinler arası düşünme, sorunları çözme, belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmeleri amaçlanır.

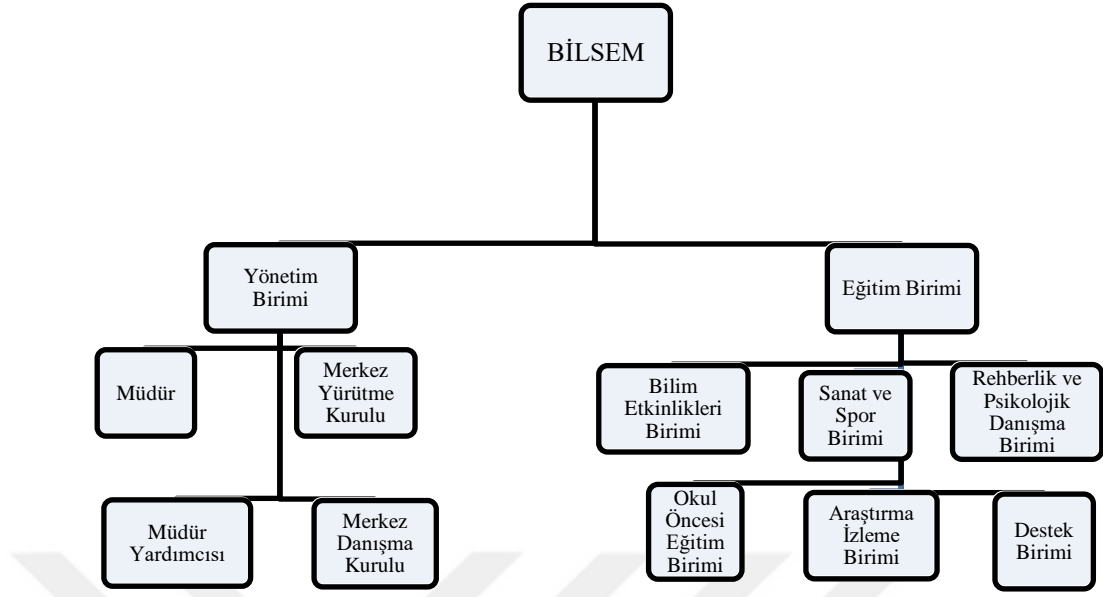
MEB eğitim-öğretim yılının ilk döneminden başlayarak 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri içerisinde üstün yetenekli çocuk taraması yapmaktadır. Buna göre BİLSEM' e öğrenci seçim süreci **şekil-1**'de sunulan sıra ile işlemektedir:

Şekil 1: BİLSEM'e Öğrenci Seçim Süreci

BİLSEM'de eğitim-öğretim hayatına devam eden üstün yetenekli öğrencilere liseye girişlerde MEB bazı haklar tanımıştır. Buna göre BİLSEM öğrencisi olan ve ortaokuldan liseye geçen üstün yetenekli öğrencilere liseye geçiş sınavlarında ek puan verilmektedir; ayrıca fen liseleri hariç, bu çocuklar istedikleri lisede adrese bakılmaksızın okuyabilmektedirler ve Güzel Sanatlar Lisesi her sınıfta 2 adet kontenjanını BİLSEM'den gelecek resim ve müzik alanında üstün yetenekli öğrencilere ayırmak zorundadırlar (MEB, 2018).

Ülkemizde günümüzde 81 ilde hizmet veren 136 BİLSEM' in işleyiş şeması **şekil 2**'de sunulmuştur:

Şekil 2: BİLSEM İşleyiş Şeması

Kaynak: MEB, BİLSEM Yönergesi, 2016

BİLSEM’lere öğretmen seçimi diğer okullara göre farklı olmaktadır. BİLSEM’de çalışmak için öncelikle bazı şartları taşıyor olmak gerekmektedir. Buna göre başvuru şartları şunlardır (MEB, 2019):

- Başvuru tarihi itibarıyla Bakanlık kadrolarında adaylık dahil 3 yıl öğretmen olarak görev yapmış olmak.
- Öğretmen olarak görev yapmakta olduğu ilin bilim ve sanat merkezinde alanında kontenjan bulunması.
- 20.02.2014 tarihli ve 9 sayılı Kurul Kararı ile belirlenen Ek 1: Atama Yapılacak Alanlar Çizelgesi’nde yer alan bir alanda başvuru tarihi itibarıyla öğretmen olarak görev yapıyor olmak.
- Zorunlu çalışma gerektiren yerler dışındaki eğitim kurumuna atanacaklar bakımından, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama Yönetmeliğine göre ,atama takviminde belirtilen atama tarihi esas alındığında zorunlu çalışma yükümlülüğü tamamlanmış, zorunlu çalışma yükümlülüğünden muaf tutulmuş ya da zorunlu çalışma yükümlülüğü ertelenmiş olmak.

Şartlara baktığımızda BİLSEM’de ilgili kadronun olmanın yanda 3 yıldır öğretmen olmak gerektiği görülmektedir. Bu şartları sağlayan adayların başvurması sonrası değerlendirilmesi 2 aşamalıdır. Buna göre “Değerlendirme” adı verilen 1. aşamada MEB’ in belirlediği kriterlere göre bir puanlama yapıp sonrasında 2. aşamada yine MEB’ in belirlediği kriterlere göre öğretmenlere “Sözlü Sınav” yapılmaktadır. Buna göre belirlenen değerlendirme ve sözlü sınav aşağıda **tablo 1** ve **tablo 2**’de sunulmuştur:

Tablo 1
Değerlendirme Kriterleri Tablosu

MEB ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ İÇİN YAPILACAK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		PUAN
Üniversitelerin lisans düzeyinde özel yeteneklilerle ilgili bölümünden mezun olmak (Üniversitelerin üstün zekâlılar öğretmenliği bölümü mezunları)		4
EĞİTİM DURUMU (En Son Mezun Olduğu Okul)		
Alanında tezli yüksek lisans yapmış olmak		6
Diğer alanlarda tezli yüksek lisans yapmış olmak		4
Tezsiz yüksek lisans yapmış olmak		3
Alanında doktora yapmış olmak		11
Diğer alanlarda doktora yapmış olmak		8
NOT: Aday bu puanlardan sadece birini alabilecektir.		
ÖDÜLLER (Kılavuzun yayımlanma tarihi itibari ile verilen ödüller puanlamaya dâhil edilmeyecektir.)		
Başarı belgesi, teşekkür belgesi (En fazla 1)		2
Üstün başarı belgesi, takdir belgesi (En fazla 1)		3
Aylıkla ödüllendirme (En fazla 1)		4
PROJELER (Son 5 Yılda Gerçekleştirilen ve Tamamlanmış Durumda Olanlar)		
ULUSAL PROJELER (TÜBİTAK, KALKINMA AJANSI, EDES, SODES vb. PROJELER) (En fazla 3 projeye kadar)	Yürütücü	3
	Görev Alan Öğretmen	2
ULUSLARARASI PROJELER TUBİTAK DESTEKLİ ULUSLARARASI PROJELER, AVRUPA BİRLİĞİ DESTEKLİ PROJELER (ERASMUS+, HORIZON 2020, COSME, IPA KAPSAMINDAKİ PROJELER vb.) (En fazla 3 projeye kadar)	Yürütücü	4
	Görev Alan Öğretmen	2

DANIŞMANLIKLAR (En Fazla 1 Yarışmaya Kadar) (Son 5 Yılda Gerçekleştirilen)		
Danışmanlık yaptığı ekip ile ulusal yarışmalarda birincilik, ikincilik ve üçüncülük derecesi almak		2
Danışmanlık yaptığı ekip ile “Bu Benim Eserim” yarışmasında ve TÜBİTAK ortaöğretim öğrencileri arası proje yarışmaları bölge sergisine katılmış olmak		2
Danışmanlık yaptığı ekip ile TÜBİTAK tarafından akredite edilen uluslararası yarışmalarda birincilik, ikincilik ve üçüncülük derecesi almak		3
YAYINLAR		
Bildiri (En fazla 1)		2
Popüler bilim, teknik, sanat, tarih dergilerinde tez konusu dışında yayımlanmış makale (En fazla 1)		3
Hakemli dergilerde yayımlanmış makale (En fazla 1)		3
Tez konusu dışında yayımlanmış ISBN’li kitap (Tek başına yazarı olduğu kitap için)(En fazla 1)		4
Tez konusu dışında yayımlanmış ISBN’li kitap (Ortak yazarı olduğu kitap için) (En fazla 1)		2
SANATSAL FAALİYETLER (Son 5 Yılda Gerçekleştirilen)		
Edebiyat ve araştırma, resim, fotoğraf, grafik, karikatür, hat, ebru, tezhip gibi sanatsal alanlarda yer aldığı etkinlikler	Yer aldığı karma sergiler (En fazla 1)	2
	Katıldığı yarışmalardan aldığı dereceler (1, 2, 3.) (En fazla 1)	3
	Tek başına açtığı sergiler (En fazla 1)	3
Sahne ve sinema sanatları alanında yer aldığı etkinlikler	Çektiği film/belgesel (En fazla 1)	3
	Yazdığı ve oynanan oyunu (Yıl sonu gösterisi vb. çalışmalar hariç.) (En fazla 1)	2
	Kadrosunda yer aldığı bir tiyatro oyunu (Teknik ya da oyuncu) (En fazla 1)	2
	Tek başına veya ekiple düzenlenen konser vb sahne gösterileri (En fazla 1)	2
Müzik alanında mezuniyet durumu (En fazla 1)	Konservatuar ya da müzik öğretmenliği müzik bölümünden mezunu olmak	2
Müzik alanında yer aldığı çalışmalar (En fazla 1)	Resmî beste yarışmalarında 1, 2 ya da 3. olmak	2
Görsel sanatlar veya resim iş alanında mezuniyet durumu (En fazla 1)	Konservatuar ya da görsel sanatlar öğretmenliği, resim/resim-iş öğretmenliği ve resim bölümünden mezun olmak	2
Görsel Sanatlar alanında yer aldığı çalışmalar (En fazla 1)	Resmî görsel sanatlar yarışmalarında 1, 2 ya da 3. olmak	2
ÜNİVERSİTELER, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI MUHTELİF ÖZEL KURSLAR VE HALK EĞİTİM MERKEZLERİ TARAFINDAN VERİLEN KURS PROGRAMLARI (EK 4)		
Ekte belirtilen programlara ait sertifikalar (En fazla 2)		1
SPOR LİSANSI		
Var/ Yok (En Fazla 1)		1

ÇALIŞTAY/KONGRE/HİZMET İÇİ EĞİTİMLER	
Son 5 yıl içinde özel yetenekliler veya kendi alanında katılmış olduğu çalıştay, hizmet içi eğitim ve kongreler (En fazla 2)	2
YABANCI DİL	
YÖKDİL veya e-YDS/YDS'den A düzeyinde puan almak	5
YÖKDİL veya e-YDS/YDS'den B düzeyinde puan almak	4
YÖKDİL veya e-YDS/YDS'den C düzeyinde puan almak	3
YÖKDİL veya e-YDS/YDS'den D düzeyinde puan almak	2
NOT: ÖSYM tarafından İngilizce için eş değeri kabul edilen sınavların (CPE, CAE, TOEFL IBT, PTE Akademik) YDS karşılıkları esas alınacaktır.	

Kaynak: (MEB, 2019)

Tablo 2
Sözlü Sınav Değerlendirme Kriterleri Tablosu

1. İLETİŞİM BECERİLERİ, ÖZGÜVENİ VE İKNA KABİLİYETİ				
NO	YETERLİLİK	PUAN ARALIĞI	VERİLEN PUAN	BÖLÜM PUANI
1	Türkçeyi dilin kurallarına uygun, doğru, verimli ve etkili bir biçimde kullanırlar.	0-5		
2	Sesi net, açık, anlaşılır ve kendine güveni tamdır.	0-5		
3	Konuşurken el ve kol hareketlerine, jest ve mimiklerine, ses tonuna hâkim olabilmektedir.	0-5		
4	Konuşmasını tekdüzelikten uzak, vurgu ve duraklara dikkat ederek yapar.	0-5		
2. BİR KONUYU KAVRAYIP ÖZETLEME, İFADE YETENEĞİ VE MUHAKEME GÜCÜ				
1	Konu ile ilgili anlaşılır, tatmin edici özellikte ve konuşma bölümleri arasında tutarlılık ve bütünlük olacak şekilde açıklama yapar.	0-5		
2	Verilen durumla ilgili karşılaştırma ve değerlendirme yaparak ikna edici söylemde bulunabilir.	0-5		
3	Konu hakkında görüşlerini destekleyici kanıtlar sunabilir.	0-5		
4	Konu hakkında açıklama yaparken kendinden emin, anlaşılır bir şekilde ve içtenlikle düşüncelerini ifade eder.	0-5		
3. BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERE AÇIKLIĞI				
1	Konu çerçevesinde teknolojik ve bilimsel gelişmeleri yakından takip eder, teknolojik gelişmeleri uygun ve ayrıntılı biçimde açıklayabilir.	0-5		
2	Bilim ve teknolojinin eğitimle ilişkisi hususunda getirdiği öneriler ve yorumlar konuyla tutarlılık arz eder.	0-5		
3	Dünyadaki bilim ve teknolojinin eğitime getirebileceği yeniliklere ilişkin konu çerçevesinde değerlendirmeler yapabilir, örnekler verir.	0-5		
4	Millî Eğitim Bakanlığınca uygulanan eğitim teknolojisi ile ilgili proje ve çalışmalardan (FATİH, EBA vb.) yeterince haberdardır.	0-5		
4. LİYAKAT VE TOPLULUK ÖNÜNDE TEMSİL YETENEĞİ				
1	Temsil ettiği kurum/mesleğe uygun davranışlar sergiler	0-5		
2	Düşüncelerini, yadırganacağı veya reddedileceği hissine kapılmadan, heyecanlanmadan rahatça ifade edebilmektedir.	0-5		
3	Konuyu kendine özgü fikirlerle açıklayabilmekte, yorum yapabilmektedir.	0-5		
4	Zamanı etkili ve verimli biçimde kullanabilmektedir.	0-5		
5. GÜNCEL BİLGİ, YARATICILIK VE İSTEKLİLİK				
1	Alanı ile ilgili güncel bilgileri takip eder.	0-5		
2	Özel yetenekliler ile ilgili temel bilgilere sahiptir.	0-5		
3	Özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili ulusal ve uluslar arası uygulamalar hakkında bilgi sahibidir.	0-5		
4	Özel yetenekliler alanında çalışmaya isteklidir.	0-5		

Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçme Sözlü Sınav Değerlendirme Formu 5 bölümden oluşur. Her bölüm 20 puan olmak üzere 100 tam puan üzerinden değerlendirme yapılır. Toplam puan, her 5 bölümden elde edilen bölüm puanlarının aritmetik ortalaması alınarak hesaplanır.

Kaynak: Kaynak: (MEB, 2019)

1. aşamada değerlendirme kriterlerinden alınan puanın %60'ı ile 2. aşamada sözlü sınavdan alınan puanın %40'ı toplanarak tercih yapmaya esas puan ortaya çıkacak olup 40 ve üzeri puanı olan öğretmenler tercih yapmaya hak kazanmaktadır ve puan üstünlüğüne göre öğretmenlerin atamaları yapılmaktadır (MEB, 2019).

BİLSEM' lerde uygulanan eğitim etkinlikleri ve eğitim programlarını ele almak gerekirse BİLSEM için hazırlanan yönergede bunları görmek mümkündür. Buna göre eğitim etliklileri şunlardır (BİLSEM Yönergesi, 2016):

- BİLSEM' de gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencinin örgün eğitim gördüğü saatler dışında hafta içi ve/veya hafta sonu olacak şekilde planlanır.
- BİLSEM' de özgün ürün, proje ve üretimlerin gerçekleşmesi için öğrencilerin yeteneklerine uygun proje tabanlı, disiplinler arası, zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış eğitim programı uygulanır ve eğitim etkinlikleri düzenlenir.
- BİLSEM' de eğitim ve öğretim hizmetleri bireysel ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.
- Eğitim ve öğretim etkinlikleri eğitim ve öğretim yılı içerisinde Bakanlıkça hazırlanan ortak yıllık çalışma takvimine göre yürütülür. Ayrıca yarıyıl ve yaz tatillerinde yaz okulu, kış okulu ve öğrenci kampları düzenlenebilir. Eğitim ve öğretim yılı içindeki her dönem sonunda BİLSEM müdürlüğüne hazırlanacak değerlendirme raporları Bakanlığa gönderilir.
- BİLSEM' e kayıtlı öğrenciler; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programlarına alınırlar.
- Eğitim ve öğretim etkinlikleri BİLSEM program uygulama tablosunda (Ek-1) belirtilen esaslara göre uygulanır.
- Tarihi mekân, müze, sanayi tesisi, üniversite, festival, fuar ve yakın çevre ziyaretleri, konferans, dinleti, konser, sergi, imza günü etkinliklerine katılım ile kurum içi ve dışı bilimsel, kültürel, sanatsal ve sosyal faaliyetlerin tamamı eğitim ve öğretim etkinlikleri kapsamında değerlendirilir.

BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara eğitim etkinlikleri kapsamına göre belirlenen eğitim programları uygulanmaktadır. Buna göre uyum, destek eğitimi, bireysel

yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programlarının içeriği şunlardır (BİLSEM Yönergesi, 2016):

Uyum Programı: BİLSEM'e yeni kaydı yapılan genel zihinsel yetenek, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanı öğrencilerinin BİLSEM'e uyumunu sağlamak amacıyla kurumu, programları tanıma ile öğretmen ve diğer öğrencileri tanımalarını içeren programdır. Buna göre;

- Öğrencilere öncelikle BİLSEM'in misyon, vizyon ve temel değerleri tanıtılır.
- Uyum etkinliklerinin yapılacağı gruplardaki öğrenci sayıları belirlenir.
- Yapılacak etkinlikler öğrencilerde BİLSEM kültürü oluşturacak şekilde planlanır.
- Öğrenciyi tanımayı amaçlayan; kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlayan, bilimsel düşünceyi ve estetik duyguları geliştiren etkinlikler yapılır. Etkinliklere ait evrak rehberlik öğretmenine verilerek öğrenciye ait dosyada muhafaza edilir.
- Uyum programı etkinliklerinde sınıf öğretmeni ile rehberlik öğretmeni öncelikli olmak üzere tüm öğretmenler uygulayıcı ve gözlemci olarak görev alabilir.
- BİLSEM imkânlarının, laboratuvarlarının, yetenek geliştirme atölyelerinin ve çalışanlarının tanıtılmasına yönelik etkinlikler planlanır.
- Görsel sanatlar ve müzik alanlarında tanılanarak BİLSEM'e devam eden öğrenciler, uyum programı sonunda tanıldıkları alanda özel yetenekleri geliştirici eğitim programına devam eder. Bu öğrenciler program uygulama tablosundaki seçmeli etkinliklerden de BİLSEM imkânları dâhilinde yararlanır.
- Uyum programı süresince öğrencilerle ilgili elde edilen veriler öğretmenler kurulunda her öğrenci için ayrı ayrı değerlendirilir. Değerlendirme sonuçları rehberlik öğretmeni tarafından öğrenci dosyasına işlenir.
- Her bir öğrenciden sorumlu olacak danışman rehber öğretmen bu dönemde belirlenir.

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı: Genel zihinsel yetenek alanında tanılanan ve destek eğitim programını tamamlayan öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmeleri amacıyla yürütülen eğitim programıdır. Buna göre;

- Destek eğitim programı sonunda elde edilen veriler doğrultusunda bu programın uygulanabilmesi için öğrenciler gruplara ayrılır.
- Oluşturulacak gruplardaki öğrenci sayıları Program Uygulama Tablosu'na göre belirlenir.
- Her danışman rehber öğretmenin sorumlu olacağı öğrenci grubu bireysel yetenekleri fark ettirme programında tekrar belirlenir.
- Öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark ettirebilmek amacıyla yaratıcılıklarını öne çıkaran disiplinlere yönelik programlar hazırlanır ve uygulanır.
- Öğrencinin en çok ilgi duyduğu, yetenekli olduğu ve ileride üzerinde derinlemesine çalışmalar yapabileceği alanları belirlemek için her bir alana özgü tutum ve becerileri fark ettirici etkinlikler ilgili alan öğretmeni tarafından planlanır.
- Bireysel yetenekleri fark ettirme programı döneminde disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak proje üretim çalışmaları devam ettirilir ve projeler destek eğitim programına göre daha kapsamlı hazırlanır.
- Bireysel yetenekleri fark ettirme programının tamamlanmasını takiben öğrenciler, öğretmenler kurulunca çoklu değerlendirme yöntemiyle değerlendirilerek özel yetenekleri geliştirme programı alanlarına yönlendirilir.

Özel Yetenekleri Geliştirme Programı: Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını tamamlayan öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmek amacıyla yürütülen eğitim programıdır. Buna göre;

- Öğrencilerin özel yetenek alanı/alanlarına yönelik bilimsel ve sanatsal etkinlik temelli çalışmalara özel yetenekleri geliştirme programı döneminde yoğunluk kazandırılır.
- Özel yetenekleri geliştirme programı, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımına uygun disiplin veya disiplinler arası yapıda hazırlanır.

- Oluşturulacak gruplardaki öğrenci sayıları Program Uygulama Tablosu'na göre belirlenir.
- Özel yetenekleri geliştirme programının uygulanması sürecinde, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak öğrencilerin yönlendirildiği disiplin/disiplinlerde derinlemesine, ileri düzeyde bilgi, beceri, davranış kazanmaları ve bu doğrultuda üretimde bulunmaları sağlanır.
- Görsel sanatlar ve müzik alanından tanınan öğrenciler için hazırlanan özel yetenekleri geliştirme programında ilgili alanın tanıtımı yapılır. Öğrencinin alan ile ilgili yeteneklerini fark ettirici etkinlikler planlanır, derinlemesine sanatsal etkinliklere bu aşamalardan sonra geçilir.
- Genel yetenek, görsel sanatlar ve müzik özel yetenekleri geliştirme programı öğrencileri, tanındıkları alandaki özel yetenekleri geliştirme programı etkinliklerini öngörülen sürelerde almak koşuluyla Program Uygulama Tablosu'nda belirtilen seçmeli alan ders/etkinlik ve yetenek geliştirme atölyelerinden öğretmen ve öğrencilerin talepleri göz önünde bulundurularak BİLSEM imkânları dâhilinde yararlandırılır.

Proje Üretimi ve Yönetimi Programı: Özel yetenekleri geliştirme programını tamamlayan öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir alanda/disiplinde grupta veya bireysel olarak yürütülen eğitim programıdır. Buna göre;

- Proje üretimi ve yönetimi programı aşamasında öğrenci her eğitim ve öğretim yılında en az bir proje hazırlar.
- Proje konuları, danışman öğretmenlerin rehberliğinde öğrenciler tarafından belirlenir ve yürütülür.
- Proje konusu seçiminde öncelikle öğrencinin özel yetenekleri geliştirme programında eğitim aldığı alan olmak üzere diğer alanlar da tercih edilebilir. Her türlü üretim, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilir.
- Proje üretimi ve yönetimi programı kapsamında yürütülen etkinliklerde yöntem olarak öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarmasından çok belirlenen projeler doğrultusunda çalışmaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır.
- Danışman öğretmen, öğrencisi ile birlikte proje sürecinde en az iki ilerleme raporu hazırlar. Hazırlanan raporlar araştırma ve geliştirme birimine sunulur.

- Öğrencinin proje üretimi ve yönetimi programı aşamasında bir eğitim ve öğretim yılında proje üretilmemesi durumunda danışman öğretmen üretimin gerçekleşmemesi nedenlerini yazılı rapor hâlinde öğretmenler kuruluna bildirir.
- Araştırma ve geliştirme birimi, proje çalışmaları sırasında ortaya çıkan özgün fikrin endüstriyel hâle getirilmesi için patent, fikrî ürün bildirim, faydalı model başvuru süreçlerine ilişkin işlemleri gerçekleştirir.
- Tamamlanan projeler öğrenci ve proje danışmanı öğretmen tarafından araştırma ve geliştirme birimine teslim edilir. Teslim edilen projeler usulüne uygun olarak tasnif edilir, listelenir ve arşivlenir. Proje listeleri eğitim ve öğretim yılı sonunda BİLSEM yönetimince BİLSEM modülüne işlenir.

Yukarıda üstün yetenekli çocukların eğitiminde bir model olarak uygulanan BİLSEM işleyişi, eğitim etkinlikleri ve müfredatı ile ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Bu kapsamda üstün yetenekli çocukların (mezun/okuyan), velilerin, öğretmen ve yöneticilerin BİLSEM'e ilişkin görüşlerinin incelenmesi ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye'deki üstün yetenekli çocukların eğitimlerine, BİLSEM'ler bağlamında, paydaşlar perspektifinden bir değerlendirmesini yapmak için etkili bir yol olarak düşünülmektedir.

BÖLÜM 3

ULUSAL İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMLERİNİN PAYDAŞLAR PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, bulguları ve bulgulara dayalı sonuçlar kısımları yer almaktadır

3.1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve analizi ve geçerlik ve güvenilirlik kısımları yer almaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye'deki üstün yetenekli çocukların eğitimlerine, BİLSEM'ler bağlamında, paydaşlar perspektifinden bir değerlendirmenin yapılmaya çalışıldığı bu araştırma nitel bir durum çalışmasıdır. Nitel durum çalışmaları günümüzde sosyal bilimlerde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Durum çalışmasına bir tanım getirmek gerekirse Yin (1984'ten akt. Ogawa, 2018) tarafından “durum çalışması, güncel bir olguyu içinde bulunduğu gerçek yaşam çevresi çerçevesinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu çevre arasındaki sınırların keskin çizgilerle ayrılmadığı ve birden çok veri kaynağından elde edilen kanıtın mevcut bulunduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir.” şeklinde ifade edilmektedir. Bunun yanında ele alınan durumlar ne kadar çok olursa, araştırma sonucunda ulaşılabilecek bulgulardaki güvenilirlik ve kesinlik ihtimali o kadar yüksek olacakken, durumların sayısı azaldıkça güvenilirlik ve kesinlik ihtimali de azalacaktır (Yin, 2012).

3.1.1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ülkemizde bulunan 136 BİLSEM oluşturmaktadır. Buna göre ülkemizde BİLSEM'lerde 42832 üstün yetenekli çocuk öğrenim görürken, 2137 öğretmen görev almaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise, Doğu Marmara Bölgesinde bulunan illerde yer alan BİLSEM'lerde görev yapan yöneticiler,

öğretmenler ile birlikte aynı BİLSEM’lerde eğitim-öğretim hayatına devam eden üstün yetenekli çocuklar/öğrenciler ve velileri ile mezun olmuş üstün yetenekliler oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği belirli araştırmanın amacına uygun olarak ölçütleri bünyesinde bulunduran kişilerin araştırmaya alınmasını kapsar (Palys, 2008). Buna göre; yöneticiler ve öğretmenler için BİLSEM’lerde görev yapma, üstün yetenekli öğrenciler için BİLSEM’de öğrenim görme, mezunlar için BİLSEM’de öğrenim görmüş olma ve veliler için BİLSEM’ de öğrenim gören öğrencisi/çocuğu bulunma ölçütlerine göre seçilen 5 yönetici, 10 öğretmen, 15 üstün yetenekli (10 tanesi öğrenim hayatına devam eden öğrenci, 5 tanesi mezun) ve 12 veli olmak üzere toplam 42 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler, öğrenci ve velilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda sırasıyla yer verilmiştir:

Tablo 3
Öğrenim Gören Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin Demografik Bulgular

KATILIMCI	CİNSİYET	SINIF DÜZEYİ	YETENEK ALANI
ÖĞRN 1	Kız	8	Genel Yetenek
ÖĞRN 2	Erkek	6	Genel Yetenek
ÖĞRN 3	Kız	6	Genel Yetenek
ÖĞRN 4	Erkek	8	Genel Yetenek
ÖĞRN 5	Kız	6	Resim
ÖĞRN 6	Erkek	6	Müzik, Resim, Genel Yetenek
ÖĞRN 7	Kız	8	Resim, Genel Yetenek
ÖĞRN 8	Kız	7	Genel Yetenek
ÖĞRN 9	Kız	7	Genel Yetenek
ÖĞRN 10	Kız	8	Genel Yetenek

Araştırmaya üç yetenek alanında araştırmanın yapıldığı eğitim-öğretim yılı içerisinde öğrenim gören gönüllü on öğrenci katılmıştır. Öğrenim gören öğrencilerin 3’ü erkek, 7’si kız öğrencilerden oluşmaktadır. Eğitim durumuna göre 4 öğrenci 6’cı sınıf, 2 öğrenci 7’ci sınıf ve 4 öğrenci 8’ci sınıf düzeyindedir.

Tablo 4
Mezun Üstün Yeteneklilere İlişkin Demografik Bulgular

KATILIMCI	CİNSİYET	SINIF DÜZEYİ	YETENEK ALANI
MEZ ÖĞRN 1	Kız	-	Müzik
MEZ ÖĞRN 2	Kız	-	Genel Yetenek
MEZ ÖĞRN 3	Kız	-	Genel Yetenek
MEZ ÖĞRN 4	Erkek	-	Genel Yetenek
MEZ ÖĞRN 5	Erkek	-	Genel Yetenek

Araştırmaya katılan mezun olmuş üstün yeteneklilerden 1'i müzik ve 4'ü genel yetenek alanında üstün yetenekli olup 2'si erkek, 3'ü kız katılımcıdır.

Tablo 5
Velilere İlişkin Demografik Bulgular

KATILIMCI	CİNSİYET	MESLEK	EĞİTİM DURUMU	KIDEM
VELİ 1	Erkek	Eğitim Yöneticisi	Lisans	21 Yıl ve Üzeri
VELİ 2	Kadın	Sağlık Yöneticisi	Yüksek Lisans	16-20 Yıl
VELİ 3	Erkek	Doktor	Doktora	21 Yıl ve Üzeri
VELİ 4	Erkek	Öğretmen	Lisans	21 Yıl ve Üzeri
VELİ 5	Erkek	Öğretmen	Lisans	16-20 Yıl
VELİ 6	Kadın	Ev Hanımı	Lisans	0 Yıl
VELİ 7	Kadın	Ev Hanımı	Lise	0 Yıl
VELİ 8	Kadın	Satış Sorumlusu	Lise	16-20 Yıl
VELİ 9	Erkek	Öğretmen	Lisans	21 Yıl ve Üzeri
VELİ 10	Kadın	Hemşire	Lisans	16-20 Yıl
VELİ 11	Erkek	Öğretmen	Lisans	11-15 Yıl
VELİ 12	Kadın	Çevre Mühendisi	Lisans	16-20 Yıl

Araştırmaya 12 gönüllü veli katılmıştır. Velilerin 6'sı erkek, 6'sı kadın velilerden oluşmaktadır. Eğitim durumuna göre 2 veli lise, 8 veli lisans, 1 veli yüksek lisans ve 1 veli doktora mezunudur. İki velinin ev hanımı olup çalışmadığı velilerden bir meslek mensubu olup çalışan 10 velinin; 1 tanesi 11-15 yıl, 5 tanesi 16-20 yıl ve 4 tanesi ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 6
Öğretmenlere İlişkin Demografik Bulgular

Katılımcı	BİLSEM' Deki Görev	Cinsiyet	Branş	Eğitim Durumu	Kıdem
ÖĞRT 1	Öğretmen	Erkek	Müzik	Lisans	6-10 Yıl
ÖĞRT 2	Öğretmen	Erkek	Müzik	Lisans	6-10 Yıl
ÖĞRT 3	Öğretmen	Erkek	Sosyal Bilgiler	Lisans	0-5 Yıl
ÖĞRT 4	Öğretmen	Kadın	Görsel Sanatlar	Lisans	6-10 Yıl
ÖĞRT 5	Öğretmen	Kadın	Görsel Sanatlar	Yüksek Lisans	16-20 Yıl
ÖĞRT 6	Öğretmen	Kadın	Biyoloji	Yüksek Lisans	0-5 Yıl
ÖĞRT 7	Öğretmen	Kadın	Felsefe	Yüksek Lisans	16-20 Yıl
ÖĞRT 8	Öğretmen	Erkek	Matematik	Lisans	16-20 Yıl
ÖĞRT 9	Öğretmen	Kadın	İngilizce	Yüksek Lisans	11-15 Yıl
ÖĞRT 10	Öğretmen	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Yüksek Lisans	21 Yıl ve Üzeri

Araştırmaya sekiz farklı branştan gönüllü on öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin 4'ü erkek, 6'sı kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Eğitim durumuna göre 5 öğretmen lisans, 5 öğretmen de yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerden 2 tanesi 0-5 yıl, 3 tanesi 6-10 yıl, 2 tanesi 11-15 yıl, 4 tanesi 16-20 yıl, 1 tanesi ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 7
Yöneticilere İlişkin Demografik Bulgular

Katılımcı	BİLSEM' Deki Görev	Cinsiyet	Branş	Eğitim Durumu	Kıdem
YÖN 1	Müdür Yardımcısı	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Yüksek Lisans	11-15 Yıl
YÖN 2	Müdür Yardımcısı	Erkek	Sosyal Bilgiler	Lisans	16-20 Yıl
YÖN 3	Müdür	Erkek	Tarih	Yüksek Lisans	11-15 Yıl
YÖN 4	Müdür Yardımcısı	Erkek	Felsefe	Doktora	11-15 Yıl
YÖN 5	Müdür Yardımcısı	Kadın	Matematik	Yüksek Lisans	16-20 Yıl

Araştırmaya katılan yöneticiler ise beş farklı branştan gönüllü 5 yönetici katılmıştır. Yöneticilerin 3'ü erkek, 2'si kadın yöneticilerden oluşmaktadır. Eğitim durumuna göre

1 yönetici lisans, 3 yönetici yüksek lisans ve 1 yönetici doktora mezunudur. Yöneticilerden 3 tanesi 11-15 yıl, 2 tanesi 16-20 yıl kıdeme sahiptir.

3.1.1.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verilere ulaşmak için, araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu anket niteliğinde formlar kullanılmıştır. Ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye'deki üstün yetenekli çocukların eğitimlerine, BİLSEM'ler bağlamında, paydaşlar perspektifinden bir değerlendirmesini yapmak amacıyla öğrenci, mezun, veli, öğretmen ve yönetici açık uçlu anket formları (EK 1, EK 2, EK 3, EK 4 ve EK 5) hazırlanmıştır.

Açık uçlu anket formları ilgili literatür ve araştırma tasarımı dikkate alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Açık uçlu anket formları üç bölümden oluşmaktadır. Formların birinci bölümünde araştırmanın içeriği, amacı, görüşmenin gerekçesi ve nasıl yapılacağı ile ilgili bilgiler; ikinci bölümde demografik bilgiler, üçüncü bölümde ise araştırma sürecine yönelik sorular yer almıştır. Açık uçlu anket formlarının geçerlik ve güvenilirliğini sağlama adına, görüşme formunda yer alan görüşme soruları için 5 farklı alan uzmanı ve bir dil uzmanının görüşüne başvurulmuştur.

Araştırmada kullanılacak açık uçlu anket formlarının geçerlik ve güvenilirliklerini gerçekleştirmek amacıyla, uygulama öncesi açık uçlu anket formlarının ilgili katılımcı grubundan 3 katılımcı ile pilot uygulamaları yapılmış, anket formlarında yer alan soruların anlaşılabilirliği sınanmıştır. Uzman görüşleri ve pilot görüşmelerden sonra açık uçlu anket sorularına son biçimi verilmiş ve 5 soruluk nihai öğrenci ve mezun, 6 soruluk veli, 10 soruluk öğretmen ve yönetici açık uçlu anket formları hazırlanmıştır (EK 1, EK 2, EK 3, EK 4 ve EK 5). Görüşmeler sırasında katılımcılara adlarıyla hitap edilmiş, analiz ve raporlaştırma sürecinde her katılımcıya bir kod isim verilmiştir.

3.1.2. Verilerin Toplanması

BİLSEM öğretmen ve yöneticilerine formlar elden teslim edilmiştir. BİLSEM'de eğitim alan öğrenci, veli ve mezun olmuş üstün yeteneklilere BİLSEM'ler aracılığı ile ulaşılmış ve formlar kendilerine kapalı zarf ile ulaştırılmıştır. Formların doldurulması ve geri ulaştırılması süreci bir ay sürmüştür. Araştırmanın iç geçerliğini artırmak için

çalışma grubuna dahil edilen hiçbir bireye müdahalede bulunulmamış ve bireylerin özgür iradeleri ile formları doldurmaları sağlanmıştır.

3.1.3. Verilerin Çözümü ve Analizi

Araştırma kapsamında açık uçlu anket aracılığıyla toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, nitel veri analiz çeşitleri arasında sıklıkla başvurulan yöntemlerden biridir. Analizinin zor ve uzun sürmesine karşın içerik analizinin tercih edilmesinin en önemli sebebi, küçük çalışma grubu üzerinden incelenen olay ya da duruma dair derin analizler yapma imkanı vermesidir. İçerik analizi çoğunlukla yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde başvurulan bir yöntemdir. Araştırmacının tümden gelimci bir yol izlediği bu yöntemde öncelikle konu ile ilgili kategoriler oluşturulmaktadır. Sonrasında incelenen verilerde aynı kategori içerisine giren kelime, cümle ya da resimler sayılarak sayısal verilere dönüştürülmektedir. Özetlemek gerekirse; İçerik analizinde yapılmaya çalışılan, benzeşen bulguları belirlenmiş kavram ve temalar altında toplayarak bu bulguları, okuyan herkesin anlayacağı şekilde yorumlayarak sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Nicel araştırmalar ile karşılaştırdığımızda nitel araştırmalarda veri analizi süreci daha zor ve karmaşıktır. Bunun sebebi nicel araştırmalarda doğrudan sayısal veriler ile çalışılırken nitel araştırmalarda görüntü, fotoğraf, metin gibi unsurlar ile çalışılmaktadır. Bu durum da ulaşılan bulguları sayısal verilere dönüştürmeyi gerektirmektedir. Günümüzde bilgisayar yazılım programlarından yararlanılarak bu verilerin sayısallaştırılması gerçekleştirilebilmektedir. Bu araştırmada NVIVO Pro 12 nitel veri analizi yazılım programı kullanılmıştır. Bu programın imkanları kullanılarak bireysel olarak yapılan görüşmede katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar sınıflandırılmış, alt problemlerin altında oluşan tema ve alt temaları belirlenmiştir. Bu tema ve alt temaların başlığı altında bulunan ifadelerinin frekansları belirlenmiştir. Yine çalışmanın alt problemlerinin altında oluşan temalarda katılımcıların ifadelerinden oluşan kelime sıklığı analizi yapılarak kelime bulutları oluşturulmuştur.

3.1.4. Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlikten kasıt ulaşılan bilimsel bulguların doğruluğu, güvenilirlikten kasıt ise ulaşılan bilimsel bulguların tekrarlanabilirliği ile alakalıdır. Bu

amaç için araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği yükseltmek için şu çalışmalar yapılmıştır:

- Çalışmanın iç geçerliğini artırmak için görüşme formunun geliştirilme aşamasında ilgili literatür taraması sonucunda konu ile alakalı kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İçerik analizi yapılırken belirlenen temalar ve alt temaların kendi aralarında bulunan ilişki ile temaların bireysel olarak diğer temalar ile olan ilişkisi incelenerek aralarında bir bütünlük sağlanmıştır. Ayrıca verilere ulaşırken kullanılan formlara katılımcılara hitaben, ulaşılan bilgilerin sadece bu çalışmada bilimsel amaçlı kullanılacağı ve verilen yanıtların gizliliğinin korunacağını taahhüt eden bir bölüm konulması katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve yanıtlarında samimi olmalarında etkili bir unsur olmuştur. Bu durum görüşme formları ile ulaşılan verilerin gerçek durumu yansıtmasına katkı sağlamıştır.
- Çalışmanın dış geçerliğini artırmak amacı ile araştırma süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Buna göre, çalışmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilere ulaşma aşamaları, ulaşılan verilerin analizi ve bilimsel genelleme yöntemiyle literatürde konu ile alakalı yapılmış çalışmalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
- Araştırmada İçerik analizi ile elde edilen verilerin güvenilirliğinin sağlanması için, Miles ve Huberman'ın (1994) “Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülü kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen kodlamalar üç farklı alan uzmanına sunulmuş, uzmanlar arasındaki güvenilirlik oranı % 89 olarak bulunmuştur.
- Araştırmanın dış güvenilirliğini artırmak için araştırmacının bütün veri toplama araçlarını, ulaşılan ham verilerini, analiz sürecinde yapmış olduğu kodlamaları ve raporun temelini oluşturan notları, yazıları, algıları ve çıkarımları başka bir uzmanın incelemesine tabi tutarak teyit incelemesi yaptırılmıştır.

3.2. Bulgular

Bu araştırmanın genel amacı; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye'de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve

BİLSEM’deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin öğrenci ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrendim”, “eğlenceli” ve “dersler” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu bulgular BİLSEM’deki derslerin öğrencileri eğlendirdiği, bu durumun öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olduğu görülmektedir.

BİLSEM’deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması; BİLSEM’in kazandırdığı becerilere ilişkin, uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin, sosyal becerilere katkısına ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 8**’de sunulmuştur.

Tablo 8
BİLSEM’deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması	BİLSEM’ in Kazandırdığı Becerilere İlişkin	Yetenekleri geliştirmesi	15
		Farklı açıdan bakabilme becerisi kazandırması	5
		Soru sorabilme becerisi kazandırması	3
		Yorum yapabilme becerisi kazandırması	2
		Araştırma yapabilme becerisi kazandırması	2
		Düşünme becerisini desteklemesi	1
		Enstrüman çalmayı öğretmesi	1
		Zamanı verimli kullanabilme becerisi kazandırması	1
	Uygulanan Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin	Derslerin keyifli geçmesi	5
		Yeni şeyler öğrenme fırsatı sunması	4
		Gözlem ve inceleme yapma şansı sunması	3
		Verilen eğitimin farklı olması	1
		İlgi alanlarına göre çalışma yapma şansı sunması	1
		Yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunması	1
		Sınavlara ilişkin örnek sorular çözme fırsatı sunması	1
		Bazı konuları okuldan önce görme fırsatı sunması	1
	Sosyal Becerilere Katkısına	Disiplinli yaşamaya katkı sunması	3
		Mutlu olmaya katkı sunması	2

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda BİLSEM'deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri temasının; BİLSEM' in kazandırdığı becerilere ilişkin alt temasında yetenekleri geliştirmesi (f=15), farklı açıdan bakabilme becerisi kazandırması (f=5), soru sorabilme becerisi kazandırması (f=3); uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin alt temasında derslerin keyifli geçmesi (f=5), yeni şeyler öğrenme fırsatı sunması (f=4), gözlem ve inceleme yapma şansı sunması (f=3) ve sosyal becerilere katkısına ilişkin alt temasında disiplinli yaşamaya katkı sunması (f=3), mutlu olmaya katkı sunması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“...Olaylara farklı bakış açılarından bakabiliyorum ve yorumlayabiliyorum. Ayrıca okulda işlediğimiz dersleri önceden gördüğümüz için dersler daha eğlenceli geçiyor...(ÖĞRN 2)”

“...BİLSEM' in bana olan katkıları; resim yeteneğimi geliştirmeme yardımcı oluyor, zamanı daha iyi kullanmama yardımcı oluyor, yeni şeyler öğrenmemi sağlayıp yeni arkadaşlıklar ediniyorum...(ÖĞRN 5)”

“...BİLSEM insana daha iyi düşünme ve tabi daha çok soru sorma yetisi kazandırıyor. Sormak öğrenmenin yarısı değil neredeyse tamamı. Gözlem, düşünme, sorma inceleme aslında en büyük kazancımız. Tüketmekten ziyade, fikir, ürün ve çözüm üretiyoruz. Kısaca burada bize öğretilmiyor. Kendi kendimize öğrenme öğretiliyor...(ÖĞRN 7)”

3.2.1.2.Birinci Alt Problemin İkinci Temasına İlişkin Bulgular

Birinci alt problemin ikinci teması BİLSEM'den mezun olduktan sonra neler yapmak istediklerine ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması olup, Üstün yetenekli öğrencilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-4**'te gösterilmiştir.

Tablo 9
BİLSEM’den Mezun Olduktan Sonra Ne Yapmak İstediklerine İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’den Mezun Olduktan Sonra Ne Yapmak İstediklerine İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Teması	Kariyer Gelişimine İlişkin	Doktor olmak istemesi	3
		Bilimsel çalışmalara devam etmek istemesi	3
		Ne yapmak istediğine karar verememesi	2
		Mesleğinde en başarılı olmak istemesi	2
		Mühendis olmak istemesi	2
		Öğretmenlik istemesi	1
		Çizimler yapılacak bir meslek yapmak istemesi	1
		Akademisyen olmak istemesi	1
	Kültür-Sanata İlişkin	Öykü yazma çalışmaları yapmak istemesi	1
		Deneme yazma çalışmaları yapmak istemesi	1
		Sanatsal çalışmalar yapmak istemesi	1
	Sosyal Gelişime İlişkin	Bildiklerini paylaşmak istemesi	5
		Araştırmaya ve öğrenmeye devam etmek istemesi	3
		Sormaya devam etmek istemesi	2
		Dil öğrenmek istemesi	1
		Toplumun yanlışlarını düzeltmek istemesi	1
		İnsanlara yardım etmek istemesi	1

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda BİLSEM’den mezun olduktan sonra ne yapmak istediklerine ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri temasının; kariyer gelişimine ilişkin alt temasında doktor olmak istemesi (f=3), bilimsel çalışmalara devam etmek istemesi (f=3), ne yapmak istediğine karar verememesi (f=2); kültür-sanata ilişkin alt temasında öykü yazma çalışmaları yapmak istemesi (f=1), deneme yazma çalışmaları yapmak istemesi (f=1), sanatsal çalışmalar yapmak istemesi (f=1) ve sosyal gelişime ilişkin alt temasında bildiklerini paylaşmak istemesi (f=5), araştırmaya ve öğrenmeye devam etmek istemesi (f=3), sormaya devam etmek istemesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’den mezun olduktan sonra neler yapmak istediklerine ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

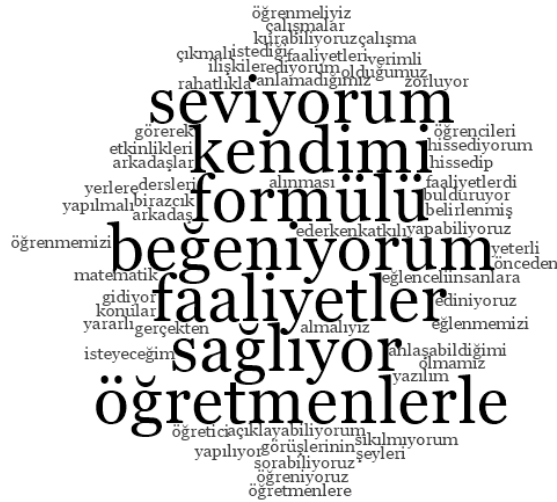
“...Bilim yönünde kendimi ilerleteceğim ancak, çok istediğim doktorluk yolunda ilerlemeyi düşünüyorum...(ÖĞRN 3)”.

“...Şu anda ne okumak istediğime karar veremiyorum. Fakat ilerde bir meslek için karar verirsem o bölümle alakalı çok çalışmak ve mesleğimde tanınan kişilerden olmak, insanlara güzellikler sunmak istiyorum...(ÖĞRN 8)”.

“...Öğrendiğim yeni şeyleri hayata geçirmeye çalışarak, sorgulama ve araştırma özelliğimi kaybetmemeye çalışacağım. Çevremde yenilik ve harikalar yaratmaya çalışacağım. İnsanların ve toplumların yanlışlarını düzelterip daha iyi hayat şartları sağlamaya çalışacağım...(ÖĞRN 10)”.

3.2.1.3. Birinci Alt Problemin Üçüncü Temasına İlişkin Bulgular

Birinci alt problemin üçüncü teması BİLSEM' de uygulanan faaliyetlere ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması olup, üstün yetenekli öğrencilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-5'te gösterilmiştir.

Şekil 5: BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğrenci ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “faaliyetler”, “seviyorum”, “sağlıyor” ve “beğeniyorum”

ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlara bakıldığında üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetleri sevdiği ve faaliyetlerin öğrencileri sıkmadan eğlendirdiği görülmektedir.

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri teması uygulanan faaliyetlerin olumlu yönleri, uygulanan faaliyetlerin olumsuz yönleri ve uygulanan faaliyetlerin geliştirilmesi için öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 10**’da sunulmuştur.

Tablo 10
BİLSEM’de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması	Uygulanan Faaliyetlerin Olumlu Yönleri	Faaliyetleri sevmesi	12
		Kalıcı öğrenmeyi desteklemesi	4
		Faaliyetler sırasında keyif alınması	4
		Faaliyetlerde kendisini rahat hissetmesi	2
		Öğretmenler ile ilişkileri geliştirmesi	2
		Az kişi ile olması	1
		Sorulara cevap bulunması	1
		Zorlayıcı olmasının geliştirmesi	1
	Öğrenci görüşünün alınması	1	
	Uygulanan Faaliyetlerin Olumsuz Yönleri	Etkinlikleri beğenmemesi	2
		Bazen sıkıcı olması	1
	Uygulanan Faaliyetlerin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	Çalışılacak konuları öğrencinin seçmesi	2
		Daha çok gözlem yapma şansı vermesi	2
		Geliştirilmesinin gerekli olması	1

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri temasının; uygulanan faaliyetlerin olumlu yönleri alt temasında faaliyetleri sevmesi (f=12), kalıcı öğrenmeyi desteklemesi

(f=4), faaliyetler sırasında keyif alınması (f=4); uygulanan faaliyetlerin olumsuz yönleri alt temasında etkinlikleri beğenmemesi (f=2), bazen sıkıcı olması (f=1) ve uygulanan faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik öneriler alt temasında çalışılacak konuları öğrencinin seçmesi (f=2), daha çok gözlem yapma şansı vermesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Ben beğeniyorum ve seviyorum. Mesela matematik formülü vermek yerine formülü bize bulduruyor hoca. Yani bizi zorluyor ve bu iyi bir şey...(ÖĞRN 4)”.

“...Bence güzel faaliyetlerdi. Yalnız konular olmasa daha iyi olurdu. Yani her birey istediği konuya göre çalışma yapsa daha iyi olurdu...(ÖĞRN 6)”.

“...Bence eğlenceli ve öğretici oluyor. Az kişi olduğumuz için öğretmenlerle daha iyi ilişkiler kurabiliyor, anlamadığımız şeyleri rahatlıkla onlara sorabiliyoruz...(ÖĞRN 8)”.

3.2.1.4. Birinci Alt Problemin Dördüncü Temasına İlişkin Bulgular

Birinci alt problemin dördüncü teması BİLSEM’de yaşanan problemlere ilişkin üstün yetenekli öğrenci düşünceleri teması olup, üstün yetenekli öğrencilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-6’da gösterilmiştir.

Şekil 6: BİLSEM’de Yaşanan Problemlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrenci Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de yaşanan problemlere ilişkin öğrenci ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “teneffüslerin”, “değişmesi” ve “öğretmen” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlara bakıldığında teneffüs aralarının kısa olması, öğretmenlerin çok sık değişmesi, fiziki alt yapının yetersiz olduğu görülmektedir.

BİLSEM’de yaşanan problemlere ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri teması mevcut durum, fiziki ve maddi yetersizlik ve BİLSEM’in geliştirilmesi için öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’lerde yaşanan problemlere ilişkin düşünceleri **Tablo 11**’de sunulmuştur.

Tablo 11
BİLSEM’lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması	Mevcut Durum	Öğretmenlerin çok sık değişmesi	8
		Ders aralarını çok kısa olması	6
		Uzun ders saatleri	3
		Derslerde alakasız konular işlenmesi	2
		Öğretmenlerin bazen derse geç girmesi	2
	Fiziki ve Maddi Yetersizlik	Fiziki olarak yetersiz olması	4
		Kantinin yetersiz olması	2
		Materyallerin yetersiz olması	1
		Maddi imkanların yetersiz olması	1
	BİLSEM’ in Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	Daha bağımsız bir kurum olması	2
		Faaliyetlerin kısıtlanmaması	1
		Öğrencinin istediği dersi alabilmesi	1
		MEB’ in BİLSEM’ lere daha çok ilgi göstermesi	1

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda BİLSEM’lerde yaşanan problemlere ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri temasının; mevcut durum alt temasında öğretmenlerin çok sık değişmesi (f=8), ders aralarını çok kısa olması (f=6), uzun ders saatleri (f=3); fiziki ve maddi yetersizlik alt temasında fiziki olarak yetersiz olması

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin öğrenci ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “BİLSEM”, “öğrenmeliyiz” ve “öğretmen” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlarla diğer ifadeleri de birleştirdiğimizde öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme olanaklarının artırılmasını, klasik ders saatlerinin azaltılıp eğlenceli verimli etkinliklerin artırılmasını istedikleri olduğu görülmektedir.

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri teması eğitim-öğretime ilişkin, fiziki alt yapıya ilişkin ve üstün yetenekli öğrencilere ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşünceleri **Tablo 12**'de sunulmuştur.

Tablo 12
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri
Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Düşünceleri Teması	Eğitim- Öğretime İlişkin	Yaparak yaşayarak öğrenme sağlanması	8
		Şimdiki halinin iyi olması	4
		Faaliyetlerin saatlerinin uzatılması	3
		Ders saatlerinin azaltılması	3
		Derslerin daha eğlenceli işlenmesi	3
		BİLSEM dışında da öğrenme yaşantısının olması	3
		Ders sonlarında değerlendirme yapılması	1
		Faaliyet sayısının artırılması	1
		Hafta sonu ders sayısı artırılmalı	1
		Konuya bağlı ders işlenmesi	1
	Öğretmenlerin kalıcı olması	1	
	BİLSEM için kitap basılması	1	
	Teneffüs sürelerinin uzatılması	1	
	Bazı çalışmaların homojen gruplarda yapılması	1	
	Grupların her sene değiştirilmemesi	1	
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	Materyal eksikliğinin tamamlanması	5
		Akıllı tahta olması	2
		BİLSEM'lerin okul olması	1
		Her sınıfa kitaplık olması	1

	Öğrencilerin daha özgür olması	7
Üstün Yetenekli Öğrencilere İlişkin	Ders seçme hakkının verilmesi	3
	Sanatsal çalışmaların bütün öğrencilere verilmesi	2
	Derslerin işleyişinde söz hakkının verilmesi	2
	Sınavlarda ek puan getirmesi	2

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda iyi bir BİLSEM modeline ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında yaparak yaşayarak öğrenme sağlaması (f=8), şimdiki halinin iyi olması (f=4), faaliyetlerin saatlerinin uzatılması (f=3), ders saatlerinin azaltılması (f=3), derslerin daha eğlenceli işlenmesi (f=3), BİLSEM dışında da öğrenme yaşantısının olması (f=3); fiziki alt yapıya ilişkin alt temasında materyal eksikliğinin tamamlanması (f=5), akıllı tahta olması (f=2), BİLSEM' lerin okul olması (f=1) ve üstün yetenekli öğrencilere ilişkin alt temasında öğrencilerin daha özgür olması (f=7), ders seçme hakkının verilmesi (f=3), sanatsal çalışmaların bütün öğrencilere verilmesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı üstün yetenekli öğrencilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Derslerde daha çok yaparak yaşayarak o konu hakkında bilgi edinirsek daha verimli öğrenmiş oluruz. Daha çok etkinlik, daha çok materyal ve deneyerek, test ederek konuları daha eğlenceli hale getirmeliyiz...(ÖĞRN 3)”

“...Genel yeteneği kazananlara da çok ayrıntılı olmasa da resim, müzik dersleri verilebilir. Öğrenciler en azından istedikleri bir dersi seçebilirler. Sınıflarda akıllı tahta olabilir. Her sınıfta küçük bir kitaplık olur ve o kitaplıkta dersle alakalı kitap ve dergiler olabilir...(ÖĞRN 8)”

“...Bence BİLSEM' de kazanılan bölümün yanı sıra az ders süresi de olsa resim ve müzik olmalı. Ayrıca görülen dersler dışında ya da görülen derslerin biri dışında öğrencinin kendi seçebileceği bir ders daha olmalı. Akıllı tahta olursa daha verimli olur...(ÖĞRN 9)”

3.2.2. İkinci Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Mezun üstün yeteneklilerin ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’de BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda araştırmanın ikinci alt problemine yönelik araştırmaya katılan beş mezun üstün yetenekliler ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan beş temanın kelime bulutlarına, her temanın alt temalarına ve ortaya çıkan görüşlerin frekanslarını gösteren tablolara yer verilmiştir. Son olarak da öğrencilerin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

3.2.2.1. İkinci Alt Problemin Birinci Temasına İlişkin Bulgular

İkinci alt problemin ilk teması BİLSEM’deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması olup, mezun üstün yeteneklilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-8**’de gösterilmiştir.

Şekil 8: BİLSEM’deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin mezunların ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrendik”, “deneyler”, “sayesinde”, “düşünüyorum” ve “söyleyebilirim” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu bulguları diğer ifadeler ile birleştirdiğimizde BİLSEM’de

öğrencilerin deneysel çalışmalar sayesinde yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulduğu görülmektedir.

BİLSEM' deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması; BİLSEM'in kazandırdığı becerilere ilişkin, uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin, sosyal becerilere katkısına ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 13**'te sunulmuştur.

Tablo 13
BİLSEM'deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM' deki Eğitimin Üstün Yeteneklilere Kazandırdıklarına İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması	BİLSEM'in Kazandırdığı Becerilere İlişkin	Proje hazırlama becerisi kazandırması	4
		Yeni fikirler edindirmesi	3
		Farklı açıdan bakabilme becerisi kazandırması	2
		Problem çözme becerisi kazandırması	1
	Uygulanan Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin	Yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunması	6
		Deneyler yaparak öğretmesi	4
		Yarışmalarla çalışmayı ödüllendirmesi	3
		Bazı konuları okuldan önce görme fırsatı sunması	2
	Sosyal Becerilere Katkısına İlişkin	Özgüveni geliştirmesi	4
		Yeni arkadaşlıklar edinme fırsatı sunması	2
		Benzer arkadaşlarla çalışmanın sosyal destek sağlaması	1
		Geleceğe dair ufuk açması	1
		Deneyim kazandırması	1
		Yardımlaşma duygusu kazandırması	1

Mezun üstün yeteneklilerin görüşleri doğrultusunda BİLSEM'deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri temasının; BİLSEM'in kazandırdığı becerilere ilişkin alt temasında proje hazırlama becerisi kazandırması (f=4), yeni fikirler edindirmesi (f=3) ve farklı açıdan bakabilme

becerisi kazandırması (f=2); uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin alt temasında yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunması (f=6), deneyler yaparak öğretmesi (f=4), yarışmalarla çalışmayı ödüllendirmesi (f=3) ve sosyal becerilere katkısına ilişkin alt temasında özgüveni geliştirmesi (f=4), yeni arkadaşlıklar edinme fırsatı sunması (f=2), benzer arkadaşlarla çalışmanın sosyal destek sağlaması öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM'deki eğitimin üstün yeteneklilere kazandırdıklarına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Küçük yaşta birçok sunum yaparak özgüvenimizin güçlendirdiğini, birbirimize sürekli destek olduğumuz için yardımlaşa duygumuzu kuvvetlendirdiğini ve proje tasarlarırken olayı her açıdan görmemizi sağladığını düşünüyorum...(MEZ ÖĞRN 2)”

“...Proje nedir, nasıl hazırlanır, hangi aşamalardan geçer gibi sorulara cevap verebilmemi sağladığı gibi kendime ait projeler oluşturmam da önümü açtı. Yaptığımız deneyler sayesinde bir çok o süreçte almakta olduğumuz okul öğretmeninden önce görerek mantığıyla, kendimiz de bizzat deneyimleyerek öğrenmiş olduk. Okulda çoğu şeyi teorik geçtiğimiz ve ekstra zaman ayıramadığımız düşünüldüğünde bu büyük bir kazanım...(MEZ ÖĞRN 3)”

“...Benim için okula destek olan bir kurum işlevi görmüş olsa da proje geliştirme ve yönetme gibi yetenekler kattığını, fikir üretme yeteneğimi de geliştirdiğini söyleyebilirim...(MEZ ÖĞRN 4)”

3.2.2.2.İkinci Alt Problemin İkinci Temasına İlişkin Bulgular

İkinci alt problemin ikinci teması BİLSEM'den mezun olduktan sonra ne yaptıklarına ve yapmak istediklerine ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması olup, mezun üstün yeteneklilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-9**'da gösterilmiştir.

Şekil 9: BİLSEM’den Mezun Olduktan Sonra Ne Yaptıklarına ve Yapmak İstediklerine İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’den mezun olduktan sonraki yaşamlarında yapmak istediklerine ilişkin mezunların ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “okuyorum” ve “istiyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre BİLSEM eğitim sürecinden geçen mezunların mühendislik, tıp gibi matematik ve fen ağırlıklı alanlarda üniversite eğitim süreçlerine devam ettikleri görülmektedir. Bu öğrencilerin bilimsel çalışmalara devam edip mesleğinde başarılı olmak istediği görülmektedir.

BİLSEM’den mezun olduktan sonra ne yaptıklarına ve yapmak istediklerine ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması; öğrenim hayatının devamına ilişkin, kariyer gelişimine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM’den mezun olduktan sonra ne yaptıklarına ve ne yapmak istediklerine ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 14**’te sunulmuştur.

Tablo 14
BİLSEM’den Mezun Olduktan Sonra Ne Yaptıklarına ve Yapmak İstediklerine İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’den Mezun Olduktan Sonra NeYaptıklarına ve Yapmak İstediklerine İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması		Tıp okuyor olması	2
	Öğrenim Hayatının Devamına İlişkin	Kimya mühendisliği okuyor olması	1
		İnşaat mühendisliği okuyor olması	1
		Üniversiteye hazırlanıyor olması	1
	Kariyer	İyi bir bilim insanı olmak istemesi	8

Gelişimine İlişkin	Mesleğinde en iyi olmak istemesi	8
	Öğrenmeye devam etmesi	2
	Araştırmaya devam etmesi	1
	DeneySEL çalışmalar yapmak istemesi	1

Üstün yetenekli öğrenci görüşleri doğrultusunda BİLSEM’den mezun olduktan sonra ne yaptıklarına ve ne yapmak istediklerine ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri temasının; öğrenim hayatının devamına ilişkin alt temasında tıp okuyor olması (f=2), Kimya mühendisliği okuyor olması (f=1), inşaat mühendisliği okuyor olması (f=1), üniversiteye hazırlanıyor olması (f=1) ve kariyer gelişimine ilişkin alt temasında iyi bir bilim insanı olmak istemesi (f=8), mesleğinde en iyi olmak istemesi (f=8), öğrenmeye devam etmesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM’den mezun olduktan sonra neler yaptıklarına ve neler yapmak istediklerine ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Tıp fakültesinde okuyorum. Mesleğimin en iyisi olmak istiyorum...(MEZ 1)”

“...Yeniden üniversite sınavına hazırlanıyorum. Öğrenmeye devam etmek istiyorum...(MEZ 2)”

“...Kimya mühendisliği okuyorum. DeneySEL çalışmalar yapmak ve iyi bir bilim insanı olmak istiyorum)...(MEZ 4)”

3.2.2.3.İkinci Alt Problemin Üçüncü Temasına İlişkin Bulgular

İkinci alt problemin üçüncü teması BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması olup, mezun üstün yeteneklilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-10**’da gösterilmiştir.

Şekil 10: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin mezun ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “zamanlar”, “geçirdim” ve “kendiniz” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlar ile diğer ifadeler gözden geçirildiğinde mezunların BİLSEM’de uygulanan faaliyetler süresince verimli ve keyifli zaman geçirdiği, her türlü süreçte öğrencinin kendisinin rol aldığı görülmektedir.

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması uygulanan faaliyetlerin öğrenciye katkılarına ilişkin ve uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 15**’te sunulmuştur.

Tablo 15
BİLSEM’de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de uygulanan Faaliyetlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması	Uygulanan Faaliyetlerin Öğrenciye Katkılarına İlişkin	Keyif vermesi	15
		Öğretici olması	7
		Gözlem fırsatı sunması	3
		Verimli faaliyetlerin olması	1
		Öğrenciye değerlendirme fırsatı vermesi	1
	Uygulanan	Öğrencinin etken olması	6

Öğretim Yöntemlerine İlişkin	Öğrenmeyi heveslendirmesi	4
	Öğrenciyi kısıtlamaması	2
	Öğrenci odaklı olması	2

Mezun üstün yeteneklilerin görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri temasının; uygulanan faaliyetlerin öğrenciye katkılarına ilişkin alt temasında keyif vermesi (f=15), öğretici olması (f=7), gözlem fırsatı sunması (f=3) ve uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin alt temasında öğrencinin etken olması (f=6), öğrenmeyi heveslendirmesi (f=4) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Genelde öğrenci odaklı olması ve her aşamasında öğrencinin etkin rol oynaması, başka faaliyetlerde de öğrenciyi heveslendiriyor...(MEZ 1)”

“...Ben BİLSEM hayatım boyunca ağırlıklı olarak fen dersleri üzerinde yoğunlaştım ve iyi ki de öyle olmuş. Çünkü görerek, yaparak öğrenen bir insanım ve derslerde de hiç kısıtlanmadım. Bu BİLSEM’ in en sevdiğim yönüydü. Size aktif olma şansı veriyorlar. Kendiniz yapıyorsunuz, kendiniz gözlemliyorsunuz, kendiniz değerlendiriyorsunuz ve bu sayede gerçekten öğreniyorsunuz...(MEZ 3)”

3.2.2.4.İkinci Alt Problemin Dördüncü Temasına İlişkin Bulgular

İkinci alt problemin dördüncü teması BİLSEM' de yaşanan problemlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması olup, mezun üstün yeteneklilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-11’de gösterilmiştir.

öğrencilere
uygulamaya
sınırlanmışın
çakışma mentalite
yetenek hocalardan yönetimsel
sıradanlıklara
olmaması değişimsizlikler
işlemesi bilsem' olduğunu
gereken beklemesi müfredat
öğrencinin, anlamadığı
bulunamadığı katılım
vermeyi, dersleri
düşünüyor
zamanlarda geçemedi
kajabalıklaşan
zorlaştıran projeler öğrencilerin
varıştılmadı
yoğunluğu
öğretmenlerin

Şekil 11: BİLSEM’de Yaşanan Problemlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de yaşanan problemlere ilişkin öğrenci ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda öne çıkacak düzeyde üzerinde çok sık durulan ifadelerin olmadığı, sadece “katılım” ifadesinin biraz öne çıktığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak öğrencilerin BİLSEM eğitim sürecinde uygulamalara, derslere, çalışmalara gerektiği gibi katılımının sağlanamadığı görülmektedir.

BİLSEM’de yaşanan problemlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması mevcut durumdan kaynaklanan problemlere ilişkin, fiziki ve materyal yetersizlikten kaynaklanan problemlere ilişkin ve öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında mezun üstün yeteneklilerin BİLSEM’lerde yaşanan problemlere ilişkin düşünceleri **Tablo 16**’da sunulmuştur.

Tablo 16
BİLSEM’lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’lerde Yaşanan Problemlere İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması	Mevcut Durumdan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Öğretmenlerin çok sık değişmesi	3
		Yönetimsel sorunların olması	2
		Öğrencilerin ilgisinin çekilememesi	2
		Uygulamanın idealdekini yansıtmaması	1
		Yeteneklere önem verilmemesi	1
	Fiziki ve Materyal Yetersizlikten Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Kalabalık sınıflar	1
		Materyallerin yetersiz olması	1
	Öğrenciden Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Öğrencinin devamlılık göstermemesi	2
		Okuldan dolayı öğrencinin yoğun olması	1
		Öğrencinin önem vermemesi	1
		Öğrencinin beklentisinin okul ile aynı olması	1

Mezun üstün yeteneklilerin görüşleri doğrultusunda BİLSEM’lerde yaşanan problemlere ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri temasının; mevcut durumdan kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında öğretmenlerin çok sık değişmesi (f=4), yönetimsel sorunların olması (f=2), öğrencilerin ilgisinin çekilememesi (f=2); fiziki ve maddi yetersizlikten kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında kalabalık sınıflar (f=1), materyallerin yetersiz olması (f=1) ve öğrenciden kaynaklanan

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin mezun üstün yeteneklilerin düşünceleri teması BİLSEM öğretmenlerine ilişkin, kurgulayanlara öneriler ve üstün yetenekli öğrencilere öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında mezun üstün yeteneklilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşünceleri **Tablo 17**'de sunulmuştur.

Tablo 17
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)	
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Mezun Üstün Yeteneklilerin Düşünceleri Teması	BİLSEM Öğretmenlerine İlişkin	Motive edici olması	8	
		Yeni projelere öncülük etmesi	3	
		Öğrencilere özel olduğunu hissettirmesi	1	
		Müfredata uyması	1	
			Faaliyetleri eğlenceli hale getirmesi	1
	Kurgulayanlara BİLSEM İçin Öneriler	Sınav odaklı olmaması	3	
		BİLSEM'lerin cazibe merkezine dönüştürülmesi	3	
		Okul yoğunluğunun azaltılıp BİLSEM zamanının arttırılması	3	
		Sanatsal faaliyetlerin arttırılması	2	
		Bilimsel faaliyetlerin arttırılması	1	
		Öğrenciye göre program yapılması	1	
		Okulla uyumlu program olması	1	
		Materyal eksiklerinin giderilmesi	1	
			Öğretmen devamlılığının sağlanması	1
	Üstün Yetenekli Öğrencilere Öneriler	Faaliyetlerde etkin ve tam katılım gösterilmesi	7	
		Devamlılık göstermesi	2	
		Öğrencinin faydacı bakış açısını değiştirmesi	1	
		Öğrencinin istekli olması	1	

Mezun üstün yeteneklilerin görüşleri doğrultusunda iyi bir BİLSEM modeline ilişkin mezun üstün yetenekli öğrencilerin düşünceleri temasının; BİLSEM öğretmenlerine ilişkin alt temasında motive edici olması (f=8), yeni projelere öncülük etmesi (f=3); kurgulayanlara öneriler alt temasında sınav odaklı olmaması (f=3), BİLSEM'lerin cazibe merkezine dönüştürülmesi (f=3), okul yoğunluğunun azaltılıp BİLSEM zamanının arttırılması (f=3) ve üstün yetenekli öğrencilere öneriler alt temasında ders seçme hakkının verilmesi (f=3) ve üstün yetenekli öğrencilere öneriler alt temasında

faaliyetlerde etkin ve tam katılım gösterilmesi (f=7), devamlılık göstermesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı mezun üstün yeteneklilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Yapılan etkinlik, araştırma, projelere etkin katılım gösterilmesi BİLSEM sürecini çok daha etkili kılar. Okul ve BİLSEM yoğunluğu öğrenciyi zorlamayacak şekilde ayarlanarak öğrencilerin etkinliklere daha fazla katılması sağlanmalıdır...(MEZ 1)”

“...Tam katılım. Yeterli araç ve gereçten bahsetmek gerekir belki ama en önemli şeyin katılımın artırılması olduğunu düşünüyorum. Şahsen benimde bazen okul yoğunluğu ve program sıkışıklığı nedeni ile katılmadığım zamanlar oldu. Düzenli bir şekilde acelesiz, kafada ‘dersleri nasıl yetiştiririm’ sıkıntısı olmasa BİLSEM sürecinin çok daha verimli olacağını düşünüyorum...(MEZ 3)”

“...Öğrencilere okul hayatı ve önlerindeki sınavlara yönelikten ziyade daha çok bir bilim insanı, bir sanatçıya etkinlik ve uygulamalar yapılmalı. Öğrenci BİLSEM’e gelirken ‘mezun olunca diploma işe yarayacakmış’ veya ‘yarın matematik sınavı var, hoca çalıştırır.’ gibi faydacı bir bakış açısı ile gelmemeli ve buna yönelik bir ortam oluşturulmalı. BİLSEM gerçekten de bilim ve sanatın merkezi olmalı...(MEZ 4)”

3.2.3. Üçüncü Alt Probleme ve Temalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Üstün yetenekli çocuğu olan velilerin ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye' de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik araştırmaya katılan on iki üstün yetenekli öğrenci velisi ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan altı temanın kelime bulutlarına, her temanın alt temalarına ve ortaya çıkan görüşlerin frekanslarını gösteren tablolara yer verilmiştir. Son olarak da öğrencilerin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 18**'de sunulmuştur.

Tablo 18
Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Veli Farkındalık Düzeyi Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Veli Farkındalık Düzeyi Teması	Zihinsel Özelliklere İlişkin	Çok soru sorması	5
		Güçlü görsel hafızası	3
		Sayıları erken tanınması	3
		Kendi kendine okuma yazma öğrenmesi	3
		Erken konuşması	2
		Kavramları ve olayları çabuk algılaması	2
		Renkleri erken tanınması	1
		Zeka düzeyinin yaşına göre yüksek olması	1
		Yön bulma becerisine sahip olması	1
		Sosyal Özelliklere İlişkin	Olaylara farklı bakabilmesi
	Sözel olarak kendini yaşıtlarına göre daha iyi ifade etmesi		4
	Özgüveninin iyi olması		2
	Kişisel Özelliklere İlişkin	Çok meraklı olması	6
		Olaylara farklı bakabilmesi	6
		Çok soru sorması	4
		Zor tatmin edilmesi	3
		Analitik düşünebilmesi	2
		Yaşına göre soyut düşünebilmesi	2
		Araştırma becerisine sahip olması	2
		Deneyler yapmak istemesi	2
Mantıklı konuşabilmesi		1	

Veli görüşleri velilerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin veli farkındalık düzeyleri temasının; zihinsel özelliklere ilişkin alt temasında çok soru sorması (f=5), sayıları erken tanınması (f=3), güçlü görsel hafızası (f=3); sosyal özelliklere ilişkin alt temasında olaylara farklı bakabilmesi (f=6), sözel olarak kendini yaşıtlarına göre daha iyi ifade etmesi (f=4) ve kişisel özelliklere ilişkin alt temasında çok meraklı olması (f=6), olaylara farklı bakabilmesi (f=6), çok soru sorması (f=4) ve zor tatmin edilmesi (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda üstün yetenekli öğrencileri tanımaya ilişkin veli

farkındalık düzeyleri teması ilgili bazı veli görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“..Çocuğum küçük yaşta sayıları ve renkleri algılamasında farklılık hissettim. Öz güvenli ve kendini ifade edebilmesi emsallerinden daha fazla olduğunu gördüm...(VELİ 1)”.

“...Evet düşündüm. Kendi kendine okuma yazma öğrenmesi böyle düşünmeme neden oldu... (VELİ 3)”.

“...çocuğumuz dördüncü sınıfta BİLSEM' e hak kazandı. Biz sınava girmeden önce BİLSEM ve üstün yeteneklilerle ilgili bilgi sahibi değildik. Çok meraklı zeki bir çocuğu ama üstün yetenekli olduğunu düşünmemiştik...(VELİ 6)”.

3.2.3.2.Üçüncü Alt Problemin İkinci Temasına İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problemin ikinci teması BİLSEM’de üstün yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin veli farkındalık düzeyleri teması olup, velilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-14’te gösterilmiştir.

Şekil 14: BİLSEM’de Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’ de yaşanan problemlere ilişkin veli ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “BİLSEM”, “kızımın”, “problemi”, “öğretmen”, “kadrosu”, “kişilerden” ve “öğretmen” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM ve okul süreçlerinin çocukları

yorduğu, öğretmen kadrosunun devamlı değiştiği, öğretmenlerin de çocuklar gibi seçilerek psikolojisi uygun, alanının uzmanı kişilerden öğretmen kadrosunun tamamlanması gerektiği görölmektedir.

Velilerin BİLSEM' de üstün yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeyleri teması; öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin, BİLSEM'in mevcut durumundan kaynaklanan problemlere ilişkin ve tam zamanlı gidilen okuldan kaynaklanan problemlere ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında velilerin BİLSEM'lerde üstün yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin veli farkındalık düzeyi teması ile ilgili görüşleri **Tablo 19**'da sunulmuştur.

Tablo 19
BİLSEM'lerde Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Veli Farkındalık Düzeyi Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM'lerde Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Veli Farkındalık Düzeyleri Teması	Öğrenciden Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Yorgun olması	4
		Arkadaş edinmekte zorlanması	3
		Okuldaki eğitimi ciddiye almaması	2
		Okula gitmek istememesi	1
	BİLSEM' in Mevcut Durumundan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Kadro lu öğretmen sayısının az olması	6
		Öğretmenleri sık değişmesi	5
		Öğretmenlerin çocuklar gibi seçilmemesi	3
		BİLSEM' in gelecek ile ilgili avantaj sağlamaması	3
		Yaşanan Bir Problemin olmaması	1
		Bilgi öğretme amaçlı olması	1
	Tam Zamanlı Gidilen Okuldan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Okulun çocuğu yorması	7
		Dinlenecek zamanın olmaması	2

Veli görüşleri doğrultusunda BİLSEM'lerde üstün yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin veli farkındalık düzeyi temasının; öğrenci ile ilgili problemlere ilişkin düşünceleri alt temasında yorgun olması (f=4), arkadaş edinmekte zorlanması (f=3), okuldaki eğitimi ciddiye almaması (f=2); BİLSEM' in mevcut durumundan

kaynaklanan problemlere ilişkin düşünceler alt temasında kadrolu öğretmen sayısının az olması (f=6), öğretmenleri sık değişmesi (f=5), öğretmenlerin çocuklar gibi seçilmemesi (f=3), BİLSEM' in gelecek ile ilgili avantaj sağlamaması (f=3) ve tam zamanlı gidilen okuldan kaynaklanan problemlere ilişkin düşünceler alt temasında okulun çocuğu yorması (f=7), dinlenecek zamanın olmaması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı velilerin BİLSEM'lerde üstün yetenekli öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeylerine ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...üçüncü sınıftan itibaren kızım BİLSEM' e gitmektedir. Birkaç yıla kadar öğretmenleri görevlendirme oluyordu. Her sene de öğretmen kadrosu değişiyordu. Seçme öğrencileri alıp bu şekilde olması düşündürücü. Bu öğrencilerin gelecekleri ile ilgili hiçbir artısının olup olmayacağı da belli değil. Sonuçta normal okullara giderken kaç sene bu okula gitti...(VELİ 5)”

“...Sekizinci sınıfta okuyan kızımın en temel problemi zaman. Hem okul hem BİLSEM için yeterli zamanı yok...(VELİ 7)”

“...Sürekli değişen öğretmen kadrosu, bireysel olmayan eğitimler nedeni ile zaman kaybı, çocuklarımız seçilmiş üstün yeteneğe sahip iken eğitim kadrosunun normal kişilerden olması, akademik seviyedeki kişilerden eğitim alınmaması, bu okulların sonunda çocuklarımıza nasıl bir katkısının olacağını belirsizliği...(VELİ 10)”

3.2.3.3.Üçüncü Alt Problemin Üçüncü Temasına İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problemin üçüncü teması BİLSEM' de uygulanan faaliyetlere ilişkin veli düşünceleri teması olup, velilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-15'te gösterilmiştir.

Şekil 15: BİLSEM'de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin veli ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “BİLSEM”, “öğretmenler”, “faaliyetler”, “faydalı” ve “düşünüyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlar ile diğer ifadeler gözden geçirildiğinde velilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlerin öğrencilere çok çeşitli alanlarda faydalı ve verimli olduğu, öğretmenlerin bu faaliyetleri tam olarak uygulayabilecek donanımda olması gerektiği görülmektedir.

Velilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri mevcut durumun olumlu yönleri, olumsuz yönleri ve geliştirilmesi için öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin veli düşüncesi teması ile ilgili görüşleri **Tablo 20**’de sunulmuştur.

Tablo 20
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Veli Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Veli Düşünceleri Teması	Olumlu Yönleri	Çocuğu mutlu hissettirmesi	5
		Yetenekleri keşfetmesini sağlaması	5
		Farklı düşünme becerisi kazandırması	2
		İlgi duyduğu alanları desteklemesi	2
		Analitik düşünme becerisi kazandırması	1
		Bilgiyi çok yönlü kullanma becerisi kazandırması	1
		Zamanla daha iyiye gitmesi	1
	Olumsuz Yönleri	Yeteneğe göre eğitim verilmemesi	3
		Etkinliklere uygun öğretmenlerin yetersiz olması	2
		Fiziki yapının amacına uygun olmaması	2
		Farklı bakış açısı kazandırmaması	1
		Amacına uygun faaliyetlerin olmaması	1
	Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	Faaliyetlerin daha katılımcı uygulanması	3
		Faaliyetlerin yenilikçi olması	3
BİLSEM’ in velilere daha çok bilgilendirmede bulunması		2	

Veli görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin veli düşüncesi temasının; olumlu yönleri alt temasında çocuğu mutlu hissettirmesi (f=5), yetenekleri keşfetmesini sağlaması (f=5); olumsuz yönleri alt temasında yeteneğe göre eğitim

Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin veli ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “çocukların”, “öğretmen”, “gerektiğini”, “yetenekli” ve “düşünüyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlar ile diğer ifadeler gözden geçirildiğinde velilerin BİLSEM’e yetenekli ve tecrübeli, alanında uzman öğretmenlerin seçilmesi, üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin daha sağlıklı işlemesi için BİLSEM’in okul olması ve bu eğitimin çocuklara sınavlarda artışının olması gerektiği görülmektedir.

Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin veli düşünceleri teması; eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin öneriler, BİLSEM’e ilişkin öneriler ve öğretmenlere ilişkin öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında velilerin Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin veli düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 21**’de sunulmuştur.

Tablo 21
Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Veli Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Veli Düşünceleri Teması	Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Öneriler	Normal eğitim içinde üstün yetenekli eğitimi yapılması	6
		Yaparak yaşayarak öğrenme sağlaması	5
		Ezberci eğitim olmaması	3
		Merakı arttırıcı eğitim verilmesi	1
		Belirlenmiş saatlerde proje çalışması yapılması	1
	BİLSEM’e İlişkin Öneriler	BİLSEM’ in okul olması	13
		Sınavlarda bir artışının olması	11
		BİLSEM’ lerin imkanlarının arttırılması	10
		Çocuklara özel olduklarını hissettirmesi	7
		BİLSEM ’lerin sayısının arttırılması	5
		Yetenek ya da nota göre sınıflandırma olmaması	4
		BİLSEM politikalarının daha belirgin olması	4
		BİLSEM’ deki sürelerin arttırılması	3
	Öğretmenlere İlişkin Öneriler	Tecrübeli ve uzman öğretmenlerin seçilmesi	7
		Psikolojisi düzgün öğretmenlerin seçilmesi	4
		Üniversiteden akademisyen görevlendirilmesi	3
		Öğretmenlerin iş yükünün azaltılması	3

Veli görüşleri doğrultusunda Türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin veli düşünceleri temasının; eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin öneriler alt temasında normal eğitim içinde üstün yetenekli eğitimi yapılması (f=6), yaparak yaşayarak öğrenme sağlanması (f=5), ezberci eğitim olmaması (f=3); BİLSEM'e ilişkin öneriler alt temasında BİLSEM'in okul olması (f=13), sınavlarda bir artışının olması (f=11), BİLSEM'lerin imkanlarının artırılması (f=10), sınavlarda bir artışının olması (f=2) ve öğretmenlere ilişkin öneriler alt temasında tecrübeli ve uzman öğretmenlerin seçilmesi (f=7), psikolojisi düzgün öğretmenlerin seçilmesi (f=4), üniversiteden akademisyen görevlendirilmesi (f=3) ve öğretmenlerin iş yüklerinin azaltılması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı velilerin Türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

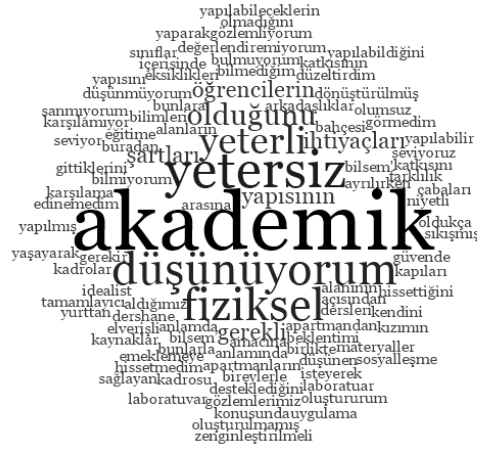
“...Ek ders olarak verilmesi yerine kendi eğitimlerine yansıtılmasının daha çok katkı sağlayacağını düşünüyorum. Dezavantajlı gruplara verilen önem kadar üstün yetenekli çocuklara da önem verilmesi ve daha fazla desteklenmesinin gerektiğini düşünüyorum...(VELİ 2)”

“...Tek beklentimiz çocukların öğrenme merakını canlı tutmaları. Öğrenmekten keyif almayı bilmeliler. O zaman zaten çocuklar kendilerini geliştirirler. Ben çocuğumun bazı derslere keyifle gittiğini, bazı derslerde sıkıldığını gözlemliyorum. Burada eğitimcinin yaklaşımının önemli olduğunu düşünüyorum...(VELİ 6)”

“...Bu konuda net fikrim yok. Karma eğitimden yanayım. Çocukların yetenek ya da not ortalamasına göre sınıflandırmayı uygun bulmuyorum. Ancak mevcut yeteneklerinin ortaya çıkarılıp doğru yönlendirilmeleri gerekiyor. Karma eğitimde belirli saatlerde farklı projelerde çalışmalarının uygun olacağını düşünüyorum...(VELİ 12)”

3.2.3.5.Üçüncü Alt Problemin Beşinci Temasına İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problemin beşinci teması BİLSEM'in fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin veli düşünceleri teması olup, velilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-17**'de gösterilmiştir.

Şekil 17: BİLSEM’in Fiziksel Alt Yapısının ve Yeterliliklerinin Üstün Yeteneklilerin Akademik ve Sosyal İhtiyaçlarına Cevap Vermesine İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’in fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin veli ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “akademik”, “fiziksel”, “yetersiz” ve “düşünüyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bunlar ile diğer ifadeler gözden geçirildiğinde velilerin BİLSEM’in fiziki alt yapısının yetersiz olduğu ve akademik olarak çocuklara yetersiz kaldığı görülmektedir.

Velilerin BİLSEM’in fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin düşünceleri teması; mevcut durumun üstün yeteneklilere olumlu katkılarına ilişkin, mevcut durumun üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin ve mevcut durumun geliştirilmesine yönelik öneriler olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında velilerin BİLSEM’ in fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 22**’de sunulmuştur.

Tablo 22
BİLSEM'in Fiziksel Alt Yapısının ve Yeterliliklerinin Üstün Yeteneklilerin Akademik ve Sosyal İhtiyaçlarına Cevap Vermesine İlişkin Veli Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM'in Fiziksel Alt Yapısının ve Yeterliliklerinin Üstün Yeteneklilerin Akademik ve Sosyal İhtiyaçlarına Cevap Vermesine İlişkin Veli Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Üstün Yeteneklilere Olumlu Katkılarına İlişkin	Arkadaşlık ilişkilerinin düzelmesi	4
		Çocuğun BİLSEM' e severek gitmesi	3
		Çocukların özgüvenini desteklemesi	3
		Sosyal ortamın yeterli olması	1
		Çocukların kendisini mutlu hissetmesini sağlaması	1
		Fiziki şartların uygun olmaması	15
		Binanın yetersiz olması	4
		Alt yapının yetersiz olması	3
		Kaynakların yetersiz olması	2
		Laboratuvar eksiklerinin olması	2
		Konser salonunun olmaması	1
		Bahçesinin olmaması	1
		Ortak alanların yetersiz olması	1
		Sınıfların uygun olmaması	1
		Daha büyük bir binanın olması	3
		Çocukları daha özgür olmasını desteklemesi	3
		BİLSEM' lerin daha eğlenceli hale getirilmesi	2
		İllerde birden fazla BİLSEM olması	1
		Velilere daha çok bilgilendirme yapılması	1
		Öğretmenlerin üniversiteden seçilmesi	1
	Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlayacak materyallerin sağlanması	1	

Veli görüşleri doğrultusunda BİLSEM'in fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin veli düşünceleri temasının; mevcut durumun üstün yeteneklilere olumlu katkılarına ilişkin alt temasında arkadaşlık ilişkilerinin düzelmesi (f=4), çocuğun BİLSEM' e severek gitmesi (f=3), çocukların özgüvenini desteklemesi (f=3); mevcut durumun üstün yetenekliler eğitime uygunluğuna ilişkin alt temasında fiziki şartların uygun olmaması (f=15), Bina'nın yetersiz olması (f=4), alt yapının yetersiz olması (f=3), kaynakların yetersiz olması (f=2), laboratuvar eksiklerinin olması ve mevcut durumun geliştirilmesine yönelik

öneriler alt temasında daha büyük bir binanın olması (f=3), çocukları daha özgür olmasını desteklemesi (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı velilerin BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının ve yeterliliklerinin üstün yeteneklilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Çok yeterli bulmuyorum. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan materyaller zenginleştirilmeli, öğretmenler üniversiteden seçilmelidir. Akademik olarak sınıfının bir seviye üstünde eğitim verilen BİLSEM’lerde sosyal etkinlikler sınırlı...(VELİ 4)”.

“...Fiziksel alt yapısının yeterli olduğunu sanmıyorum. İdealist öğretmenlerin çabaları ile emeklemeye çalışıyor. Akademik ve sosyal ihtiyaçları karşılama konusunda yeterli değil. Dershane gibi tamamlayıcı eğitim kurumu gibi çalıştığını düşünüyorum...(VELİ 7)”.

“...Fiziksel alt yapısı uygun değil. Apartmandan dönüştürülmüş bir bina ancak idarecilerin çabaları ile idare ediliyor. Akademik ve sosyal olarak da yeterli değil. Öğrencilerin isteyerek gittiklerini düşünmüyorum...(VELİ 9)”.

3.2.3.6.Üçüncü Alt Problemin Altıncı Temasına İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problemin altıncı teması İyi bir BİSEM modeline ilişkin veli düşünceleri teması olup, velilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-18’de gösterilmiştir.

Şekil 18: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Veli Düşünceleri Kelime Bulutu

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin veli ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “çocukların”, “sağlardım”, “yetenekli” ve “gerekli” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadelerin etrafında oluşan ifade bulutuna baktığımızda çocukların lehine (sınıf geçme, sınavlarda ek puan, burs, BİLSEM sürecinde daha fazla söz hakkı gibi...) olacak düzenlemelerin yapılması gerektiği, en yetenekli öğretmenlerin seçilerek haklarının düzeltilmesi ve kalıcılığının sağlanmasının gerekli olduğu görülmektedir.

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin veli düşünceleri teması; eğitim-öğretime ilişkin, fiziki alt yapıya ilişkin, üstün yeteneklilere ilişkin ve BİLSEM’de çalışacak öğretmenlere ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin veli düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 23**’te sunulmuştur.

Tablo 23
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Veli Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Veli Düşünceleri Teması	Eğitim- Öğretime İlişkin	Öğretmenlerin devamlılığının sağlanması	8
		BİLSEM' lerin kademeye göre ayrılması	4
		Akademisyenlerden kadro kurulması	4
		Üniversitelerle işbirliği yapılması	3
		Sosyal projelere önem verilmesi	2
		Müfredatın bir bölümünün yaz dönemine yayılması	1
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	BİLSEM' in imkanlarının artırılması	3
		Fiziki eksiklerinin tamamlanması	3
		BİLSEM' lerin okul yapılması	2
	Üstün Yeteneklilere İlişkin	Çocuklara rehberlik hizmetlerinin verilmesi	6
		Çocuklara burs verilmesi	4
		Sınavlarda ek puan verilmesi	4
		Çocuklara öğretmen seçme hakkı tanınması	3
		Çocuklara sınıf seçme hakkının tanınması	2
		Programın belirlenmesinde çocuğa söz hakkı verilmesi	1
		Çocukları seçecek öğretmenlere eğitimler verilmesi	1
BİLSEM' de Çalışacak Öğretmenlere	En iyi öğretmenlerin seçilmesi	6	
	Sınav ve mülakat ile öğretmen seçilmesi	5	

İlişkin	Öğretmenin iş yükünün azaltılması	5
	Öğretmenlerin maaşlarının arttırılması	4
	Farklı bakış açısına sahip idareci seçilmesi	2

Veli görüşleri doğrultusunda iyi bir BİSEM modeline ilişkin veli düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında, öğretmenlerin devamlılığının sağlanması (f=8), BİSEM'lerin kademeye göre ayrılması (f=4); fiziki alt yapıya ilişkin düşünceler alt temasında BİSEM' in imkanlarının arttırılması (f=3), fiziki eksiklerinin tamamlanması (f=3); üstün yeteneklilere ilişkin alt temasında çocuklara rehberlik hizmetlerinin verilmesi (f=6), çocuklara burs verilmesi (f=4), sınavlarda ek puan verilmesi (f=4) ve BİSEM' de çalışacak öğretmenlere ilişkin alt temasında en iyi öğretmenlerin seçilmesi (f=6), sınav ve mülakat ile öğretmen seçilmesi (f=5), öğretmenin iş yükünün azaltılması (f=5) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı velilerin iyi bir BİSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Ben yönetici olsam bu okullara giden çocukları motive edici ödüller verirdim. Bu ödül seçme sınavlarda ek puan olabilir veya başka motive edici puanlar olabilir...(VELİ 5)”

“...İlk, orta ve lise eğitimini tamamen ayrı, yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmiş bir sistemi kurmaya çalışırdım. Mesela müzik konusunda yetenekli bir öğrenciye kimya, biyoloji dersi vermek bana anlamsız geliyor...(VELİ 7)”

“...Öğretmen seçimine çok dikkat ederdim. Ders seçimlerinde çocuklara daha fazla serbestlik tanırdım. Çocuklara öğretmen ve sınıf seçme hakkı tanırdım. Öğretmenlerden asli görevi dışında hiçbir talepte bulunmazdım. Oyun ve yaratıcı etkinliklerle donatılmış bir eğitim modeli uygulardım. Öğretmenin sadece şunu düşünmesini isterdim 'bu çocuklar nasıl daha mutlu ve istekli bir öğrenme sürecine dahil edilebilir'...(VELİ 11)”

“...Öncelikle rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi oluşturup çocuklarla eğitimler kadar vakit geçirmelerini sağlardım. Mutlaka güvenlik görevlisi bulundururdum...(VELİ 12)”

diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların ayırıcı özellikleri olarak; bu çocukların özel alanlarda yetenekli olduğu, yaratıcı ve lider oldukları, güçlü bir hafızalarının olması, genel olarak başarılı oldukları görölmektedir.

Öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri teması zihinsel özelliklere ilişkin, sosyal özelliklere ilişkin ve kişisel özelliklere ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 24**'te sunulmuştur.

Tablo 24
Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyleri Teması	Zihinsel Özelliklere İlişkin	Olgu ve kavramları çabuk kavrama	7
		Farklı fikirler ve alternatifler üretme becerisine sahip olma	7
		Çok soru sorma	4
		Meraklı olması	4
		Zeka düzeyinin yaşına göre yüksek olması	3
		Kelime dağarcıklarının zengin olması	3
		Uzun süreli hafızaya sahip olma	2
		Akademik başarıya sahip olması	2
		Bağımsız çalışabilme becerisine sahip olması	2
		Motivasyonlarının üst düzeyde olması	1
	Dikkat sürelerinin uzun olması	1	
	Ayrıntılara önem vermesi	1	
	Zor görevleri tamamlaması	1	
	Zihinden işlem yapma becerisine sahip olması	1	
	Sosyal Özelliklere İlişkin	Yaratıcı olması	6
		Azimli olması	5
		Mizah yeteneğine sahip olması	4
		Sözel iletişim becerilerine sahip olması	3
		Liderlik özelliklerini taşıyor olması	3
		İlgi alanlarının zengin olması	1
Akran ilişkilerinde uyum sorunu yaşamaması		1	
Estetik duygusuna sahip olması		1	

	Özel yetenek alanlarında bariz iyi olması	8
	Yaratıcı olması	6
	Azimli olması	5
	Mizah yeteneğine sahip olması	4
	Çok soru sorma	4
	Meraklı olması	4
Kişisel Özelliklere İlişkin	Yüksek hayal gücüne sahip olması	3
	Akıl yürütme becerisine sahip olması	3
	Keşfetme becerisine sahip olması	2
	Araştırma becerisine sahip olması	2
	Aşırı hareketli veya aşırı durgun olması	2
	Değişime kolay uyum sağlaması	1
	Değişime uyum sağlamada zorlanması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri temasının; zihinsel özelliklere ilişkin alt temasında olgu ve kavramları çabuk kavrama (f=7) farklı fikirler ve alternatifler üretme becerisine sahip olma (f=7), çok soru sorma (f=7); sosyal özelliklere ilişkin alt temasında yaratıcılık becerisine sahip olması (f=6), azimli olması (f=5), mizah yeteneğine sahip olması (f=4); kişisel özelliklere ilişkin alt temasında özel yetenek alanlarında bariz iyi olması (f=8), yaratıcı olması (f=6), azimli olması (f=5) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanıma ile farkındalık düzeyleri ile ilgili görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“..Çok fazla soru soran, merak eden, farklı çözüm yolları bulabilen, yaratıcı, aynı zamanda liderlik özelliğine sahip çocuklar üstün yetenekli olabilir. Bu tip çocuklar yanı zamanda çabuk kavrar, kelime hazineleri ve ilgi alanları çok zengindir. Gelişim yaşlarının çok ilerisindedirler. Kendilerini iyi ifade ederler. Bağımsız bireysel çalışmaya yatkındırlar. Yaşlılarından daha ileride oldukları için arkadaşlarıyla iyi anlaşamayabilirler. Kimileri için asosyal diyebiliriz... (ÖĞRT 5)”

“...Üstün yetenekli çocuk yaşlılarına göre üstün bir zeka ve anlayış kapasitesine sahip, hassas, duyarlı, ayrıntıcı, özgün eserler üreten, meraklı, olağanüstü hafızaya sahip, şaka yapma ve şakadan anlama yeteneği olan, olaylar ve nesnelere arasında anlamlı

ilişkiler kurabilen, hayal gücü yüksek, hayal ettiklerini iki ve üç boyutlu çalışmalara rahatlıkla aktarabilen, üstün bir dil gelişimi, kelime hazinesinin yanı sıra iletişim becerilerine sahip bireyler olarak fark ederim. Sanatsal çalışmalarını izlemekten ve üretmekten haz alıp kendine özgü eserler ortaya koymalarını ve bunu zevkle, coşkuyla icra etmeleri olarak sıralayabilirim...(ÖĞRT 4) ”.

“...Çabuk öğrenirler, sözcük hazineleri gelişmiştir. Çeşitli alanlarda özel yeteneğe sahiptirler, motivasyonları yüksek olur. Sorgular ve sorarlar. Meraklıdır, yaratıcı ve üretici düşünürler.Liderlik özellikleri taşırlar. (ÖĞRT 10) ”.

“Sayılarla çok rahat zihinden işlemler yaparlar. Olgu ve kavramları çok hızlı kavrayıp örneklerler. Dikkat süresi normalden uzun olur. Resim, müzik vb. özel yetenek alanlarında bariz iyi olur...(ÖĞRT 8) ”.

3.2.4.2.Dördüncü Alt Problemin İkinci Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin ikinci teması öğretmenlerin BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-20**’de gösterilmiştir.

Şekil 20: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’e öğretmen seçimine ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “olmalıdır”, “gerekir”, “öğretmenler”, “yaratıcı”, “kendini” ve

“yeterli” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’e kendini geliştiren, mesleki anlamda yeterli olan ve yaratıcı öğretmenlerin seçilmesi gerektiği görülmektedir.

Öğretmenlerin BİLSEM’e öğretmen seçimi teması ile ilgili düşünceleri önerilen öğretmen seçim kriterlerine ilişkin ve öğretmen seçiminde mevcut duruma ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili öğretmen düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 25**’te sunulmuştur.

Tablo 25
BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması	Önerilen Öğretmen Seçim Kriterlerine İlişkin	Alanlarında en iyi öğretmenlerin seçilmesi	11
		İdealist öğretmenlere yer verilmesi	9
		Öğretmenlerin kariyer sahibi olması	8
		Alanında tecrübeli olması	7
		Sosyal iletişim becerilerine sahip olması	6
		Proje tabanlı çalışacak öğretmenlere yer verilmesi	5
		Gönüllülük esasına dayalı olması	4
		Uzun vadede çalışacak kişilerin seçilmesi	1
		Öğretmen seçiminde öğretmenlik becerilerini ölçen uygulamalara yer verilmesi	1
		Öğretmenlerin mesleki ve alan yeterliliklerine dayalı sınav yapılması	1
	Öğretmen seçiminde mevcut kriterlerin yeterli olması	4	
	Öğretmen Seçiminde Mevcut Duruma İlişkin	Öğretmenlere yönelik planlı hizmetiçi eğitimler düzenlenmesi	3
		Seçilen öğretmenlere lisansüstü eğitim imkanı sağlanması	1
		Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde üniversitelerden destek alınması	1
Süreç içerisinde öğretmenin mesleki gelişimine imkan verilmesi		1	

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili öğretmen düşünceleri temasının; önerilen öğretmen seçim kriterlerine ilişkin alt temasında alanlarında en iyi öğretmenlerin seçilmesi (f=11), idealist öğretmenlere yer verilmesi (f=9), öğretmenlerin kariyer sahibi olması (f=8) ve öğretmen seçiminde mevcut duruma ilişkin alt temasında öğretmen seçiminde mevcut kriterlerin yeterli olması (f=4), öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmesi (f=3), seçilen öğretmenlere

lisansüstü eğitim imkanı sağlanması (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM'e öğretmen seçimi ile ilgili düşünceler teması ilgili görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

"..Bence mülakat ve Ek-2 puanlama sisteminin yanı sıra bir sınıf ortamı oluşturulabilir ve bazı konular verilebilir, örnek bir ders anlatımı istenebilir.Yaratıcı ve üretici özelliği olmayan standart anlatım yapan öğretmenlerin elenmesi...(ÖĞRT 9)".

"...mülakat ile seçilmiş öğretmenlerin gelişimlerinin seminerler, çalıştaylar ile desteklenmesi gerekir. Üniversitelerle protokoller yapılarak lisansüstü eğitim imkanı verilmeli (ÖĞRT 5)".

"...mevcut kriterler öğretmen seçiminin uygun olduğunu düşünüyorum...(ÖĞRT 4)".

"Alanlarındaki en iyi öğretmenleri seçme açısından yeterli ama öğretmenlerin süreçle birlikte donanımlarının artırılması için yenilikleri, uygulamaları takip edebilmeleri için planlı hizmet içi eğitim faaliyetlerine yer verilmesi gerekir...(ÖĞRT 10)".

3.2.4.3.Dördüncü Alt Problemin Üçüncü Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin üçüncü teması öğretmenlerin, BİLSEM'de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-21**'de gösterilmiştir.

Şekil 21: BİLSEM'de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “olmalıdır”, “gerekir”, “kendini” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM öğretmenlerinin yaratıcı olması, mesleki olarak kendini geliştirmeye istekli olması, yeniliklere açık ve bilimsel gelişimi takip ediyor olması gerektiği görülmektedir.

Öğretmenlerin, BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşünceler kişisel özelliklere ilişkin, sosyal özelliklere ilişkin, mesleki özelliklere ilişkin ve akademik özelliklere ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşünceler teması ile ilgili görüşleri **Tablo 26**’da sunulmuştur.

Tablo 26
BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özelliklere İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Öğretmen Düşünceleri Teması	Kişisel Özelliklere İlişkin	Yaratıcı olması	8
		Çocukları sevmesi	7
		Araştırmacı olması	6
		Mesleğini sevmesi	5
		Sıra dışı fikirlere sahip olması	3
	Sosyal Özelliklere İlişkin	Yeniliklere açık olması	7
		İletişim becerilerini etkili kullanabilmesi	5
		İdealist olması	3
		Grup çalışması yapma özelliğinin olması	2
		Çalışkan olması	1
	Mesleki Özelliklere İlişkin	Mesleki olarak kendini geliştirmeye istekli olması	8
		Alanında uzman olması	6
		Teknolojiyi mesleğinde kullanıyor olması	5
		Bilgiyi çocukların seviyesine göre verebiliyor olması	3
		Drama eğitimine sahip olması	1
Proje tabanlı çalışma yeterliliğine sahip olması	1		

	Mesleğinin gerekliliklerini biliyor olması	1
	Enstrüman çalabiliyor olması	1
Akademik Özelliklere İlişkin	Bilimsel gelişimi takip etmesi	8
	Akademik kariyerinin olması	4
	Üstün yetenekliler ile ilgili eğitim almış olması	3

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili öğretmen düşünceleri temasının; kişisel özelliklere ilişkin alt temasında öğretmenlerin yaratıcı olması (f=8), çocukları sevmesi (f=7), araştırmacı olması (f=6); sosyal özelliklere ilişkin alt temasında öğretmenlerin yeniliklere açık olması (f=7), iletişim becerilerini etkili kullanabilmesi (f=5), idealist olması (f=3); mesleki özelliklere ilişkin alt temasında öğretmenlerin mesleki olarak kendini geliştirmeye istekli olması (f=8), alanında uzman olması (f=6), teknolojiyi mesleğinde kullanıyor olması (f=5), bilgiyi çocukların seviyesine göre verebiliyor olması (f=3) ve akademik özelliklere ilişkin alt temasında öğretmenlerin bilimsel gelişimi takip etmesi (f=8), akademik kariyerinin olması (f=4) ve üstün yetenekliler ile ilgili eğitim almış olması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Öncelikle enerjik ve idealist olmalı, gündemi ve branşının gelişimini takip etmeli, teknolojiyi atkip edip temel seviye kodlama bilmeli ve Office programları, video ve fotoğraf düzenleme programlarını temel seviye bilmeli...(ÖĞRT 3)”

“...Yeniliğe ve öğrenmeye açık olmalıdır. Öğrenciler ile sağlıklı ilişkiler kurabilmek için muhakkak drama eğitimi almış olmalıdır. Eğitimde yenilikçi yaklaşımlara hakim olmalı ve sıra dışı düşünceli, yaratıcılık özelliğine sahip olması gerekir...(ÖĞRT 5)”

“...araştırmacı ruhuna sahip olması gerekir. Alanında başarılı olması ve kendini sürekli geliştirerek akademik olarak ilerlemekte olması gerekir. Öğrenciler ile diyalogu iyi olmalıdır...(ÖĞRT 6)”

Tablo 27
BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Olumlu Yönlerine İlişkin	Mesleki doyum sağlaması	14
		Üstün yeteneklilerle çalışılması	6
		Çocukları öğrenmeye motive olmuş olması	5
		Öğretmeni yenilemesi	3
		Araştırma ve öğrenme yaparak uzmanlaşmaya fırsat vermesi	3
		Olumsuz yönünün olmaması	2
		Derslerin keyifli geçmesi	2
		Az öğrenci ile çalışma fırsatı vermesi	2
		Öğrencilerin verileni alması	2
		Derinlemesine ve disiplinler arası çalışılabilmesi	2
	Müfredatın iyi olması	1	
	Zaman sorununun olmaması	1	
	Velilerin ilgili olması	1	
	Aile ortamının olması	1	
	Olumsuz Yönlerine İlişkin	Mesai saatlerinin düzensiz olması	10
		Hafta sonu ders olması	7
		Öğrencilerin devamlılık göstermemesi	3
		Tam gün çalışılmıyor olması	1
		Çok zaman ve emek gerektirmesi	1
		Özel yaşantıdan fedakarlık gerektirmesi	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de çalışmaya ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; olumlu yönlerine ilişkin alt temasında mesleki doyum sağlaması (f=14), üstün yeteneklilerle çalışılması (f=6), çocukları öğrenmeye motive olmuş olması (f=5), öğretmeni yenilemesi (f=3), araştırma ve öğrenme yaparak uzmanlaşmaya fırsat vermesi (f=3); olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında mesai saatlerinin düzensiz olması (f=10), hafta sonu ders olması (f=6) ve öğrencinin devamlılık göstermemesi (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’de çalışmaya ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Tanılanmış üstün yetenekliler ile çalışmak kendi adıma çok keyifli. Başladığımız çalışmayı geliştirmek için fazlasıyla zamana sahibiz. Bir alanda ya da konuda

uzmanlaşma şansı tanıyor. Olumsuz olarak ise akşam ve hafta sonu çalışma saatleri...(ÖĞRT 5)”.
“...Olumlu yönler; motive olmuş ve başarı odaklı bir ortam. Olumsuz yönleri; akşam ve hafta sonu çalışma saatleri, tam gün olmaması...(ÖĞRT 7)”.
“...Araştırma ve öğrenmeye ara vermeden yenilenmeye devam etmek zorunda olmak beni geliştirdiği için olumlu buluyorum...(ÖĞRT 10)”.
3.2.4.5.Dördüncü Alt Problemin Beşinci Temasına İlişkin Bulgular
Dördüncü alt problemin beşinci teması öğretmenlerin, BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-23’te gösterilmiştir.

Şekil 23: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrencilerin”, “müfredat”, “ihtiyaçlarını”, “karşılıyor” ve “ingilizce” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşıladığı ancak, İngilizce öğretiminin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Öğretmenlerin, BİLSEM programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmen düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 28**'de sunulmuştur.

Tablo 28
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Olumlu Yönlerine İlişkin	İhtiyacı karşılaması	7
		Yaratıcılığı destekleyen unsularının olması	3
		Okulu desteklemesi	1
		Proje çalışmalarına yer vermesi	1
		Öğrencilerin seçim yapmasına fırsat vermesi	1
		Özgün faaliyetlere fırsat vermesi	1
		Bireysel farklılıklara göre ayarlanabilmesi	1
		Esnek olması	1
	Mevcut Durumun Olumsuz Yönlerine İlişkin	Geliştirilmesinin gerekli olması	5
		Sadece uygulamaya dönük olması	3
		Psikolojik gelişimi destekleyici unsurların olmaması	1
		Öğrencilere göre basit olması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; olumlu yönlerine ilişkin alt temasında ihtiyacı karşılaması (f=7), yaratıcılığı destekleyen unsularının olması (f=3), okulu desteklemesi (f=1); olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında geliştirilmesinin gerekli olması (f=5), sadece uygulamaya dönük olması (f=3) ve psikolojik gelişimi destekleyici unsurların olmaması (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Yetersiz...(ÖĞRT 2)”.

“...Çerçeve plan yeterli olmasa da gerekli görüldüğünde öğretmen güncel konuları da ekleyebilmektedir. Esnek olması programın bir ayrıcalığı...(ÖĞRT 3)”.

“...İhtiyaçlarını karşıladığını düşünüyorum. Sadece teorik anlamda bilgi alacakları etkinlikleri çoğaltmalıyız. Sadece uygulamaya yoğunlaşmamalıyız...(ÖĞRT 5)”.

3.2.4.6.Dördüncü Alt Problemin Altıncı Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin altıncı teması öğretmenlerin, BİLSEM’ de üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-24**’te gösterilmiştir.

Şekil 24: BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’ de üstün yeteneklilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “zorunda”, “BİLSEM”, “beklentilerinin”, “kalıyorlar”, “gözlemliyorum” ve “yapması” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilerin, kendilerine yüklenen yüksek beklentileri karşılamak zorunda kalmaları BİLSEM ile ilgili yanlış algılar geliştirmelerine ve başarısızlık kaygısı yaşadıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin BİLSEM’de üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeyleri; öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin, BİLSEM’in mevcut durumundan kaynaklanan problemlere ilişkin ve tam zamanlı gidilen okuldan

kaynaklanan problemlere ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’de yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin öğretmen farkındalık düzeyi teması ile ilgili görüşleri **Tablo 29**’da sunulmuştur.

Tablo 29
BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyi Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Öğretmen Farkındalık Düzeyi Teması	Öğrenciden Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Başarısızlık kaygılarının olması	9
		BİLSEM' e ilişkin yanlış algılarının olması	6
		Çocukların mükemmeliyetçi olması	5
		Özgüven eksikliklerinin olması	1
	BİLSEM' in Mevcut Durumundan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Ders saatlerinin uymaması	2
		Beslenme olanaklarının olmaması	2
		Çalışmaların detaycı ve zorlayıcı olması	1
		Beklentileri karşılayamaması	1
		Programın yoğun olması	1
		Binanın yetersiz olması	1
		İdealist olmayan öğretmenlerin olması	1
		İşini sevmeyen öğretmenlerin olması	1
		Çocukların seçme hakkının olmaması	1
		Kadrolu öğretmenlerin az olması	1
		Tam Zamanlı Gidilen Okuldan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Ders yoğunluğunun çok olması
Başarı anlamında yüksek beklentinin baskı kurması	3		
Okul ödevlerinin yetiştirilememesi	1		
Çocukların okula gelmek istememesi	1		

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin öğretmen farkındalık düzeyleri temasının; öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında başarısızlık kaygılarının olması (f=9), BİLSEM’e ilişkin yanlış algılarının olması (f=6), çocukların mükemmeliyetçi olması (f=5); BİLSEM’in mevcut durumundan kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında ders saatlerinin uymaması (f=2), beslenme olanaklarının olmaması (f=2), çalışmaların detaycı ve zorlayıcı olması (f=1); tam zamanlı gidilen okuldan kaynaklanan problemlere

ilişkin alt temasında ders yoğunluğunun çok olması (f=4), başarı anlamında yüksek beklentinin baskı kurması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’de öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeyleri ile ilgili düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Örgün eğitimden zaman ayıramama. Buldukları kurumu bir merkez olarak değil bir kurs olarak görme...(ÖĞRT 2)”.

“...Gördüğüm kadarıyla çok yoğun olmaları. Beklentilerinin dersane-kurs mantığı olması ama bunu bulamamak...(ÖĞRT 3)”.

“...Bina yetersizliği önemli bir sorun. İdealist olmayan ve işini sevmeyen öğretmenlerin olması, ailelerin BİLSEM’ e gelen çocuklarından beklentilerinin çok yüksek olması...(ÖĞRT 7)”.

3.2.4.7.Dördüncü Alt Problemin Yedinci Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin yedinci teması öğretmenlerin, BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-25**’te gösterilmiştir.

Şekil 25: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “bireysel”, “etkinlikler”, “uygulanan”, “eğitimi”, “öğrencilerin” ve “düşünüyorum” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri

kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilere uygulanan etkinliklerin, bireysel gelişimi destekleyen ve öğrencilerin eğitimi açısından yeterli faaliyetler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmen düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 30**’da sunulmuştur.

Tablo 30
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Olumlu Yönlerine İlişkin	Faaliyetlerin yeterli olması	5
		Faaliyetlerin yaratıcı olması	3
		Bireysel çalışmaya uygun olması	3
		Faaliyetlerin üst düzeyde olması	1
		Faaliyetlerin anlaşılır olması	1
		Grupla çalışmaya uygun olması	1
		Yeteneklerin ortaya çıkarılmasını desteklemesi	1
		Konuların disiplinler arası işlenmemesi	2
	Mevcut Durumun Olumsuz Yönlerine İlişkin	Çok yönlü düşünme becerisine hitap etmemesi	2
		Faaliyetlerin öğretmenlerin yeterliliğine uymaması	2
		Öğrenciye göre planlanmaması	1
		Öğrenci düzeyine göre hazırlanmamış olması	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin alt temasında faaliyetlerin yeterli olması (f=5), faaliyetlerin yaratıcı olması (f=3), bireysel çalışmaya uygun olması (f=3) ve mevcut durumun olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında konuların disiplinler arası işlenmemesi (f=2), çok yönlü düşünme becerisine hitap etmemesi (f=2) ve faaliyetlerin öğretmenlerin yeterliliğine uymaması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...uygulanan etkinlikler üstün yetenekli öğrencilerin yeteneğini geliştiren, problemlere farklı yollardan da gidilebileceğini gösteren, bireysel ya da grupla çalışmaya yatkın olup olmadığını ortaya çıkaran etkinliklerdir ve öğrencilere olumlu anlamda katkı sağlamaktadır...(ÖĞRT 5)”.

“...Etkinlik kitaplarımızın oluşturulmasından beri tüm Türkiye' de belli bir standardın sağlandığını düşünüyorum. Eğer yeterince BYF-ÖYG alanında eğitim alırlarsa, proje alanına geldiklerinde zaten BİLSEM'li olmanın avantajlarını sona kadar yaşayacaklardır...(ÖĞRT 7)”.

“...Bence kesinlikle konular disiplinler arası modelde işlenmeli. Aynı konu aynı anda üç farklı branş öğretmeni tarafından anlatılmalı. Böylece çok yönlü düşünme becerileri geliştirilebilir...(ÖĞRT 9)”.

3.2.4.8.Dördüncü Alt Problemin Sekizinci Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin sekizinci teması öğretmenlerin, Türkiye' de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-26'** da gösterilmiştir.

Şekil 26: Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Kelime Bulutu

Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “projeler”, “politika”, “yetenekli”, “olmalıdır”, “eğitimi”, “gerekir” ve “BİLSEM” ifadelerinin en sık geçen

ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilerin kazanılması politikası çerçevesinde tanılmasının her yerde ve ücretsiz yapılması, proje tabanlı çalışmaların niteliğinin ve niceliğinin artırılması gerektiği görülmektedir.

Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen düşünceleri teması; tanılamaya ilişkin, eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin, BİLSEM’lere ilişkin ve örgün eğitim-öğretim kurumlarına ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 31**’de sunulmuştur.

Tablo 31
Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminde Uygulanacak Politikalara İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Tanılamaya İlişkin	BİLSEM amaçlı tanılamalarının her yerde yapılması	3
		BİLSEM sınavlarının ücretsiz olması	3
		Tanılamada kullanılacak ölçütlerin değiştirilmesi	2
		Tanılamaların yeterli olması	1
	Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin	Verilen eğitimin niteliğinin artırılması	7
		Üstün yetenekliler eğitiminin kapsamının genişletilmesi	3
		Verilen eğitimin bilimsel gelişmeler ile uyumlu olması	2
		Keşfetmeye odaklı eğitim verilmesi	1
		Doğa ile iç içe eğitim verilmesi	1
		Disiplinler arası çalışma yapılabilen faaliyetlerin olması	1
	BİLSEM’lere İlişkin	BİLSEM uygulamalarının aynen devam etmesi	6
		Akademisyenlerden destek alınması	5
		BİLSEM ile okulun uyumunun sağlanması	3
		BİLSEM’ in eksiklerinin giderilmesi	2
	Örgün Eğitim-Öğretim Kurumlarına İlişkin	Üstün yetenek eğitimlerinin ilkökulda başlatılması	4
		Yasal düzenlemelerin güncellenmesi	3
Okullarda uygulanabilir çalışmaların olması		2	
Okullardaki öğretmenlere hizmet içi eğitim yapılması		1	
Okullardaki çalışmalarda ülke koşullarının dikkate alınması		1	

Öğretmen görüşleri doğrultusunda Türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; tanılamaya ilişkin düşünceleri alt temasında BİLSEM amaçlı tanılamalarının her yerde yapılması (f=3), BİLSEM sınavlarının ücretsiz olması (f=3), tanılamada kullanılacak ölçütlerin değiştirilmesi (f=2); eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin düşünceler alt temasında verilen eğitimin niteliğinin artırılması (f=7), üstün yetenekliler eğitiminin kapsamının genişletilmesi (f=3), verilen eğitimin bilimsel gelişmeler ile uyumlu olması (f=2); BİLSEM'lere ilişkin düşünceler alt temasında BİLSEM uygulamalarının aynen devam etmesi (f=6), akademisyenlerden destek alınması (f=5), BİLSEM ile okulun uyumunun sağlanması (f=3) ve örgün eğitim-öğretim kurumlarına ilişkin düşünceler alt temasında üstün yetenek eğitimlerinin ilkokulda başlatılması (f=4), yasal düzenlemelerin güncellenmesi (f=3), okullarda uygulanabilir çalışmaların olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin Türkiye' de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Bununla ilgili bir yasa olduğunu biliyorum. Suna KAN, İdil BİRET, Gülsün ONAY gibi sanatçılar yetiştiren bu yasanın tekrar elden geçirilerek aktif olarak kullanılması gerektiğini düşünüyorum...(ÖĞRT 2)”

“...Son yıllarda BİLSEM’lerde revizyona gidildi ve birçok problem çözüldü. Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması ve eğitim süreçleri sağlıklı şekilde planlandı ve bu süreç işlemektedir. Var olan devlet politikasını destekliyorum. Belli aralıklarla akademisyenlerle ortak projeler üzerinde çalışılmalıdır...(ÖĞRT 5)”

“...Türkiye genelinde tüm öğrencilerin BİLSEM’lerdeki eğitimi alma hakkı olabilir. Bundan dolayı herkes tanınmalıdır. Fiziki alt yapı en üst düzeyde olmalı, öğretmenler sürekli sürece bağlı hizmet içi eğitimlere alınmalıdır...(ÖĞRT 10)”

3.2.4.9.Dördüncü Alt Problemin Dokuzuncu Temasına İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin dokuzuncu teması öğretmenlerin, BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin düşünceleri teması olup, öğretmenlerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-27**'de gösterilmiştir.

Tablo 32
BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Mevcut Durumun Uygunluğuna İlişkin	Fiziksel alt yapının yetersiz olması	17
		BİLSEM’lerin aynı tip bina olmamasının kurumsallığı engellemesi	2
		Bir sıkıntı yok	1
		Teknik öğretmenlerin olmaması	1
	Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	Tam donanımlı atölyelerin olması	15
		Eksiksiz materyal olması	9
		Akıllı tahta ve web ulaşımının olması	4
		Geniş atölye ve laboratuvarların olması	3
		Resim atölyeleri olması	2
		Sosyal etkinlik alanlarının olması	1
		Tiyatro, toplantı salonlarının olması	1
		Sergi salonlarının olması	1
		Kütüphanenin olması	1
		Bilgisayar laboratuvarının olması	1
		BİLSEM’lerin okul olması	1
		Eğitim-öğretim başlamadan ihtiyaçların giderilmesi	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; mevcut durumun uygunluğuna ilişkin alt temasında fiziksel alt yapının yetersiz olması (f=17), BİLSEM’lerin aynı tip bina olmamasının kurumsallığı engellemesi (f=2) ve geliştirilmesine yönelik öneriler alt temasında tam donanımlı atölyelerin olması (f=15), eksiksiz materyal olması (f=9), akıllı tahta ve web ulaşımının olması (f=4), geniş atölye ve laboratuvarların olması (f=3) ve resim atölyeleri olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Bilim ve sanatın merkezi olarak anılan bu kurumlar tam donanımlı hale getirilmelidir. Yok yok olmalıdır. Bilim ve sanatın gerekleri neler ise; öğrenci ve öğretmenin aradığı bilgi, materyal veya sosyal etkinlik alanları, uygulama alanları,

modeline ilişkin öğretmen düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 33**'te sunulmuştur.

Tablo 33
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Öğretmen Düşünceleri Teması	Eğitim-Öğretime İlişkin	Disiplinler arası etkileşimin olacağı eğitimin olması	7
		BİLSEM'lerin tam gün eğitim-öğretim yapması	7
		Yapılandırıcı eğitim anlayışının olması	4
		BİLSEM ve okulların etkileşim halinde olması	2
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	Eksiksiz materyallerin olması	5
		Oyun alanlarının olması	4
		Fiziki şartların tamamlanması	2
	Uygulanan Programlara İlişkin	Yeteneği ortaya çıkarıcı ve geliştirici müfredatın olması	7
		Bireysel farklılıklara göre program yapılması	4
	Öğrencilere İlişkin	Öğrencilere yönelik yönlendirme çalışmalarının olması	4
		Öğrencinin söz hakkının olması	3
		Proje çalışmalarında öğrencilere yarışmalar düzenlenmesi	2
		Az öğrencili grupların olması	1
		Her yaş grubunun tanınmaya katılabilmesi	1

Öğretmen görüşleri doğrultusunda İyi bir BİLSEM modeline ilişkin öğretmen düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında, disiplinler arası etkileşimin olacağı eğitimin olması (f=7), BİLSEM'lerin tam gün eğitim-öğretim yapması (f=7), yapılandırıcı eğitim anlayışının olması (f=4); fiziki alt yapıya ilişkin düşünceler alt temasında eksiksiz materyallerin olması (f=5), oyun alanlarının olması (f=4); uygulanan programlara ilişkin düşünceler alt temasında yeteneği ortaya çıkarıcı ve geliştirici müfredatın olması (f=7), bireysel farklılıklara göre program yapılması (f=4) ve öğrencilere ilişkin alt temasında öğrencilere yönelik yönlendirme çalışmalarının olması (f=4), öğrencinin söz hakkının olması (f=3), az öğrencili grupların olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı öğretmenlerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

Üstün yeteneklileri tanımaya ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “performans”, “gösterirler”, “meraklı”, “yapabilen”, “yetenekli” ve “duygusal” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde yöneticilerin üstün yetenekli çocukların ayırıcı özellikleri olarak; bu çocukların çalışırken üst düzey performans gösterebilmeleri, meraklı olmaları, özel alanlarda yetenekli olduğu ve duygusal gelişimlerinin farklı oldukları görülmektedir.

Yöneticilerin üstün yetenekli çocukları tanıma ile farkındalık düzeyleri teması zihinsel özelliklerine ilişkin ve sosyal özelliklerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 34**'te sunulmuştur.

Tablo 34
Üstün Yetenekli Çocukları Tanımaya İlişkin Yönetici Farkındalık Düzeyleri
Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
Üstün Yetenekli Çocukları Tanıma İlişkin Yönetici Farkındalık Düzeyleri Teması	Zihinsel Özelliklerine İlişkin	Yüksek performans göstermesi	4
		Meraklı olması	2
		Olgu ve kavramları çabuk kavraması	1
		Farklı düşünebilmesi	1
		İyi gözlem yapabilmesi	1
		Bireysel olarak çalışabilmesi	1
		İlginç sorular sorması	1
		Araştırma becerisine sahip olması	1
	Dikkatinin iyi olması	1	
	Sosyal Özelliklerine İlişkin	Sosyal olarak uyum sorunu yaşamaması	4
		Farklı duygusal gelişimin olması	4
		Özgüveninin iyi olması	3
		Okulunda sıkılması	3
		Meraklı olması	2
Hazır cevap olması		2	
Yeni ortama çabuk uyum sağlaması	2		

Yönetici görüşleri doğrultusunda yöneticilerin üstün yetenekli çocukları tanımaya ilişkin farkındalık düzeyleri temasının; zihinsel özelliklerine ilişkin alt temasında yüksek performans göstermesi (f=4), meraklı olması (f=2) ve sosyal özelliklerine ilişkin alt temasında sosyal olarak uyum sorunu yaşaması (f=4), farklı duygusal gelişimin olması (f=4), özgüveninin iyi olması (f=3); okulunda sıkılması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin üstün yetenekli çocukları tanıma ile farkındalık düzeyleri ile ilgili görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Farklı düşünen ve iyi gözlem yapabilen, dikkatli, hazır cevap, yeteneği doğrultusunda araştırma yapabilen kişilerdir. Farklı alanlarda üstün yetenekli özellikler gösterebilir.... (YÖN 5)”

“...Akranlarına göre üstün performans gösterebilirler. Duygusal alanda farklılık gösterirler. Meraklı ve sosyal açıdan biraz yetersiz bireylerdir.... (YÖN 3)”

“...Üstün yetenekli öğrencilerin yeni bir çevreye uyumu hızlı olur. Bireysel çalışma yapmaları gruba göre daha verimlidir. Yüksek performans gösterirler. Sosyal ilişkileri sınırlıdır.... (YÖN 4)”

3.2.5.2.Beşinci Alt Problemin İkinci Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin ikinci teması yöneticilerin BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-30**'da gösterilmiştir.

Şekil 30: BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’e öğretmen seçimine ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “çalışkan”, “gerekir”, “öğretmen”, “özelliklerini”, “kriterlerin” ve “yeterli” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’e öğretmen seçimi kriterlerinin yeterli olduğu, üstün yeteneklilerin özelliklerini bilen, çalışkan ve mesleki anlamda yeterli olan öğretmenlerin seçilmesine devam edilmesi gerektiği görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’e öğretmen seçimi teması ile ilgili düşüncelerinin mevcut duruma ilişkin ve önerilen öğretmen seçim kriterlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili düşünceler teması ile ilgili görüşleri **Tablo 35**’te sunulmuştur.

Tablo 35
BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’e Öğretmen Seçimi İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması	Mevcut Duruma İlişkin	Kriterlerin yeterli olması	6
		Kriterlerin yetersiz olması	2
		Sadece mülakatın yetersiz olması	1
	Önerilen Öğretmen Seçim Kriterlerine İlişkin	Alanında uzman olması	8
		Üstün yeteneklilerin farkında olması	5
		Mesleki gelişimine ilgi vermesi	4
		Çalışkan öğretmenlerin seçilmesi	3
		İdealist ve fedakar olması	2
		Proje tabanlı çalışacak öğretmenlere yer verilmesi	1
		Gönüllülük esasına dayalı olması	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili yönetici düşünceleri temasının; mevcut duruma ilişkin alt temasında öğretmen seçiminde kriterlerin yeterli olması (f=6) ve önerilen öğretmen seçim kriterlerine ilişkin alt temasında alanında uzman olması (f=8), üstün yeteneklilerin farkında olması (f=5), mesleki gelişimine ilgi vermesi (f=4), çalışkan öğretmenlerin seçilmesi (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’e öğretmen seçimi ile ilgili düşünceler teması ilgili görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Öğretmenler maalesef sadece mülakat ile alınmış ve hiçbir kriter göz önüne alınmamış. Sadece tek başvuru yapan kişi bile hiçbir elemeye tabi tutulmadan alınmış. Bu durum BİLSEM’lerin kalitesini düşürmektedir...(YÖN 2)”.

“...BİLSEM’lere öğretmen alımında ölçüt olarak ek formda öğretmenin akademik ve proje yeterlilikleri yeterli iken, 2018’ de yapılan değişikliklerle resim ve müzik alanında da bazı kriterler eklenmiş ve daha yeterli olmuş...(YÖN 4)”.

3.2.5.3.Beşinci Alt Problemin Üçüncü Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin üçüncü teması yöneticilerin, BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-31’de gösterilmiştir.

Şekil 31: BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “alanında”, “gerekir”, “özelliklerini”, ve “gelişim” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM öğretmenlerinin alanında uzman olması, gelişim özelliklerini bilmesi ve araştırmacı olması gerektiği görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşünceler kişilik özelliklerine ilişkin, sosyal özelliklerine ilişkin ve mesleki

özelliklerine ilişkin olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili yönetici düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 36**’da sunulmuştur.

Tablo 36
BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’de Görevli Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle İlgili Yönetici Düşünceleri Teması	Kişilik Özelliklerine İlişkin	Araştırmacı olması	4
		İdealist ve fedakar olması	2
		Kendisi de öğrenmeye istekli olması	2
		Yetenekli olması	1
		Meraklı olması	1
		Sabırlı olması	1
	Sosyal Özelliklerine İlişkin	Araştırmacı olması	4
		Çalışkan olması	2
		İdealist ve fedakar olması	2
		İstekli olması	1
		Hayal gücünün yüksek olması	1
	Mesleki Özelliklerine İlişkin	Alanında uzman olması	8
		Araştırmacı olması	4
		Üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması	4
		İdealist ve fedakar olması	2
Gelişim psikolojisini bilmesi		2	
	Her kademedeki çocuklarla çalışabilmesi	1	

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili yönetici düşünceleri temasının; kişilik özelliklerine ilişkin alt temasında öğretmenlerin araştırmacı olması (f=4), idealist ve fedakar olması (f=2), kendisi öğrenmeye istekli (f=2); sosyal özelliklerine ilişkin alt teması araştırmacı olması (f=4), çalışkan olması (F=2), idealist ve fedakar olması (f=2) ve mesleki özelliklerine ilişkin alt temasında alanında uzman olması (f=8), araştırmacı olması (f=4) ve üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması (f=4) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’de görevli öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile ilgili düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Öğrenmeye yatkın ve araştıran olmalı. Öğretmen her şeyden önce öğrencilere rol model olacak şekilde donanımlı olması gerekmektedir...(YÖN 2)”.

“...BİLSEM öğretmeninin sahip olması gereken en önemli özellik gelişim psikolojisi bilmesidir. Zira BİLSEM’de her kademedeki öğrenci olmaktadır. Öğretmen ilköğretim, orta, lise öğrencisi ile muhatap olmaktadır ve gelişim özelliklerini iyi bilmelidir...(YÖN 4)”.

“...Mesleki yetkinlik şarttır. Kişisel özellikleri üstün yetenekli öğrencileri anlayacak şekilde olmalıdır...(YÖN 5)”.

3.2.5.4.Beşinci Alt Problemin Dördüncü Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin dördüncü teması yöneticilerin, BİLSEM’de çalışmaya ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-32**’de gösterilmiştir.

Şekil 32: BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de çalışmaya ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “düzensiz”, “çalışmak”, “yetenekli”, “mesleki” ve “saatleri” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’de üstün yeteneklilerle çalışmanın mesleki doyum sağladığı, mesai saatlerinin düzensiz olmasının çalışanları zorladığı görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’ de çalışmaya ilişkin düşünceleri olumlu yönlerine ilişkin ve olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’de çalışmaya ilişkin yönetici düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 37**’de sunulmuştur.

Tablo 37
BİLSEM’de Çalışmaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’ de Çalışmaya İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması	Olumlu Yönlerine İlişkin	Mesleki doyum sağlaması	7
		Üstün yeteneklilerle çalışmanın zevkli olması	2
		Üstün yeteneklilerle çalışmanın kişiyi geliştirmesi	1
	Olumsuz Yönlerine İlişkin	Hafta sonu ders olması	2
		Mesai saatlerinin düzensiz olması	2
		Öğrencilerin devamlılık göstermemesi	1
		Aileye zaman ayıramaması	1
		Maddi imkanın az olması	1
		Ulaşımın zor olması	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de çalışmaya ilişkin yönetici düşünceleri temasının; olumlu yönlerine ilişkin mesleki doyum sağlaması (f=7), üstün yeteneklilerle çalışmanın zevkli olması (f=2) ve olumsuz yönlerine ilişkin alt temasında mesai saatlerinin düzensiz olması (f=2), hafta sonu ders olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’de çalışmaya ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Üstün yetenekli öğrencilerle çalışmak zevkli ve heyecanlı olduğumu söyleyebilirim. Olumsuz olarak öğrencilerin okuldan sonra geldiği için ruhsal ve fiziksel olarak yorgun olması. Devamsızlığın çok olması. BİLSEM’in şehirde tek olması ulaşım sorununa sebep olması ve maddi imkansızlıklar diyebilirim...(YÖN 1)”

“...Üstün yetenekli ve aynı düzeyde çocuklarla çalışmak azmimizi arttırıyor. Olumsuz olarak üçlü eğitim diyebilirim. Sabah, akşam ve hafta sonu eğitimler var ve ailemize fazla zaman ayıramıyoruz...(YÖN 2)”

“...BİLSEM’de çalışmanın olumsuz yanı düzensiz çalışma saatleri ama üstün yeteneklilerle çalışmak mesleki doyum sağlıyor...(YÖN 4)”

3.2.5.5.Beşinci Alt Problemin Beşinci Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin beşinci teması yöneticilerin, BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-33**'te gösterilmiştir.

Şekil 33: BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yeteneklilerin İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM eğitim programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşılamasına ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “öğrencilerin”, “müfredat”, “yeterli” ve “öğretmenler” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM programının üstün yeteneklilerin ihtiyacını karşıladığı ancak, öğretmenlerin becerilerine odaklı olması ve genel olarak yetersiz kaldığı görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM programının yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşünceleri mevcut müfredatın olumlu yönlerine ilişkin ve mevcut programın olumsuz yönlerine ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM programının üstün yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin yönetici düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 38**'de sunulmuştur.

Tablo 38
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM Eğitim Programının Üstün Yetenekli Çocukların İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması	Mevcut	İhtiyacı karşılaması	4
	Programın Olumlu Yönlerine İlişkin	Eleştirel öğrenmeyi desteklemesi	3
		Analitik düşünmeyi desteklemesi	1
		Etkili olması	1
	Mevcut	Yetersiz olması	6
	Programın Olumsuz Yönlerine İlişkin	Müfredatta gereksiz yerlerin olması	1
		Öğretmene bağlı olması	1

Yöneticilerin görüşleri doğrultusunda BİLSEM programının üstün yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin yönetici düşünceleri temasının; mevcut programın olumlu yönlerine ilişkin alt temasında ihtiyacı karşılaması (f=4), eleştirel öğrenmeyi desteklemesi (f=3) ve mevcut programın olumsuz yönlerine ilişkin yetersiz olması (f=6) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM programının üstün yetenekli çocukların ihtiyacını karşılamasına ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Müfredat çocukların analitik düşünme, sorgulama, eleştirme gibi nitelikleri ön planda tutan etkinliklere ağırlık vermesi bakımından yeterli ve etkili...(YÖN 4)”

“...Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Özellikle de mesleki olarak yeterli ve merakı olan öğretmenler olunca...(YÖN 5)”

3.2.5.6.Beşinci Alt Problemin Altıncı Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin altıncı teması yöneticilerin, BİLSEM’ de üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-34**’te gösterilmiştir.

Şekil 34: BİLSEM’de Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de üstün yeteneklilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “beslenme”, “BİLSEM”, “beklentisi”, “kaygısı”, “öğrenci” ve “birlikte” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilerin, BİLSEM’e akşam saatlerinde de geldiği için yeterince beslenemediği, yeterli zaman ayıramadığı, kendilerine yüklenen yüksek beklentilerden dolayı başarısızlık kaygısı yaşadıkları görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeyleri; öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin ve tam zamanlı gidilen okuldan kaynaklanan problemlere ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin yönetici farkındalık düzeyleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 39**’da sunulmuştur.

Tablo 39
BİLSEM’lerde Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin
Yönetici Farkındalık Düzeyleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’lerde Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Yönetici Farkındalık Düzeyleri Teması		Okuldan sonra geldikleri için yorgun olunması	8
		Ulaşım sorunu yaşanması	3
		Beslenme sorunu yaşanması	3
	Öğrenciden Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Yeterli zamanlarının olmaması	3
		Başarısızlık kaygısı olması	2
		Çift sistemden dolayı motive olamamaları	1
		Sosyal baskı hissetmeleri	1
		Uyum sorunu yaşanması	1
		Devamsızlık yapılması	1
		Yeterli zaman kalmaması	3
	Tam Zamanlı Gidilen Okuldan Kaynaklanan Problemlere İlişkin	Başarı anlamında yüksek beklentinin baskı kurması	1
		Sınavların kaygı oluşturması	1
		Okul ve BİLSEM aynı anda motive edici olmaması	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları problemlere ilişkin yönetici farkındalık düzeyleri temasının; öğrenciden kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında okuldan sonra geldikleri için yorgun olunması (f=8), ulaşım sorunu yaşanması (f=3), beslenme sorunu yaşanması (f=3), yeterli zamanlarının olmaması (f=3) ve tam zamanlı gidilen okuldan kaynaklanan problemlere ilişkin alt temasında yeterli zaman kalmaması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’lerde öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ilişkin farkındalık düzeyleri ile ilgili düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...BİLSEM’e gelen öğrenci ilk yıl uyum sorunu yaşayabilmektedir. Bu süreç aşılmca ikinci yıl verimli geçmektedir. Ancak okuldan sonra BİLSEM’e gelmelerinden dolayı yorgun ve motivasyonları düşük olmaktadır. Ayrıca ortaokula geçince ders başarısı, veli beklentisi ve sınav kaygısı öğrenciyi zorlamakta ve öğrenci BİLSEM’e gelmeyi bırakmaktadır...(YÖN 2)”

“...Ulaşım, beslenme gibi problemlerin yanı sıra yeterli zaman ayıramama sıkıntısı olmaktadır. Yeterli zaman ayıramamaları hedeflere ulaşmayı zorlaştırmaktaydı...(YÖN 5)”.

3.2.5.7.Beşinci Alt Problemin Yedinci Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin yedinci teması yöneticilerin, BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-35**’te gösterilmiştir.

Şekil 35: BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “verimli”, “faaliyetler”, “yeterli” ve “etkinlikler” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde üstün yetenekli öğrencilere uygulanan faaliyetlerin yeterli olduğu görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve geliştirilmesine yönelik önerilere ilişkin olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 40**’ta sunulmuştur.

Tablo 40
BİLSEM’de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
BİLSEM’ de Uygulanan Faaliyetlere İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması		Faaliyetlerin uygun olması	8
	Mevcut Durumun Olumlu Yönlerine İlişkin	Amacına uygun olması	2
		Sık tekrar fırsatı vermesi	1
		Öğrencilere zevkli gelmesi	1
		Beklentilere cevap vermesi	1
	Geliştirilmesine Yönelik Önerilere İlişkin	BİLSEM’ in Okul olması daha etkili olur	1
		Faaliyetler için maddi imkanların arttırılması	1
		Öğretmenlerin faaliyetlere göre eğitilmesi	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’de uygulanan faaliyetlere ilişkin yönetici düşünceleri temasının; mevcut durumun olumlu yönlerine ilişkin ve alt temasında faaliyetlerin uygun olması (f=8), amacına uygun olması (f=2) ve geliştirilmesine yönelik önerilere ilişkin alt temasında BİLSEM’in Okul olması daha etkili olur (f=1) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’ de uygulanan faaliyetlere ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Faaliyetler öğrencilerimizle sık sık yapılıp amaca uygun verilmektedir. Tabi bu faaliyetler maddi imkan ve zaman olduğunda daha da verimli olacağını düşünmekteyim...(YÖN 1)”.

“...Uygulanan faaliyetler öğrencileri mutlu edip zevk aldırıyor. Ancak veli beklentisi öğrenciyi zorluyor. Bazı öğrencilerin kendini gerçekleştirme zor olmaktadır...(YÖN 2)”.

3.2.5.8.Beşinci Alt Problemin Sekizinci Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin sekizinci teması yöneticilerin, Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminde uygulanacak politikalara ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu **Şekil-36**’da gösterilmiştir.

“değildir” ve “BİLSEM” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’lerin fiziki alt yapısının üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine uygun olmadığı, kurumsal olacak bir binada salon, atölye gibi bütün uygun alanların olması gerektiği görülmektedir.

Yöneticilerin BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin düşünceleri teması mevcut fiziki yapının uygunluğuna ilişkin ve mevcut fiziki yapının geliştirilmesine ilişkin öneriler olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 42**’de sunulmuştur.

Tablo 42
BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)	
BİLSEM’lerin Fiziksel Alt Yapısının Üstün Yetenekliler Eğitimine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması		Fiziksel alt yapının yetersiz olması	9	
		Binanın uygun olmaması	3	
	Mevcut Fiziki Yapının Uygunluğuna İlişkin	Yeterli salonun olmaması	Binanın bahçesinin olmaması	1
			Güvenlik önlemlerinin yetersiz olması	1
			Kütüphanenin olmaması	1
			Materyallerin eksik olması	1
	Mevcut Fiziki Yapının Geliştirilmesine İlişkin Öneriler	BİLSEM’lerin aynı tip bina olarak faaliyetlere uygun yapılması	BİLSEM’lerin aynı tip bina olarak faaliyetlere uygun yapılması	5
			En iyi araştırma olanaklarının sunulması	3
			BİLSEM’lerin imajının düzeltilmesi	1

Yönetici görüşleri doğrultusunda BİLSEM’lerin mevcut fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin yönetici düşünceleri temasının; mevcut fiziki yapının uygunluğuna ilişkin alt temasında fiziksel alt yapının yetersiz olması (f=9), binaların uygun olmaması (f=3) ve mevcut fiziki yapının geliştirilmesine ilişkin öneriler alt temasında BİLSEM’lerin aynı tip bina olarak faaliyetlere uygun yapılması (f=5), en iyi araştırma olanaklarının sunulması (f=3) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin BİLSEM’lerin fiziksel alt yapısının üstün yetenekliler eğitimine uygunluğuna ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Fiziksel ortam, bina, etkinlik salonları, bahçe, güvenlik ortamı illaki olmalı. BİLSEM üstün yetenekli öğrencilerin eğitim gördüğü bir yer ve fiziksel ortam amacına uygun olarak öğrenciye cazip gelecek şekilde tasarlanmalı...(YÖN 1)”.

“...En ciddi eksiklik BİLSEM’lerde kütüphanenin olmayışı ya da yetersiz oluşu. BİLSEM’ler kütüphanesi ile o yerleşim yerinin en iyi araştırma ortamını sağlayan yerleri olmalı. İmajı açısından önemli...(YÖN 4)”.

3.2.5.10.Beşinci Alt Problemin Onuncu Temasına İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin onuncu teması yöneticilerin, iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşünceleri teması olup, yöneticilerin ifadelerinin oluşturduğu kelime bulutu Şekil-38’de gösterilmiştir.

Şekil 38: İyi Bir BİLSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Kelime Bulutu

İyi bir BİLSEM modeline ilişkin yönetici ifadelerinden oluşturulan kelime bulutuna baktığımızda “faaliyetler”, “öğrencilerin”, “yetenekli”, “BİLSEM”, “fiziksel” ve “gerekir” ifadelerinin en sık geçen ifadeler olduğu görülmektedir. Bu ifadeleri kelime bulutunun diğer ifadeleri ile birleştirdiğimizde BİLSEM’lerin okul olup eksiksiz atölye ve salonlarının olması, alanında uzman ve yeterli öğretmenlerin olması, faaliyetlerin zenginleştirilerek devam ettirilmesi gerektiği görülmektedir.

Yöneticilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşünceleri teması; eğitim-öğretime ilişkin, fiziki alt yapıya ilişkin, uygulanan faaliyetlere ilişkin ve öğretmenlere ilişkin olmak üzere dört alt temada toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöneticilerin iyi bir

BİSEM modeline ilişkin yönetici düşünceleri teması ile ilgili görüşleri **Tablo 43**'te sunulmuştur.

Tablo 43
İyi Bir BİSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması

Tema	Alt Temalar	Görüşler	Frekans (f)
İyi Bir BİSEM Modeline İlişkin Yönetici Düşünceleri Teması	Eğitim-Öğretime İlişkin	Eğitim materyalleri bakımından zengin olması	3
		BİLSEM' lerin okullaşması	3
		Oyun temelli öğretim olması	2
		Bazı derslerin normal akranları ile işlenmesi	1
		Üniversite eğitimi ile devamlılık olması	
		Müfredat güncellenmeli	1
		Disiplinler arası etkileşimin olması	1
		Mevcut sistemin devam ettirilmesi	1
		Buluş yoluyla öğretim anlayışının olması	1
		Kurumlar arası ortak çalışmalar yapılması	1
	Fiziki Alt Yapıya İlişkin	Fiziki imkanların üst düzey olması	3
		Tip proje ile uygun bina olması	3
		Etkinlik salonları olması	1
		Kütüphane olması	1
		Eksiksiz materyal sağlanması	1
	Uygulanan Faaliyetlere İlişkin	En iyi şartların sağlanması	1
		Mevcut faaliyetlerin devam ettirilmesi	7
		Faaliyetler için maddi imkanların artırılması	1
		Sosyal etkileşimli faaliyetlerin yapılması	1
		Sürelerinin artırılması	1
Eğlenceli faaliyetlerin yapılması	1		
Öğretmenlere İlişkin	Alanında uzman olması	10	
	Üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması	4	
	Araştırmacı olması	4	
	İdealist ve fedakar olması	2	
	En iyi öğretmenlerin olması	1	
	Öğretmenlerin anlayışlı olması	1	
	Liderlik yapan öğretmen olması	1	
	Öğretmenlere değer verilmesi	1	

Yönetici görüşleri doğrultusunda İyi bir BİLSEM modeline ilişkin yönetici düşünceleri temasının; eğitim-öğretime ilişkin alt temasında, eğitim materyalleri bakımından zengin olması (f=3), BİLSEM'lerin okullaşması (f=3), oyun temelli öğretim olması (f=2); fiziki alt yapıya ilişkin düşünceler alt temasında fiziki imkanların üst düzey olması (f=3), tip proje ile uygun bina olması (f=3); uygulanan faaliyetlere ilişkin alt temasında mevcut faaliyetlerin devam ettirilmesi (f=7) ve öğretmenlere ilişkin alt temasında alanında uzman olması (f=10), üstün yeteneklileri her yönü ile tanınması (f=4), araştırmacı olması (f=4) ve idealist ve fedakar olması (f=2) öne çıkan görüşlerdir. Aşağıda bazı yöneticilerin iyi bir BİLSEM modeline ilişkin düşüncelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

“...Sadece BİLSEM eğitimi alıp bazen örgün eğitime gitmesi, hatta sınavlardan muaf tutularak eğitimini BİLSEM’de tamamlaması gerektiğini düşünüyorum...(YÖN 2)”

“...Oyun-eğlence odaklı, buluş yoluyla öğretim temelli, liderlik ve sosyal etkileşimi ön planda tutan, disiplinler arası etkileşimi her alana taşıyan ve etkili kullanan bir yapı ideal olanı sağlayabilir...(YÖN 4)”

3.3. Sonuçlar

Çalışmanın bu bölümünde Doğu Marmara Bölgesinde bulunan BİLSEM’lerde görev yapan yönetici ve öğretmenler, öğrenim gören üstün yetenekli öğrenciler, mezun olmuş üstün yetenekliler ve öğrenim gören üstün yetenekli öğrenci velileri ile yapılan görüşmeler sonrası ortaya çıkan bulgulara dayalı sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmada üstün yetenekliler eğitime ulusal insan kaynağı bağlamında bakılmıştır. Ancak üstün yeteneklilerin ayrı bir insan kaynağı olarak değerlendirilmemesi ve buna göre istihdam edilmemeleri çalışmanın bu yönünde verilere ulaşılamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrenim gören gönüllü 10 üstün yetenekli öğrencinin; %70’inin kız (7 öğrenci) öğrenci, %30’unun erkek (3 öğrenci) öğrenci olduğu belirlenmiştir. Öğrenim gören öğrencilerin %40’ının (4 öğrenci) 8. sınıfta, %20’sinin (2 öğrenci) 7. sınıfta ve %40’ının (4 öğrenci) 6. sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan mezun gönüllü 5 üstün yeteneklinin; %60'ının kız (3 mezun), %40'ının erkek (2 mezun) olduğu belirlenmiştir. Mezunların %60'ının 18 (3 mezun), %40'ının 19 (2 mezun) yaşında olduğu görülmüştür.

Araştırmaya öğrenim gören ve mezun 15 gönüllü üstün yetenekli katılmıştır. Bu 15 gönüllü üstün yeteneklinin üstün yetenekli olduğu alanlar baktığımızda; %73.33'ünün (11 kişi) genel yetenek alanında, %6.66'sının (1 kişi) resim alanında, %6.66'sının (1 kişi) müzik alanında, %6.66'sının (1 kişi) hem resim hem genel yetenek alanında ve %6.66'sının (1 kişi) resim, müzik ve genel yetenek alanlarının hepsinde üstün yetenekli olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrenci velilerinin %50'sinin (6 veli) kadın, %50'sinin (6 veli) erkek olduğu belirlenmiştir. Velilerin %25'inin (4 veli) öğretmen, %16.66'sının (2 veli) yönetici, %16.66'sının (2 veli) ev kadını, %8.33'ünün (1 veli) doktor, %8.33'ünün (1 veli) satış sorumlusu, %8.33'ünün (1 veli) hemşire ve %8.33'ünün (1 veli) mühendis olduğu belirlenmiştir. Bu velilerin %66.66'sının (8 veli) lisans mezunu, %16.66'sının (2 veli) lise mezunu, %8.33'ünün (1 veli) yüksek lisans mezunu ve %8.33'ünün (1 veli) doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Velilerin çalıştıkları alana göre %41.66'sının (5 veli) 16-20 yıl kıdeme, %33.33'ünün (4 veli) 21 yıl ve üzeri kıdeme, %8.33'ünün (1 veli) 11-15 yıl kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Velilerin %16.66'sının (2 veli) ise çalışmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ve öğretmen olan 15 Bilsem personelinin %33.33'ünün (5 öğretmen) yönetici, %66.67'sinin ise (10 öğretmen) öğretmen olduğu belirlenmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin %53.33'ünün (8 öğretmen) kadın, %46.67'sinin erkek olduğu belirlenmiştir. Branşlarına baktığımızda %13.33'ünün (2 öğretmen) müzik, %13.33'ünün (2 öğretmen) sosyal bilgiler, %13.33'ünün (2 öğretmen) görsel sanatlar, %13.33'ünün (2 öğretmen) felsefe, %13.33'ünün (2 öğretmen) matematik, %13.33'ünün (2 öğretmen) sınıf öğretmeni, %6.66'sının (1 öğretmen) biyoloji, %6.66'sının (1 öğretmen) İngilizce ve %6.66'sının (1 öğretmen) tarih öğretmeni olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %53.33'ünün (8 öğretmen) yüksek lisans, %40'ının (6 öğretmen) ve %6.66'sının (1 öğretmen) doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %33.33'ünün (5 öğretmen) 16-20 yıl kıdeme, %26.26'sının (4 öğretmen) 11-15 yıl kıdeme, %20'sinin (3 öğretmen) 6-10 yıl kıdeme, %13.33'ünün (2 öğretmen)

0-5 yıl kıdeme, %6.66'sının (1 öğretmen) 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın alt problemleri ve alt problemlerin ışığında oluşan alt temalarına ilişkin sonuçlara sırası ile aşağıda değinilmiştir:

3.3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın birinci alt problemi olan “Üstün yetenekli öğrencilerin; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’de BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Buna göre ortaya çıkan sonuçlara baktığımızda, BİLSEM’ de üstün yetenekli öğrencilerin dersleri eğlenceli bulduğu ve bu durumun onların öğrenmesine olumlu katkı sunduğu görülmüştür. Bu olumlu katkılar; yeteneklerini geliştirmesi, farklı açılardan bakabilme becerisi kazandırması, disiplinli yaşamaya katkı sunması olarak görülmüştür. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM’lerin öğrencilerin yeteneklerini erken yaşta fark etmelerine, iletişim becerilerinin gelişmesine, kalıcı öğrenme yöntemleri kullanmayı öğrenmelerine, grupta çalışma becerisi kazanmalarına, disiplinli çalışmaya, yaratıcı ve eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesine, kendilerini ifade etme becerisi kazanmalarına katkı sağladığı yönünde sonuçlar görülmektedir (Yıldız, 2010). Yapararak ve yaşayarak öğrenen çocukların farklı açılardan bakabilmeyi öğrenmeleri soru sorma becerilerinin gelişmesini sağlayabilir.

Üstün yetenekli çocukların mezun olduktan sonra bilimsel alanda çalışmalar yaparak mesleğinin en iyisi olmak gibi bir motivasyonlarının olduğu, bu motivasyonla birlikte araştırarak öğrenmek isteyen üstün yetenekliler bu öğrendiklerini ve bildiklerini de paylaşmak istedikleri görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların büyük çoğunluğu tıp ve mühendislik gibi alanlarda kariyer yapmak istedikleri ancak; bu isteklerinin salt bir meslek elemanı olmaktan çok öte toplumsal dönüşüme katkı sunacak çalışmalar ortaya koymak olduğu görülmektedir. Sanat, bilim, kültür gibi alanlarda toplumları ileri götürecek çalışmalara imza atabilecek kapasiteleri olan bu çocukların gelecek planlarının bu kapsamda geniş olduğu görülmüştür.

BİLSEM’lerde uygulanan etkinliklerin üstün yetenekli öğrencileri genel olarak tatmin etse de geliştirilmesi gerektiği söylenebilmektedir. BİLSEM faaliyetlerinde üstün yetenekli öğrencilerin sıkılmadığı ve eğlenerek zaman geçirdikleri görülmüştür. Bu durumun da onların öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağladığı görülmektedir. Küçük gruplar halinde yapılan etkinlikler öğrencilerin motivasyonunu arttırmaktadır ve kendilerini daha iyi ifade edebilme fırsatı sunmaktadır. Bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilerin faaliyetlerle birlikte üzerinde durulacak konularda daha fazla söz sahibi olmak istedikleri görülmüştür.

Üstün yeteneklilere göre BİLSEM’lerde en çok karşılaşılan problemlerin; öğretmenlerin çok sık değişmesi, fiziki alt yapının yetersiz olması, okul sonrası ders yapılmakta olduğu için ders aralarının kısa tutulmasının olduğu görülmüştür. Bunlar üstün yeteneklileri olumsuz etkilemektedir.

Üstün yeteneklilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme olanaklarının artırıldığı, materyal eksikliklerinin giderildiği, öğrencilere seçme imkanı sunarak daha çok özgürlük sunan, BİLSEM dışında da öğrenme fırsatları sağlayan, ders ve araların öğrencilere göre ayarlandığı bir BİLSEM modelinin daha iyi işleyeceğini düşündükleri görülmüştür.

3.3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın ikinci alt problemi olan “Mezun üstün yeteneklilerin; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’de BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabı aranmıştır.

Buna göre BİLSEM’lerde üstün yetenekli öğrencilerin deneysel çalışmalar sayesinde yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulduğu, proje çalışmaları yapmayı öğrettiği, farklı açılardan bakarak problem çözebilme becerisini geliştirdiği görülmüştür. BİLSEM’lerde yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulan öğrencilerin özgüvenlerinin arttığı görülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal gelişimlerinin ve öğrenmelerinin akranlarına göre hızlı olmasından dolayı akranları ile sosyal ilişkilerde zorlandığı bilinmektedir (Roedell, 1984). BİLSEM’lerde kendileri gibi çocuklarla bir arada olan bu çocuklar yeni arkadaşlıklar kurabilmekte ve bu durum kendisine olumlu yönde katkı

sunmaktadır. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM'lerin öğrencilerin yeteneklerini erken yaşta fark etmelerine, iletişim becerilerinin gelişmesine, kalıcı öğrenme yöntemleri kullanmayı öğrenmelerine, grupla çalışma becerisi kazanmalarına, disiplinli çalışmaya, yaratıcı ve eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesine, kendilerini ifade etme becerisi kazanmalarına katkı sağladığı yönünde sonuçlar görülmektedir (Yıldız, 2010).

BİLSEM'lerden mezun olan ve genel yetenek alanında üstün yetenekli olan çocukların tıp, mühendislik gibi fen ağırlıklı alanlarda yüksek öğrenime yöneldiği ve araştırma, deneysel çalışma gibi yaşantısal fırsatlar sunan bir kariyer planlarının olduğu görülmektedir.

BİLSEM'lerde uygulanan faaliyetlerin genel olarak üstün yetenekli öğrenciyi etkin kıldığı, değerlendirme fırsatı verdiği, verimli ve keyifli öğrenme ortamı sunduğu görülmüştür.

BİLSEM'lerin bağımsız okul olmamasından dolayı okul ile birlikte yorucu olduğu, öğretmenlerin çok sık değiştiği, üstün yetenekli öğrencilere farklı yetenek alanlarında destek vermek konusunda yasal düzenlemelerin olmadığı görülmüştür.

Mezun üstün yeteneklilerden gelen verilere göre, BİLSEM'lerin öğrencilerin motivasyonlarını arttıracak düzenlemeler ile daha cazip hale getirilerek öğrenci katılımının tam sağlanması ve öğrencilerin de bu yönde çaba sarf etmesi gerektiği görülmüştür. Bunun için de çağa uygun yeni projelerin geliştirilmesi gerektiği, okul yoğunluğunun azaltılması gerektiği görülmektedir.

3.3.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan “Üstün yetenekli çocuğu olan velilerin; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye' de BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Öncelikli olarak velileri çocuklarının üstün yetenekli olduğunu düşündürenlere baktığımızda, çocukların çok soru sorması, erken öğrenmesi, erken konuşması, meraklı olması, yön bulma becerisinin yüksek olması, kendini iyi ifade edebilmesi, olayları çok farklı yorumlaması, zor tatmin edilmesi gibi nedenler

görülmektedir. Zaten Ataman'a göre de (2004: s. 138) bütün bu gözlemler üstün yetenekli özelliklerinin bir kısmıdır.

Velilerden alınan görüşlere göre üstün yetenekli çocukların normal okullarda arkadaşlık kurmakta zorlandığı, hem okul hem BİLSEM'in çocukları yorduğu görülmektedir. BİLSEM'lerde öğretmenlerin sık değişmesi, öğretmenlerin objektif ve belirli kriterlere göre seçilmemesi, sosyal alan ve salon gibi konularda binalarının yetersiz olması, gelecekte girilecek sınavlarda veya akademik yaşantısında öğrenciye avantaj sağlamaması, gelecekte BİLSEM' in bu çocuklara bir artısının olmaması, öğretmenlerin iş yükünün çok olması sorun olarak görülmektedir.

Veliler BİLSEM'lerde uygulanan faaliyetleri çocuklara keşfetme fırsatı sunması, farklı düşünme becerisi kazandırması, ilgi duyduğu alanları desteklemesi ve çocukların mutlu olmasına katkı sunması gibi nedenlerden dolayı etkili buldukları görülmüştür. Bunun yanında BİLSEM'lerde üstün yetenekli çocukların daha iyi arkadaşlıklar kurduğu, özgüvenlerinin arttığı, kendilerini daha iyi ifade edebildikleri görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM'lerin öğrencilerin yeteneklerini erken yaşta fark etmelerine, iletişim becerilerinin gelişmesine, kalıcı öğrenme yöntemleri kullanmayı öğrenmelerine, grupta çalışma becerisi kazanmalarına, disiplinli çalışmaya, yaratıcı ve eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesine, kendilerini ifade etme becerisi kazanmalarına katkı sağladığı yönünde sonuçlar görülmektedir (Yıldız, 2010). Bunlarla birlikte öğretmenlerin etkinliklere göre yetersiz kaldığı, fiziki alt yapının etkinlikleri sınırladığı görülmektedir.

BİLSEM'e yetenekli ve tecrübeli, alanında uzman öğretmenlerin seçilmesi, BİLSEM eğitiminin çocuklara sınavlarda artısının olması gibi kazanımlarının olması gerektiği görülmektedir. Deneyim kazandıracak yaşantıların artırılması gerektiği, çeşitli süreçlerden geçen bu çocuklara özel olduklarını hissettirecek bir yaklaşımın eksikliği görülmektedir.

Fiziki alt yapının çocukların sosyal ve akademik hayatına katkı sunmada yetersiz kaldığı BİLSEM'lerin binalarının tam donanımlı hale getirilmesi gerektiği, BİLSEM sayısının artırılması gerektiği görülmektedir. Üstün yetenekli çocukların lehine (sınıf geçme, sınavlarda ek puan, burs, BİLSEM sürecinde daha fazla söz hakkı gibi...) olacak düzenlemelerin yapılması gerektiği, en yetenekli öğretmenlerin seçilerek

haklarının düzeltilmesi ve kalıcılığının sağlanmasının gerekli olduğu görülmektedir. Akademisyenlerden daha yoğun ve sürekli bir desteğin gerektiği, çocuklara psikolojik desteğin yetersiz kaldığı görülmektedir.

3.3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan “BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’de BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Öğretmenlerin üstün yeteneklileri gözlemlmelerine baktığımızda, çok soru sormaları, meraklı olmaları, çabuk öğrenmeleri, kelime dağarcıklarının yüksek olması, bağımsız çalışabilmeleri, güçlü bir hafızalarının olması, farklı fikirler üretebilmeleri gibi özelliklerinin olduğu görülmüştür. Sosyal özellikleri bakımından; azimli olmaları, yaratıcı olmaları, liderlik özelliklerinin olması, mizahlarının gelişmiş olması özellikleri olduğu görülmüştür. Kişisel anlamda da hayal güçlerinin geniş olması özelliği dikkat çekici olmuştur.

BİLSEM’lere öğretmen seçimine ilişkin sonuçlara baktığımızda; öğretmen seçiminde gözetilen kriterler bulunsa da geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; kendini geliştiren, mesleki anlamda yeterli olan ve yaratıcı öğretmenlerin, en iyi ve idealist öğretmenlerin, kariyer bakımından donanımlı, gönüllü, proje tabanlı çalışmayı bilen, uzun süre çalışacak öğretmenlerin seçilmesi gerektiği görülmüştür. Ayrıca sosyal iletişim becerisi yüksek öğretmenlerin seçilmesi gerektiği görülmüştür ki bu sonucun, sosyal iletişim açısından sorun yaşayabilen üstün yeteneklileri düşündüğümüzde, tutarlı bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte seçilen öğretmenlerin lisans üstü eğitiminin sağlanması, hizmet içi eğitimlerle sürekli gelişiminin sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM öğretmenlerine yönelik yapılan eğitimler yetersiz görülmektedir (Yıldız, 2010).

BİLSEM öğretmenin sahip olması gereken özelliklere baktığımızda; yaratıcı olması, mesleki olarak kendini geliştirmeye istekli olması, araştırmacı, yeniliklere açık ve bilimsel gelişimi takip ediyor olması gerektiği görülmektedir. Mesleki gelişimine önem veriyor olması, teknolojiyi mesleğinde kullanabiliyor olması, iletişim becerilerine

hakim olması, bilimsel gelişimi takip etmesi, üstün yetenekliler alanında eğitim almış olması gibi özelliklere sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

BİLSEM' de çalışmaya ilişkin görüşlere baktığımızda; genel anlamda üstün yeteneklilerle çalışmanın mesleki doyum sağladığı ancak, mesai saatlerinin düzensiz olmasının öğretmenleri zorladığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrenmeye motive olmuş üstün yeteneklilerle çalışmanın öğretmeni yenilediği, uzmanlaşmaya fırsat sunduğu, az öğrenci ile derslerin daha verimli geçtiği, disiplinler arası çalışmaya imkan verdiği gibi nedenlerin bu kurumların öğretmen açısından cazip yönlerinin olduğu görülmüştür. Mesai saatlerinin düzensiz olmasının yanında, hafta sonu ders olması, çok emek gerektirmesi, tam gün çalışılmıyor olması gibi nedenler BİLSEM'lerde çalışmanın olumsuz yönleri olduğu görülmüştür. Bunlar öğretmenleri zaman içinde tüketen faktörlerdir ve BİLSEM'lerdeki en önemli sorun olarak görülen öğretmenlerin sık değişmesinin nedenlerinin bunlar olduğu düşünülmektedir.

BİLSEM'lerde uygulanan programa baktığımızda; programın okulu desteklemesi, yaratıcılığı geliştirmesi, proje tabanlı olması, esnek olması, bireyselliğe önem vermesi gibi yönlerden yeterli olduğu görülmüştür. Ancak psikolojik gelişimi destekleyen unsurların olmaması, bazı alanlarda öğrencilere göre basit kalması ve uygulama ağırlıklı olan programın teorik alt yapısının yetersizliği nedeni ile geliştirilmesi gerektiği görülmüştür.

BİLSEM'lerde yaşanan problemlere üstün yetenekli çocuklar açısından baktığımızda en genel problemin üstün yetenekli çocukların kendilerine yüklenen yüksek beklentileri karşılamak zorunda kalmaları BİLSEM ile ilgili yanlış algılar geliştirmelerine ve başarısızlık kaygısı yaşamalarına sebep olduğu görülmektedir. Bu çocukların mükemmeliyetçi olduklarını da düşündüğümüzde bu yükün altında ezilme ihtimallerinin yükseldiği görülmektedir. Bunların yanında, BİLSEM ders saatleri ile okul ders saatlerinin uymaması, beslenmeye zaman bırakmaması, programın yoğun olması, öğretmen yetersizliği, tam zamanlı gidilen okul ile birlikte ders yoğunluğunun olması gibi nedenlerin de üstün yetenekliler açısından problemlere yol açtığı görülmüştür. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM ve okula aynı gün içinde gitmek zorunda olan öğrencileri bu durum olumsuz etkilemektedir (Yıldız, 2010).

BİLSEM'in alt yapısının ve etkinliklerinin üstün yetenekliler uygunluğu açısından; faaliyetlerin yaratıcılığa uygun olması, yetenekleri ortaya çıkarması, üst düzeyde olması bakımından yeterli görünse de çok yönlü düşünmeyi destekleyecek ve disiplinler arası çalışmayı arttıracak şekilde geliştirilmesi gerektiği görülmüştür. Bunun yanında BİLSEM'lerin fiziksel olarak yetersiz olması, bağımsız binalarının olmayışı ya da uygun olmaması, atölyelerinin donanımsız olması, salonlarının yetersizliği gibi alt yapı sorunlarının olduğu görülmüştür. Yıldız'ın (2010) yaptığı araştırmaya göre de BİLSEM'lerin donanımı öğretmenler tarafından orta düzeyde yeterlilikte bulunmuş ve en düşük değerlendirme yapılan alan olmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilerin kazanılması politikası çerçevesinde tanılmasının her yerde ve ücretsiz yapılması, proje tabanlı çalışmaların niteliğinin ve niceliğinin artırılması gerektiği görülmüştür. Bununla birlikte tanılama ölçütlerinin geliştirilmesi, üstün yeteneklilere doğa ile uyumlu ve bilimsel, disiplinler arası eğitimlerin verilmesi, üniversitelerden destek alınması, okul ile BİLSEM'lerin uyumunun sağlanması gerektiği görülmüştür. Bunun daha net ve kesin çözümünün BİLSEM'lerin tam gün eğitim veren okula dönüşmesi olduğu görülmektedir.

BİLSEM'lerin yetersiz fiziki alt yapısının çok yetersiz olduğu görülmüştür. Bu eksikliklerin giderilmesi, atölyelerin tam donanımlı olması, sergi, tiyatro, resim gibi sanatsal çalışma alanı olabilecek salonlarının olması ve bu salon ve atölyelerde eksiksiz materyal imkanının olması gerektiği görülmektedir.

İyi bir BİLSEM'in eksiksiz atölye ve salonlarının olması, tam gün eğitim-öğretimin olması, yeteneği ortaya çıkarıcı eğitim programının ve öğretmenin olması gerektiği görülmektedir. Üstün yetenekli çocukların ülkeye yapacağı artı değeri düşündüğümüzde maddi anlamda hiçbir masraftan kaçınmamak gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu çocuklara sürecin her aşamasında söz hakkının verilerek özgürlüklerinin artırılması ve mutlaka bu çocuklara kariyer yönlendirmesi yapılması gerekliliği görülmektedir. Günümüz dünyasında kariyer planlamasının çok küçük yaşlarda başlayıp ömür boyu devam ettiği düşünülürse bunun önemi daha da artmaktadır.

3.3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın beşinci alt problemi olan “BİLSEM’lerde görevli Yöneticilerin; ulusal insan kaynaklarının geliştirilmesi açısından Türkiye’de BİLSEM’lerde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimlerin nitelik ve niceliği hakkında görüşleri nelerdir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Buna göre üstün yeteneklilerin, performanslarının yüksek ve meraklı olduğu, çabuk öğrendikleri, farklı düşündükleri, ilginç sorular sordukları görülmüştür. Sosyal özellikleri bakımından; uyum sorunu yaşadıkları, özgüvenlerinin iyi, duygusal gelişmelerinin farklı, hazır cevap oldukları görülmüştür.

BİLSEM’lere öğretmen seçimi ile BİLSEM öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere baktığımızda; kriterler yeterli bulunmakla birlikte mülakatın yanında başka süreçlerin de olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin seçiminde; idealist, araştırmacı, sabırlı ve meraklı olan, çalışkan ve fedakar olan, hayal gücü yüksek, üstün yeteneklileri tanıyan, proje tabanlı çalışabilen, gelişim psikolojisini iyi bilen, alanının uzmanı öğretmenlerin gönüllülüğe göre seçilmesi gerektiği görülmüştür.

BİLSEM’ de çalışmaya ilişkin görüşlere baktığımızda; genel anlamda üstün yeteneklilerle çalışmanın mesleki doyum sağladığı ancak, mesai saatlerinin düzensiz olmasının çalışanları zorladığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrenmeye motive olmuş üstün yeteneklilerle çalışmanın zevkli ve geliştirici olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM öğretmenleri BİLSEM’de çalıştıkları için kendilerini ayrıcalıklı görmektedir (Yıldız, 2010). Öğrencilerin devamlılık göstermemesi, hafta sonu ders olması, maddi olarak getirisinin az olması, mesai saatlerinin düzensizliği ve aileye zaman kalmaması dezavantajlar olarak görülmüştür.

BİLSEM’in eğitim programına baktığımızda; genel olarak üstün yeteneklilerin günlük ihtiyacını karşılasa da öğretmenlerin becerilerine odaklı ve yetersiz kaldığı görülmektedir. Ayrıca eleştirel ve analitik düşünmeyi destekleyen programın etkili olduğu ancak tam olarak yeterli olmadığı için geliştirilmesi gerektiği görülmüştür.

BİLSEM’lerde üstün yeteneklilerin karşılaştıkları sorunlara baktığımızda; derslere akşam saatlerinde de gelindiği için çocukların yeterince beslenemediği, BİLSEM’e yeterli zaman ayıramadığı, kendilerine yüklenen yüksek beklentilerden dolayı

başarısızlık kaygısı yaşadıkları görülmektedir. BİLSEM'ler nihayetinde okullara destek birim olarak kurgulanmış kurumlar ve bu çocuklar normal eğitimlerine gitmek zorundalar. Haliyle okuldan sonra üstün yetenekli eğitime gelindiği için yorgun olduğu ve bunun bir zaman sonra devamsızlığa ve verimsizliğe sebep olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da BİLSEM ve okula aynı gün içinde gitmek zorunda olan öğrencileri bu durum olumsuz etkilemektedir (Yıldız, 2010).

BİLSEM'de uygulanan faaliyetlerin genel olarak yeterli olduğu, uygulamasının zevkli, tekrar yapılarak kalıcılığa fırsat sunduğu gibi nedenlerden dolayı amacına uygun olduğu görülmüştür. BİLSEM'in tam zamanlı olması ve öğretmenlerin faaliyetlere göre eğitimlerden geçirilmesi durumunda daha etkili olacağı görülmektedir.

Fiziksel alt yapısına baktığımızda; genel olarak BİLSEM'lerin fiziki alt yapısının binaların elverişsizliği, bahçesinin olmaması, salonlarının yetersizliği, kütüphanelerinin olmaması, materyallerin eksik olması gibi nedenlerden dolayı üstün yetenekli öğrencilerin eğitime uygun olmadığı görülmüştür. Salon, atölye gibi bütün uygun alanların olduğu iyi bir binanın hem kurumsallığı sağlayacağı hem de bütün BİLSEM'lerde bir standartın sağlanmasına katkı sunacağı görülmektedir.

İyi bir BİLSEM modeline ve bu yönde uygulanacak politikalara baktığımızda; BİLSEM'lerin okula dönüştürülerek imkanlarının artırılması, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin üniversite düzeyinde de devam ettirilmesi, alınacak diplomanın gelecekte referans niteliğinin olması gerektiği görülmektedir. Ayrıca alanında uzman, yeterli, üstün yeteneklileri tanıyabilen, lider öğretmenlerin olması, faaliyetlerin zenginleştirilerek devam ettirilmesi gerektiği görülmektedir. Bunların yanında bireyselliğe daha çok önem verilerek disiplinler arası çalışmaların artırılması, buluş yolu ile oyun temelli eğitimin olması, üstün yeteneklilerin bazı dersleri normal akranları ile almasının gerektiği görülmüştür. Fiziki imkanların ve materyallerin eksiksiz olması, sosyal etkileşimi sağlayacak çalışmaların yapılması gerektiği görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgu ve yorumları doğrultusunda ortaya çıkan sonuçların referansı ile ülkemizdeki üstün yeteneklilerin eğitime yönelik sunulan politika önerileri aşağıda çeşitli başlıklarda sırası ile sunulmuştur.

Üstün Yetenekli Çocukların Tanılanmasına İlişkin Öneriler

Üstün yetenekli çocukların zamanında ve sağlıklı tanılamalarının yapılması çok önemlidir. Bu tanılama sürecine çocuklarla iletişim halinde olan veli, öğretmen, uzman gibi bütün bileşenlerin dahil edilmesi bu çocukların gözden kaçırılma riskini azaltacaktır. Bütün bunlara göre üstün yetenekli çocukların tanılanmasına ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Üstün yetenekli çocukların gözden kaçırılmaması ve her yerde tanılama yapılabilmesi için sınıf öğretmenlerine sınıfında bulunma ihtimali olan üstün yeteneklilerin sosyal, kişisel, zihinsel, duygusal gelişimlerini belirleyebilecek ölçme araçlarının geliştirilmesi.
2. Tanılamalarda öğretmen ve velinin koordineli çalışabileceği bir gözlem ve değerlendirme sistemi kurularak her yerde bu çocukların tespit edilmesi sağlanması.
3. Öğretmen ve veli ortak gözlem ve değerlendirmelerinden sonra bu çocuklar genel değerlendirme sürecine alınması.
4. Bütün tanılama süreçlerinden sonra belirlenen çocuklar bireysel yetenek incelemelerine alınması.
5. Üstün yeteneklilerin bireysel değerlendirmelerinde uluslararası standart sağlayacak kriter ve ölçme araçları geliştirilmesi.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinin Kurgulanmasına İlişkin Öneriler

Üstün yetenekli çocukların tanılması yapıldıktan sonra uygun eğitim-öğretim ortamların eğitilmeleri çok önemlidir. Bu süreçte BİLSEM gibi MEB'e bağlı kurumlar ile üniversitenin işbirliği de önemlidir. Buna göre üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin kurgulanmasına ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

- 1) BİLSEM yönergesi ve yönetmeliklerin içerisinde geçen maddeler ile çerçevesi çizilen üstün yetenekliler eğitiminin kapsam, amaç ve içeriğini belirleyen müstakil bir yönetmelik belirlenmesi.
- 2) BİLSEM'e çok uzak yerleşim yerinden gelen öğrencilerin ulaşımını sağlayacak önlemlerin alınması.
- 3) Üstün yetenekliler okuluna dönüştürülen okullarda okuyan üstün yetenekli çocuklar haftanın belirli bir gününde mahallesindeki okulda normal çocuklarla da öğrenim görmesi.
- 4) Üstün yetenekli çocuklara üniversite akademisyenlerinin koçluk yapmasının sağlanması.
- 5) BİLSEM'de öğrenim görececek çocuklar yetenek alanına göre üniversiteye sınavsız yetenek sınavı ile alınarak üniversite düzeyinde de öğrenimi sağlanması.
- 6) Üstün yetenekli çocuklara doğal hayatın içinde de öğrenme fırsatları sağlanması.
- 7) Üstün yetenekli olan ve ekonomik durumu iyi olmayan çocuklara öğrenim gördüğü sürece burs verilmesi.
- 8) Üstün yeteneklilere psikolojik destekle birlikte kariyer planlaması yapılarak süreç takibi yapılması.
- 9) Üstün yetenekli çocuklara seviye belirleme sınavları ile sınıf ve kademe atlatmalarla yüksek öğrenime daha erken başlaması sağlanması.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Kullanılacak Eğitim Programları ve Faaliyetlere İlişkin Öneriler

Tanılanarak tespit edilen üstün yetenekli çocukların eğitim ortamları belirlendikten sonra bu çocukların eğitimlerinde kullanılacak program ve faaliyetler de titizlikle ele alınmalıdır. Bu çocukların özellikleri dikkate alınarak belirlenecek program ve faaliyetlere ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

- 1) BİLSEM'de uygulanacak faaliyetler belirlenirken öğrencilerin de fikirleri alınabilir ve program süreç içinde değiştirilmeye uygun olacak şekilde esnek olması.
- 2) Program ve faaliyetler çocukların ilgi ve yeteneklerini dikkate alacak şekilde belirlenmesi.

- 3) Program ve faaliyetler öğrencilerin keşfetmesini sağlayacak şekilde buluş yoluyla öğretime uygun olması.
- 4) Program ve faaliyetler çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirici nitelikte olması.
- 5) Programın teorik alt yapısı oluşturularak felsefesinin çerçevesi iyi belirlenebilir.
- 6) Programa bireysel çalışma imkanı verecek faaliyetler ile birlikte grup çalışmasını gerektiren faaliyetler de olması.
- 7) Programa zaman zaman kazanımları pekiştirici tekrara fırsat veren faaliyetler eklenmesi.
- 8) Program disiplinler arası çalışmayı sağlayacak şekilde belirlenmesi.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Ortamının Fiziki Alt Yapısına ve Materyal Donanımına İlişkin Öneriler

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde eğitim-öğretim ortamı, programı ve uygulanacak faaliyetler kadar fiziki alt yapı ve materyaller de önemlidir. Bu bağlamda araştırma sürecinde katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu sahada karşılaşılan sorunlardan da yola çıkılarak fiziki alt yapıya ve materyal donanımına ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

- 1) Bağımsız BİLSEM binaları yapılarak standart fiziki yapısı ile kurum kimliğinin yerleştirilmesi sağlanması.
- 2) Binaların atölyelerinin donanımı tamamlanarak süreç içerisinde eksikliğin ortaya çıkması önlenmesi.
- 3) Sergi salonları yapılması.
- 4) Tiyatro, konferans, panel gibi çalışmaların yapılabileceği donanımlı bir salon ile bu çocukların sosyal yönlerinin gelişimine katkı sunulması.
- 5) Spor salonu ve uygun bir bahçesi BİLSEM'lerin kurumsal kimliğine ve çocukların sosyal gelişimine katkı sunulması.
- 6) Kütüphane ve bilgisayar laboratuvarı sağlanarak bu çocukların araştırma becerilerine ve akademik gelişimlerine katkı sunulması.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen ve Seçimine İlişkin Öneriler

Bütün çocukların eğitimlerinde olduğu gibi üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde de öğretmen figürü en önemli faktördür. Üstün yetenekli çocukların eğitimi sürecinde kullanılacak okul, program, materyal gibi bütün faktörlerin etkili olabilmesi için bu çocukların öğretmenlerinin de titizlikle seçilmesi gerekmektedir. Buna göre üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevlendirilecek öğretmenlerin seçimine ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

- 1) BİLSEM'e öğretmen seçiminde öğretmenlerin de yetenekli olmasına dikkat edilmesi.
- 2) BİLSEM'de çalışacak öğretmenlerde mesleğinde en az 5 yıl gibi bir tecrübe aranması.
- 3) Öğretmenlerin alanında uzman olmasına dikkat edilip çalışırken de uzmanlıklarını geliştirmelerine imkan sunulması.
- 4) Seçilen öğretmenlerin maddi ve manevi özlük hakları iyileştirilmesi yapılarak öğretmen kadrosunu sürekliliği ve kalıcılığının sağlanması.
- 5) Öğretmen seçiminde, Lisans üstü eğitimi olan öğretmenlere öncelik hakkı verilmesi.
- 6) Seçilen öğretmenlerin lisansüstü eğitimi yoksa üniversitelerle bu öğretmenlerin lisansüstü eğitime alınması yönünde protokol yapılarak öğretmenlerin bu anlamda teşvik edilmesi.
- 7) Öğretmenleri seçerken yaratıcılık özelliklerinin olmasını ölçecek seçme yöntemleri belirlenerek hayal gücü zengin ve güçlü öğretmenlerin seçilmesi sağlanması.
- 8) Proje yazmayı ve projenin aşamalarını takip etmeyi bilen öğretmenlere öncelik verilmesi.
- 9) Sosyal olarak uyum sorunu yaşadığını bildiğimiz üstün yetenekliler ile daha sağlıklı iletişim kurabilmesi için iletişim becerileri kuvvetli ve insan ilişkilerine yatkın öğretmenlerin seçilmesine dikkat edilmesi.
- 10) Hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerin sürekli gelişimi desteklenebilir.
- 11) Yeni fikirlere açık, ön yargılarından arınabilmiş öğretmenlerin seçilmesine öncelik verilmesi.

- 12) Teknolojik gelişimi takip eden ve teknolojiyi kullanabilen öğretmenlerin seçilmesine öncelik verilmesi.
- 13) Rehberlik servisinde çalışmak üzere Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanından mezun olmuş uzmanlar seçilerek bu öğrencilere nitelikli bir psikolojik destek sağlanması.
- 14) Eğitim fakültelerinde üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin seçmeli dersler konulması.

Eğitime ayrılan bütçenin, zamanın, verilen emeğin karşılığını toplumlar uzun vadede mutlaka almaktadır. Söz konusu üstün yetenekli çocukların eğitimi ise yapılan çalışmalar mutlaka toplumların gelişiminde fark yaratacaktır. Bu süreçte üstün yetenekli çocukların eğitimlerinin sağlıklı yapılması ve uzun vadede insan kaynağı israfının önlenmesine katkı sunduğunu düşünülen bu çalışmanın sonuçlarından yararlanılarak, literatüre katkı sunmak ve üstün yetenekli eğitimi yürüten paydaşlara fikir vermesi açısından yeni çalışmaların yapılması önemlidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Eduser Yayınları
- Akarsu, F. (2004). *Üstün Yetenekliler*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 127- 152). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akarsu, F. (2004a). *Üstün Zihinsel Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 439-443). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektepleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basınevi.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk Eğitim Tarihi* (5. Baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Ataman, A. (1998). *Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Ataman, A. (2004). *Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 155-168). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Baykoç Dönmez, N. (2011). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri*. N. Baykoç Dönmez (Ed.). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim Kitabı (s. 361-377). Ankara: Eğiten Kitap.
- Bingöl, D. (2010). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Beta Yayıncılık. İstanbul.
- Çağlar, D. (2004). *Okulda başarısız olan üstün zekalı çocuklar*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 409-415). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çağlar, D. (2004a). *Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A.E. Bilgili (Haz.). Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 111-125). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Tarihi İçindeki Yeri*. Davaslıgil ve diğerleri. Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu ön Raporu. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Davaslıgil, Ü. (2004b). *Üstün Çocuklar*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 211- 218). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Davis, G. A. (2014). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi*. (Müjde Işık Koç, Çev.). İstanbul: Özgür Yayınları. (2006).
- Durum Tespit Raporu (2004): *Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Enç, M. (2004). *Özel Eğitimin Tarihçesi*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). *Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. 195-210). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2004). *Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekliler*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). *Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı* (s. 195-210). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Grundy, Tony ve Laura Brown. (2003). *Developing the Individual*, Oxford: Capstone.
- Harbison F., *Eğitim Planlaması ve İnsan Kaynağını Geliştirme*, Çev. Doğan H. (1973), MEB Talim Terbiye Dairesi Yayınları, Ankara.
- İhsanoğlu, E. (1999). *Osmanlı Medeniyeti Tarihi 2*. Cilt, İstanbul: Feza Gazetecilik A.Ş.
- Korkmaz, A. (2006). *Eğitimin ve Ekonomi Arasındaki İlişkiler*, L. Küçükahmet (Ed.) Eğitim Bilimine Giriş (ss. 96-97), Ankara: Nobel Yayınevi
- Levent, F. (2014). *Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak*. Nobel Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Man, F. (2013). *Çalışma Hayatında Eğitim ve Geliştirme*. Sakarya Yayıncılık. Sakarya.
- Marland, S. P., Jr. (1972). *Education Of The Gifted And Talented: Report To The Congress Of The United States by the U.S. Commissioner Of Education And Background Papers Submitted To The U.S. Office Of Education, 2 Vols.* Washington, DC: U.S. Government Printing Office. (Government Documents Y4.L 11/2:G36)
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Ömeroğlu, E. (2004). *Okul Öncesinde Üstün Çocuklar ve Eğitimi*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili (Haz.). *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 275-282). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Öznacar, M. D., ve Bildiren, A. (2012). *Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimi ve Eğitsel Bilim Etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Palys, T. (2008). *Purposive sampling*. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles.

- Riley, L. T. (2011). *Teaching Gifted Students In The Inclusive Classroom*. USA: Prufrock Press Inc.
- Robert, J.L. (2005). *Enrichment Opportunities For Gifted Learners*. USA: Prufrock Press Inc.
- Sak, U., Bal Sezerel B., Ayas M.B., Özdemir.N.N., Demirel Gürbüz. Ş. ve Öpengin.E. (2017). *Ankara*.
- Sak, U. (2017) *Üstün Zekalılar, Özellikleri Tanımlanmaları Eğitimleri*. Vize Yayıncılık.Ankara.
- Serin N. (1972). *Eğitim Ekonomisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Tomlinson, C.A., Gould, H., Schroth, S.T. ve Jarvis, J. (2006). *Multiple Case Studies Of Teachers And Classrooms Successful In Supporting The Akademic Needs Of High-Potential Low-Income Students f Color (Research Monograph No. 06220)* Storrs, CT: University Of Connecticut, The National Research Center On The Gifted And Talented.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2012) *Applications Of Case Study Research (Third Ed.)*. London: Sage Publications Ltd.
- Wechsler D. ve Naglieri.J.A.(2006), *Türkiye Standardizasyonu*. Öktem F. ve Uluç. S. (2014) *Wechsler Sözel Olmayan Yetenek Testi Uygulama ve Puanlama El Kitabı*. Ankara.

Sürelî Yayınlar

- Ardichvili, A., Zavyalova, E. ve Minima, V. (2012). *Ulusal insan kaynakları geliştirme stratejileri: Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'i karşılaştırmak*. International Human Resource Development_New proof.indb 177.
- Bakiroğlu, A. ve Levent, F. (2013). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Türkiye İçin Öneriler*. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31-44.
- Callahan, C.M. (2001), *Fourth Down and Inches*. *Journal of Secondary Gifted Education*, 12, 148-156.
- Çağlar, D. (1972). *Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(3), 95-110.
- Fischer Christian ve KERSTİN Müller (2014). *Gifted and Talent Support in Germany*, CEPS Journal 4: 31-54.
- Ford, D.Y. (2003). *Two Other Wrongs Don't Make a Right: Sacrificing the Needs of Diverse Students Does Not Solve Gifted Education's Unresolved Problems*. *Journal for the Education of the Gifted*, 26, 283-291.
- Hesapçioğlu, M. (1984). *Türkiye'de İnsangücü ve Eğitim Planlaması*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 127, Ankara.
- Kanlı, E. (2011). *Üstün Zekalı ve Yeteneklilerin Alan Eğitiminde Hızlandırma*. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 85-104.
- OECD (2005). *Education at a Glance*, OECD Indicators 2005.
- Rao, TV ve Varghese, S. (2009). *Hindistan'da İnsan Sermayesi Geliştirme Eğilimleri ve Zorlukları*, İnsan Kaynakları Geliştirme Uluslararası, 12 (1), s. 15-34.
- Roedell, W. (1984). *Vulnerabilities Of Highly Gifted Children*. *Roeper Review*, 6(3), 127-130. Schneider, B. H. (1987). *The Gifted Child In Peer Group Perspective*. New York: SpringerVerlag.
- Sak, U. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları Modeli (ÜYEP) ve Sosyal Geçerliliği*. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 213-229.
- Sönmez, V.(1986). *Türkiye'de Eğitimin Kalitesi ve Geleceği*. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 1, Ankara.

Diğer Yayınlar

Beyazıt Ford Otosan İlkokulu Resmi Sayfası. (2018). <http://www.beyazit.k12.tr>: e.t. 18.12.2018

Çakın, N. (2005). *Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları ile Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelikay, H. (2009). *Yetişkin Örneklerde Kullanılan Bireysel Zeka Testlerinin Sözel Performans "Genel Bilgi" Alt Alanının Madde Havuzunun Oluşturulması ve İncelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Arşiv Bilgileri (2019)

<https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/bilisim/turkcell-zeka-kupu-projesi>: e.t. 24.08.2018

<http://www.gelisenbeyin.net/albert-einstein.html>: e.t. 13.02.2018

<https://www.meb.gov.tr/bilim-ve-sanat-merkezleri-festivali/haber/12783/tr>: e.t. 18.12.2018

https://www.slideshare.net/cmutamba/national-human-resource-development-nhrd?qid=ad07d25e-fdf7-491a-a09f-262163d4d8cf&v=&b=&from_search=1: e.t. 20.05.2019.

<http://www.tevitok.k12.tr>: e.t. 13.02.2018

https://www.tzv.org.tr/#/vakfimiz/etkinlik_alanlari: e.t. 18.12.2017

<http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2012/12/gauss.pdf>: e.t. 13.02.2018

<https://ustunzekalilar.org/tr/Menuler/60-Ustun-Zekalilar-Enstitusu>: e.t. 25.02.2018

Levent, F. (2011). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MEB. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Çevrim-içi: http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_2006.pdf: e.t. 23.12.2017

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı*, (2013). Ankara.

- MEB.(2015).https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_02/04100220_03040325_zetyeneklirencilervebilsemerenciynlendirirkendikkatedilmesigerekenler2.pptx: e.t.10.05.2018
- MEB. (2016). Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/02031535_tebliğler_dergisi.pdf: e.t. 10.05.2017
- MEB. (2018) *Ortaöğretim Kurumları Hizmetleri Yönetmeliği*: e.t. 20.04.2017
- MEB. (2019). *BİLSEM' e Öğretmen Seçme ve Atama Klavuzu*.
<https://orgm.meb.gov.tr/me>: e.t. 13.02.2019
- Ogawa, A. (2018). *İngilizce Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlara İlişkin Görüşleri: Bir Durum Çalışması*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, G. (2017) *Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Zenginleştirilmiş Öğretim Programının Bilimsel Süreç Becerilerine ve Başarıya Katısına İlişkin Eylem Araştırması*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.m
- Reid, Eva ve HEİNER Boettger (2015), *Gifted Education in Various Countries of Europe*,https://www.researchgate.net/publication/282133674_GIFTED_EDUCATION_IN_VARIOUS_COUNTRIES_OF_EUROPE,8: e.t. 13.02.2019
- UNDP (2005) *Rusya Bağlamında Bin Yıl Kalkınma Hedefleri*,
https://www.academia.edu/10727437/National_human_resource_development_strategies_comparing_Brazil_Russia_India_and_China :e.t. 25.10.2019
- Yıldız, H. (2010). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem) Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK 1: Öğrenci Açık Uçlu Anket Formu

EK 2: Mezun Açık Uçlu Anket Formu

EK 3: Veli Açık Uçlu Anket Formu

EK 4: Öğretmen Açık Uçlu Anket Formu

EK 5: Yönetici Açık Uçlu Anket Formu

EK 1 - Öğrenci Açık Uçlu Anket Formu

Cinsiyetiniz : () E () K
Sınıf Düzeyi :
Yetenek Alanı : () Müzik () Resim () Genel Yetenek
(Birden fazla ise işaretleyiniz)

- 1) BİLSEM'den aldığınız eğitim sonucunda kazandığınız yeterlilikleri ya da size olan katkılarını kısaca açıkla mısınız?
- 2) BİLSEM'den mezun olduktan sonra eğitim öğretim hayatınıza nasıl devam etmeyi düşünüyorsunuz?
- 3) BİLSEM'de size uygulanan faaliyetler hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- 4) Size göre mevcut bilsem yapısında yaşanan sorunları kısaca açıkla mısınız?
- 5) Verimli ve nitelikli bir BİLSEM süreci/öğrenim hayatı için ve sistemin öğrencilere daha faydalı olması konusunda yapılması gerekenleri kısaca açıklayabilir misiniz?

EK 2 - Mezun Açık Uçlu Anket Formu

Cinsiyetiniz : () E () K
Yaş :
Yetenek Alanı : () Müzik () Resim () Genel Yetenek
(Birden fazla ise işaretleyiniz)

1. BİLSEM'den aldığınız eğitim sonucunda kazandığınız yeterlilikleri ya da size olan katkılarını kısaca açıkla mısınız?
2. BİLSEM'den mezun olduktan sonra eğitim-öğretim hayatınıza nasıl devam ettiniz?
3. BİLSEM'de size uygulanan faaliyetler hakkında düşünceleriniz nelerdir?
4. Size göre mevcut bilsem yapısında yaşanan sorunları kısaca açıkla mısınız?
5. Verimli ve nitelikli bir BİLSEM süreci/öğrenim hayatı için ve sistemin öğrencilere daha faydalı olması konusunda yapılması gerekenleri kısaca açıklayabilir misiniz?

EK 3 – Veli Açık Uçlu Anket Formu

Cinsiyetiniz : E() K()

Mesleğiniz :

Eğitim Durumunuz : İlkokul() Ortaokul() Lise() Lisans()

Yüksek Lisans() Doktora

Mesleki Kıdeminiz : 0-5 Yıl() 6-10 Yıl() 11-15 Yıl() 16-20 Yıl() 21+()

1. Çocuğunuzun üstün yetenekli olduğunu düşünmüş müydünüz? Hangi özellikleri düşündürdü?
2. BİLSEM’lerde eğitim alan öğrencilerin en temel problemleri sizce nelerdir?
3. BİLSEM’lerde öğrencilere uygulanan faaliyetlerini; Bilsem’den hizmet alma amacınız ve Bilsem’in kuruluş amacı açısından değerlendirebilir misiniz?
4. Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminde hangi politikaların uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
5. BİLSEM’lerin fiziksel alt yapı olarak üstün yeteneklilerin eğitime uygunluğu ve BİLSEM’in üstün yetenekli çocukların akademik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verme konusunda neler düşünüyorsunuz?
6. Siz yönetici veya sistemi kurgulayan kişi olsaydınız neler yapardınız?

EK 4 - Öğretmen Açık Uçlu Anket Formu

BİLSEM'deki Göreviniz: Öğretmen() Uzman Öğretmen() Müdür Yrd () Müdür()
Branşınız :.....
Cinsiyetiniz : E() K()
Eğitim Durumunuz : İlkokul() Ortaokul() Lise() Lisans()
Yüksek Lisans() Doktora()
Mesleki Kıdeminiz : 0-5 Yıl() 6-10 Yıl() 11-15 Yıl() 16-20 Yıl() 21+()

- 1) Üstün yetenekli çocukları nasıl fark edersiniz/size göre özellikleri nelerdir?
- 2) BİLSEM'lere Mevcut kriterlerle öğretmen seçimi yapılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- 3) BİLSEM'lerde görev alan öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki ve kişisel yeterlilikler neler olmalıdır?
- 4) BİLSEM' de çalışmanın size göre olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
- 5) BİLSEM'lerin eğitim programlarının üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 6) BİLSEM'lerde eğitim alan öğrencilerin karşılaştıkları problemler nelerdir?
- 7) BİLSEM'lerde öğrencilere uygulanan faaliyetleri üstün yeteneklilerin eğitimi açısından değerlendirebilir misiniz?
- 8) Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitiminde hangi politikaların uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
- 9) BİLSEM'lerin fiziksel alt yapı olarak üstün yeteneklilerin eğitimine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 10) Kendi çocuğunuz üstün yetenekli olsa onun eğitim göreceği nasıl bir BİLSEM modeli önerirdiniz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

EK 5 - Yönetici Açık Uçlu Anket Formu

BİLSEM'deki Göreviniz: Öğretmen() Uzman Öğretmen() Müdür Yrd () Müdür()
Branşınız :.....
Cinsiyetiniz : E() K()
Eğitim Durumunuz : İlkokul() Ortaokul() Lise() Lisans()
Yüksek Lisans() Doktora()
Mesleki Kıdeminiz : 0-5 Yıl() 6-10 Yıl() 11-15 Yıl() 16-20 Yıl() 21+()

- 1) Üstün yetenekli çocukları nasıl fark edersiniz/size göre özellikleri nelerdir?
- 2) BİLSEM'lere Mevcut kriterlerle öğretmen seçimi yapılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- 3) BİLSEM'lerde görev alan öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki ve kişisel yeterlilikler neler olmalıdır?
- 4) BİLSEM'de çalışmanın size göre olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
- 5) BİLSEM'lerin eğitim programlarının üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 6) BİLSEM'lerde eğitim alan öğrencilerin karşılaştıkları problemler nelerdir?
- 7) BİLSEM'lerde öğrencilere uygulanan faaliyetleri üstün yeteneklilerin eğitimi açısından değerlendirebilir misiniz?
- 8) Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitiminde hangi politikaların uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
- 9) BİLSEM'lerin fiziksel alt yapı olarak üstün yeteneklilerin eğitimine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 10) Kendi çocuğunuz üstün yetenekli olsa onun eğitim göreceği nasıl bir BİLSEM modeli önerirdiniz? Kısaca açıklayabilir misiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Metin YILMAZ, 10 Mayıs 1985'te Ordu'nun Gökçöy İlçesine bağlı Alanyurt Mahallesi Güney Küme Evleri'nde (Sofular Köyü) doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Aydoğan Mahallesi'nde bulunan ilkokulda bitirdi. Lise öğrenimini Ordu Fatih Süper Lisesi'nde 2004 senesinde tamamladı. Aynı yıl girdiği AİBÜ Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) Bölümünden 2008 yılında mezun olup üniversite öğrenimini tamamladı. 29 Ağustos 2008'de Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen olarak göreve başladığı Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezinde mesleki hayatına başlayan Metin YILMAZ 2013 Yılında aynı kurumda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri Bölüm Başkanı oldu. Sakarya Üniversitesi İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümünde Yüksek Lisansını 2019 yılında tamamlayan Metin YILMAZ'ın uzmanlık alanları şunlardır:

- ❖ Aile Eğitimi,
- ❖ Tütün, Alkol ve Madde Bağımlılığı Eğitici Eğitimcisi,
- ❖ Temel Yetenekler Testi 6-8 Eğitici Eğitimcisi,
- ❖ Temel Yetenekler Testleri Uygulayıcısı;
 - TKT 7-11
 - TYT 6-8
 - TYT 9-11
- ❖ Psikoeğitim Eğitici Eğitimcisi,
- ❖ Zeka Testleri Uygulayıcısı;
 - Stanford-Binet Zeka Testi,
 - Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WISC-R),
 - Wechsler Nonverbal (WNV) Yetenek Testi,
 - Anadolu Sak Zeka Ölçeği (ASİS).